

รูปแบบการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.)
ที่มีประสิทธิภาพ

โดย

นายธีรยุทธ กลั่นเลี้ยง
ผู้อำนวยการกองสถานที่ ยานพาหนะ และรักษาความปลอดภัย
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

เรื่อง รูปแบบการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.)

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

ผู้วิจัย นายธีรวัช กลั่นเลี้ยง

หลักสูตร วปอ.

รุ่นที่ ๖๐

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ในการเป็นกลไกขับเคลื่อนและสั่งการในเรื่องการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และเพื่อเสนอรูปแบบการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) โดยมีขอบเขตการวิจัยเฉพาะศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ของหน่วยงานสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีที่บริหารขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึกหัวหน้าและเจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตของหน่วยงานในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีที่บริหารขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี

ผลการวิจัยพบว่า ด้านโครงสร้างมีการกำหนดให้รองหัวหน้าส่วนราชการ ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตอีกหน้าที่หนึ่ง มี ๒ แนวทาง คือ เป็นการถูกต้องเหมาะสมแล้ว อีกแนวทางคือ ควรกำหนดตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการระดับกอง เป็นหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตโดยตรง แล้วมอบหมายรองหัวหน้าส่วนราชการเป็นผู้กำกับดูแลการดำเนินงาน ด้านอัตรากำลังไม่สามารถเกลี้ยอัตรากำลังได้ เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องอัตรากำลังอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ด้านกระบวนการดำเนินงาน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่เสนอแนวทางในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงาน มีการดำเนินการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) และผลการประเมินไม่สะท้อนความเป็นจริง เนื่องจากข้อคำถามไม่ชัดเจนเข้าใจยาก ประกอบกับผู้ตอบแบบสำรวจขาดความรู้ความเข้าใจ และตอบคำถามแบบมีอคติต่อหน่วยงานในส่วนที่เห็นว่าไม่เป็นประโยชน์กับตนเอง ด้านการดำเนินงานคุ้มครองจริยธรรม มีความซ้ำซ้อนกับกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ด้านการมีส่วนร่วม บุคลากรในองค์กรไม่ค่อยให้ความสำคัญกับกิจกรรมของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องไกลตัวและยังไม่เคยมีการทุจริตในหน่วยงาน และมีภาระงานสำคัญเร่งด่วนเสมอ สำหรับบุคคลภายนอกหรือประชาชนทั่วไป ไม่มีช่องทางในการเข้าร่วมดำเนินการต่อต้านการทุจริตของหน่วยงานต่าง ๆ

ABSTRACT

Title

Field Social - Psychology

Name ชีรรุธ กลั่นเลี้ยง

Course NDC

Class 60

คำนำ

การศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ที่มีประสิทธิภาพฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๐ (๑ ตุลาคม ๒๕๖๐ – ๓๐ กันยายน ๒๕๖๑) ผู้ศึกษาวิจัยเห็นว่า ปัญหาการทุจริต เป็นปัญหาที่มีความสำคัญ ส่งผลกระทบต่อระบบสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคงของประเทศ เป็นปัญหาที่สั่งสมติดต่อกันมายาวนาน แม้ว่าภาครัฐจะได้ดำเนินการป้องกันและแก้ไข มาโดยตลอด แต่ปัญหาการทุจริตก็ยังคงมีอยู่ต่อไป เมื่อคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ขึ้นในสำนักงานปลัดกระทรวงทุกกระทรวง และหน่วยงานที่บริหารขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี รวมทั้งหมด ๓๕ ศูนย์ ผู้ศึกษาวิจัยเห็นว่า เป็นกลไก สำคัญที่จะช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตในภาครัฐอีกกลไกหนึ่ง ผู้ศึกษาวิจัยหวังว่า ผลการศึกษาวิจัยนี้จะ เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่บริหารขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีในการนำผลการวิจัยไป พัฒนาการดำเนินงานต่อต้านการทุจริตให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อบุคคลผู้สนใจการดำเนินงานต่อต้านการทุจริตตามสมควร

(ธีรวิทย์ กลั่นเลี้ยง)

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	จ
สารบัญแผนภาพ	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๔
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๕
หลักธรรมาภิบาล	๕
ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต	๑๑
นโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริต	๑๙
ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการทุจริต	๒๐
กลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันการทุจริตภาครัฐ	๒๒
รูปแบบการต่อต้านการทุจริตในต่างประเทศ	๒๗
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๑
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๓๗
บทที่ ๓ การดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.)	๓๘
โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต	๓๘
ระบบการขับเคลื่อนภารกิจ	๔๓
แนวทางการขับเคลื่อนภารกิจ	๔๔
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๕๔
ด้านโครงสร้างและอัตรากำลัง	๕๔
ด้านกระบวนการดำเนินงาน	๕๕
ด้านการมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริต	๕๘

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๕๙
สรุป	๕๙
ข้อเสนอแนะ	๖๐
บรรณานุกรม	๖๑
ประวัติย่อผู้วิจัย	๖๓

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่		
๓-๑	กระบวนการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบ	๔๙
๓-๒	กระบวนการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองจริยธรรม	๕๒

สารบัญแผนภาพ

		หน้า
แผนภาพที่		
๓-๑	โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการในศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กรณี สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และสำนักงานปลัดกระทรวง ทุกกระทรวง	๔๐
๓-๒	โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการในศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กรณี ส่วนราชการที่อยู่บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และส่วนราชการ ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือ ทบวง	๔๒
๓-๓	กลไกและกระบวนการรับข้อร้องเรียนเกี่ยวกับจริยธรรม	๕๓

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การทุจริตคอร์รัปชัน คือ การใช้อำนาจหรืออิทธิพลในตำแหน่งหน้าที่ที่ตนเองมีอยู่เพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเอง ญาติพี่น้องและพวกพ้อง ประเทศไทยได้ประสบปัญหาการทุจริตสั่งสมติดต่อกันมายาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคงของประเทศ รวมถึงภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นต่อสายตาของประชาคมโลก ปัญหาดังกล่าวนับวันจะมีรูปแบบของการกระทำการทุจริตที่หลากหลายมิติและทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ เป็นปัญหาใหญ่ที่สร้างความสูญเสียที่มีมูลค่าสูงมากและมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น การกวาดล้างการทุจริตประพุดติมิชอบให้หมดไปจากสังคมหรือราชการเป็นเรื่องยากและต้องใช้เวลาอันยาวนาน องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ได้จัดอันดับดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์ปัญหาการทุจริตของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก (Corruption Perceptions Index) โดยดัชนีคอร์รัปชันของประเทศไทย ตกลงจากอันดับที่ ๘๘ ในปี ๒๕๕๕ มาอยู่อันดับที่ ๑๐๒ ในปี ๒๕๕๖ จาก ๑๗๗ ประเทศ ต่อมาในปี ๒๕๕๗ ประเทศไทยมีอันดับที่ดีขึ้น โดยอยู่ในอันดับที่ ๘๕ โดยได้คะแนน ๓๘ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน ก็ยังถือว่าเป็นประเทศที่ได้คะแนนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ

สาเหตุที่ทำให้การทุจริตยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญของสังคมไทย ประกอบด้วยปัจจัยทางด้านพื้นฐานโครงสร้างสังคมไทย ซึ่งเป็นสังคมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์แนวตั้ง (Vertical Relation) หรืออีกนัยหนึ่งคือ พื้นฐานของสังคมอุปถัมภ์ทำให้สังคมไทยยึดติดกับการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยเฉพาะในหมู่ญาติพี่น้อง และพวกพ้อง นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยด้านกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม ทำให้สังคมไทยเป็นที่ยึดติดกับกระแสบริโภคนิยม วัตถุนิยม ติดความสบาย ยกย่องคนที่มีเงินและมีอำนาจ ซึ่งเมื่อเกิดค่านิยมดังกล่าว ก็เปรียบเสมือนปัจจัยผลักดันที่ทำให้บุคคลที่มีอำนาจและอิทธิพล กระทำการทุจริต

การทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการเป็นประเด็นสำคัญของปัญหา เนื่องจากการใช้อำนาจในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเอง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างมักพบในการฮั้วประมูลโครงการระหว่างภาครัฐและเอกชน การทุจริตในการสัมปทานผูกขาด การทุจริตโดยการทำลายระบบตรวจสอบอำนาจรัฐ เป็นการดำเนินการให้บุคคลที่มีสายสัมพันธ์กับผู้ตำแหน่งทางการเมืองเข้าไปดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระที่มีอำนาจตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การทุจริตเชิงนโยบาย เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำโครงการระดับประเทศ แผน หรือกลไกในการบริหารโครงการจะเกี่ยวข้องกับเครือข่ายผลประโยชน์ที่เชื่อมโยงกันทุกระดับ โดยการทุจริตในลักษณะที่จะเกิดขึ้นในโครงการใหญ่ ๆ ระดับชาติ ซึ่งผู้ที่มีอำนาจสั่งการหรือควบคุมโครงการส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอำนาจสูงทางการเมือง สามารถใช้อิทธิพลและโอกาสในตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบได้ง่าย และบุคคลดังกล่าวจะมีส่วนในการควบคุมองค์กรต่าง ๆ ที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย

ในการตรวจสอบความถูกต้องโปร่งใส ส่งผลให้องค์กรมีหน้าที่ตรวจสอบการทุจริตไม่มีอิสระอย่างแท้จริง เพราะอยู่ภายใต้ขององค์กรทางการเมือง

ในระบบราชการได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาการทุจริตมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ ต่อมา คณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๕ มีมติเห็นชอบให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีสำนักงานปลัดกระทรวงทุกกระทรวง ส่วนราชการที่อยู่ในบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และส่วนราชการไม่สังกัด สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวง โดยให้ส่วนราชการตามมาตรา ๓๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยกำหนดไว้ในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการของส่วนราชการนั้น ๆ ให้รองหัวหน้าส่วนราชการทำหน้าที่เป็นหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตอีกตำแหน่งหนึ่ง โดยปัจจุบันนี้ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตทั้งหมดรวม ๓๕ ศูนย์ เพื่อเป็นกลไกเสริมในการแก้ไขปัญหาการทุจริตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

รัฐบาลภายใต้การนำของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการทุจริตเป็นอย่างยิ่ง โดยได้แต่งตั้ง “คณะกรรมการอำนวยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ” ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการ พร้อมทั้งจัดตั้ง “ศูนย์อำนวยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (ศอตช.)” เพื่อกำกับติดตามและเร่งรัดการปฏิบัติการเรื่องการต่อต้านการทุจริตของส่วนราชการเป็นกลไกปกติในภาครัฐ และแต่งตั้ง “คณะกรรมการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ” โดยมีหัวหน้าคณะรักษาความสงบเป็นประธานกรรมการ เพื่อเป็นกลไกพิเศษที่ช่วยกระตุ้นการต่อต้านการทุจริตภาครัฐให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยเร็วต่อไป แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินการแก้ไขปัญหาการทุจริตดังกล่าว รัฐบาลและคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติยังให้ความสำคัญกับการให้ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตทั้ง ๓๕ หน่วยงานเป็นกลไกหนึ่งในการแก้ไขปัญหาการทุจริตตลอดมา โดยศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตมีบทบาทหน้าที่ในการบูรณาการและขับเคลื่อนแผนการการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และส่งเสริมคุ้มครองจริยธรรมในหน่วยงาน เสนอแนะแก่หัวหน้าส่วนราชการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของส่วนราชการ รวมทั้งจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของส่วนราชการ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐและนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องเสนอต่อหัวหน้าส่วนราชการ คุ้มครองจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมของข้าราชการ รับข้อร้องเรียนเรื่องการทุจริต ติดตามประเมินผล และจัดทำรายงานการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของส่วนราชการและการคุ้มครองจริยธรรมเสนอต่อหัวหน้าส่วนราชการ

นับแต่ได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ซึ่งถือเป็นกลไกขับเคลื่อนและสั่งการในเรื่องการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามนโยบายรัฐบาลและคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลากว่า ๕ ปี จึงมีความสนใจศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ในหน่วยงานสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีที่บริหารขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.)
๒. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ในการเป็นกลไกขับเคลื่อนและสั่งการในเรื่องการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
๓. เพื่อเสนอแนะรูปแบบและแนวทางการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.)

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาวิจัยเฉพาะศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ของหน่วยงานสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีที่บริหารงานขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีจำนวน ๙ หน่วยงาน ได้แก่

๑. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
๒. สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
๓. สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
๔. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๕. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
๖. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
๗. สำนักข่าวกรองแห่งชาติ
๘. สำนักงานประมาณ
๙. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ดังนั้น จะดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้

๑. ข้อมูลทุติยภูมิ จากเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง
 ๒. ข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตของหน่วยงานในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีที่บริหารขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี
- มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แบ่งตามวิธีการเก็บข้อมูล ได้แก่
 - ๑.๑ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้บริหารศูนย์ฯ เป็นการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมจำนวน ๕ – ๙ คน

- ๑.๒ การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) กลุ่มเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ จำนวน ๓ – ๕ กลุ่ม/หน่วยงาน

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

- ๒.๑ แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้บริหารศูนย์ฯ ประกอบด้วยคำถาม เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของศูนย์ฯ

๒.๒ แบบสัมภาษณ์กลุ่มเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติ ประกอบด้วยคำถาม เพื่อวิเคราะห์ ปัจจัยที่ส่งผล ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของศูนย์ ฯ

๓. การเก็บข้อมูล

๓.๑ จัดทำแบบสัมภาษณ์พิจารณาความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์

๓.๒ นัดหมายผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๓ เก็บรวบรวมข้อมูลตามเวลาที่กำหนดไว้

๓.๔ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ได้ทราบรูปแบบการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.)

๒. ได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานของของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้าน การทุจริต (ศปท.) ของหน่วยงานกรณีศึกษา

๓. ได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานของของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้าน การทุจริต (ศปท.) ของหน่วยงานกรณีศึกษา

๔. ได้รูปแบบในการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ของหน่วยงาน สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีที่บริหารงานขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี

๕. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษามาปรับปรุงประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน ต่อต้านการทุจริตของหน่วยงาน

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรม มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) กรณีศึกษาหน่วยงานสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีที่บริหารงานขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี ดังต่อไปนี้

๑. หลักธรรมาภิบาล (Good Governance)
๒. ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
๓. นโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริต
๔. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต
๕. กลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตภาครัฐ
๖. รูปแบบการต่อต้านการทุจริตในต่างประเทศ
๗. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักธรรมาภิบาล (Good Governance)

“หลักธรรมาภิบาล” หรืออาจเรียกว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” หรือ “หลักธรรมรัฐ” โดยมีการให้ความหมายไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.ร.) (ออนไลน์, ๒๕๕๓) ได้ให้ความหมายของคำว่า ธรรมาภิบาล (Good Governance) หมายถึง การปกครอง การบริหารจัดการ การควบคุมดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม นอกจากนี้ยังหมายถึง การบริหารจัดการที่ดี ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งภาครัฐและเอกชน ธรรมที่ใช้ในการบริหารงานนี้มีความหมายอย่างกว้าง กล่าวคือ หากได้มีความหมายเพียงหลักธรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่รวมถึงศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรม และความถูกต้องชอบธรรมทั้งปวง ซึ่งวิญญูชนพึงมีและพึงประพฤติปฏิบัติ อาทิความโปร่งใสตรวจสอบได้ การปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรภายนอก เป็นต้น ธรรมาภิบาลเป็นหลักการที่นำมาใช้บริหารงานในปัจจุบันอย่างแพร่หลาย ด้วยเหตุเพราะช่วยสร้างสรรค์และส่งเสริมองค์กรให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพ อาทิ พนักงานต่างทำงานอย่างซื่อสัตย์สุจริตและขยันหมั่นเพียร ทำให้ผลประกอบการขององค์กรธุรกิจนั้นขยายตัว นอกจากนี้ ยังทำให้บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง ศรัทธาและเชื่อมั่นในองค์กรนั้น ๆ อันจะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น องค์กรที่โปร่งใส ย่อมได้รับความไว้วางใจในการร่วมทำธุรกิจ รัฐบาลที่โปร่งใสตรวจสอบได้ ย่อมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนและประชาชน ตลอดจนส่งผลดีต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ เป็นต้น

สุธรรม สงศิริ (ออนไลน์, ๒๕๕๓) ได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาล ไว้ดังนี้

ธรรมาภิบาล (Good Governance) หมายถึง การปกครอง การบริหาร การจัดการ ควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม นอกจากนี้ยังหมายถึงการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งภาครัฐและเอกชน ธรรมที่ใช้ในการบริหารงานนี้มีความหมายอย่างกว้าง กล่าวคือ หากได้มีความหมายเพียงหลักธรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่รวมถึงศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และความถูกต้องชอบธรรมทั้งปวง ซึ่งวิญญูชนพึงมีและพึงประพฤติปฏิบัติ อาทิ ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ การปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรภายนอก เป็นต้น

ธรรมาภิบาล คือ การยึดมั่นในวัตถุประสงค์ขององค์กรและผลผลิตที่จะส่งมอบให้แก่ ประชาชนและผู้มารับบริการ ต้องมีความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในวัตถุประสงค์และผลผลิตที่ตั้งใจจะทำให้ ผู้รับได้ผลผลิตที่มีคุณภาพเป็นเลิศ คุ่มค่ากับภาษีที่เสียให้แก่รัฐบาล องค์กรจะต้องมีการประกาศ (Statement) พันธกิจและวัตถุประสงค์ ขององค์กรที่ชัดเจน และใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการ ปฏิบัติงานขององค์กรนั้น

ธรรมาภิบาล คือ การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในหน้าที่และบทบาทของตน บุคลากร ต้องเข้าใจในหน้าที่ของผู้บริหารเข้าใจอย่างแจ่มชัดในความรับผิดชอบของผู้ใต้บังคับบัญชาและ ผู้บริหาร รวมทั้ง ต้องมั่นใจว่าทุกคนปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบของตน มีความเข้าใจอย่าง ชัดเจนในความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับประชาชนผู้รับบริการ ผู้บริหารควรแจ้งให้ประชาชนได้ ทราบในการประกาศสาธารณะ (Public Statement) ถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของตน โดยระบุ ให้ทราบถึงการปฏิบัติงานที่พอเหมาะกับขนาดและความซับซ้อน (Complexity) ขององค์กร

ธรรมาภิบาล คือ การส่งเสริมค่านิยม (Values) ขององค์กร และแสดงให้เห็นถึงคุณค่า ของธรรมาภิบาลโดยการปฏิบัติหรือพฤติกรรม นำค่านิยมขององค์กรมาใช้ปฏิบัติผู้บริหารองค์กร ประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดี ผู้บริหารตัดสินใจและวินิจฉัยอย่างโปร่งใสและเปิดเผยบริหารงานอย่างมี ประสิทธิภาพ ผู้บริหารทำตัวเป็นตัวอย่างในการให้บริการแก่ประชาชน ทุกชนชั้นอย่างเสมอภาคและ เท่าเทียมกัน

ธรรมาภิบาล คือ การพัฒนาศักยภาพและความสามารถของส่วนบริหารจัดการอย่าง ต่อเนื่องและให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ต้องมั่นใจว่าผู้ที่ได้เลื่อนตำแหน่งขึ้นมาเป็นผู้บริหารจัดการนั้น มีทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในหน้าที่นั้น ๆ พัฒนาความสามารถของผู้ที่ทำ หน้าที่ส่วนบริหาร รวมทั้งมีการประเมินผลงาน ไม่ว่าจะ เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ มีความ เชื่อมโยงในการทดลองบุคลากรในสายบริหารจัดการ เพื่อความต่อเนื่องในการปฏิบัติงานขององค์กร ผู้บริหารจัดการจะต้องมีความรับผิดชอบในผลงาน โดยการประเมินผลงานเป็นระยะ ๆ ทั้งนี้รวมทั้ง การประเมินความต้องการในการฝึกอบรม หรือการพัฒนาทักษะที่ต้องการใช้ในการปฏิบัติหน้าที่

ธรรมาภิบาล เป็นหลักการที่นำมาใช้บริหารงานในปัจจุบันอย่างแพร่หลาย ด้วยเหตุ เพราะช่วยสร้างสรรค์และส่งเสริมองค์กรให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพ อาทิ พนักงานต่างทำงาน อย่างซื่อสัตย์สุจริตและขยันหมั่นเพียร ทำให้ผลประกอบการขององค์กรธุรกิจนั้นขยายตัว นอกจากนี้ แล้ว ยังทำให้บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง ศรัทธาและเชื่อมั่นในองค์กรนั้น ๆ อันจะทำให้เกิดการพัฒนา อย่างต่อเนื่อง เช่น องค์กรที่โปร่งใส ย่อมได้รับความไว้วางใจในการร่วมทำธุรกิจรัฐบาลที่โปร่งใสตรวจสอบได้

ย่อมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนและประชาชน ตลอดจนส่งผลดีต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ

การส่งเสริมให้เกิดการสร้างธรรมาภิบาลมาจากความร่วมมือของทั้งสถาบันภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาสังคม บทบาทของรัฐที่สำคัญนั้น คือ รัฐเป็นผู้มีบทบาทในการวางรากฐาน และรักษากฎระเบียบต่าง ๆ การสร้างธรรมาภิบาลของรัฐจำเป็นต้องอาศัยระบบการจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ มีภาระรับผิดชอบภายใต้กฎหมายและนโยบายที่โปร่งใสตรวจสอบได้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องมีการปฏิรูประบบราชการ เพื่อปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและรับผิดชอบภายใต้กรอบของกฎหมาย ซึ่งจุดมุ่งหมายในการสร้างธรรมาภิบาลของภาครัฐนั้น จะต้องพยายามปฏิรูปการบริหารจัดการ ให้ถูกต้องตามหลักเหตุผลและหน้าที่ มีระบบความรับผิดชอบต่อด้านการเงินที่มีประสิทธิภาพมาใช้และให้มีความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน ยก ระดับความชำนาญของภาครัฐให้มีความทันสมัย เป็นต้น ส่วนบทบาทขององค์กรภาคเอกชนและบทบาทของภาคประชาสังคมที่มีต่อการสร้างธรรมาภิบาล คือ การรวมตัวกันของสาธารณชนในการต่อต้านการทุจริตและการประพฤติมิชอบ โดยรัฐควรมีการหามาตรการที่จะกระตุ้นให้เกิดการตระหนักถึงการทำความผิดจรรยาบรรณ เป็นต้น

หลักของธรรมาภิบาลในภาครัฐ

สุธรรม สงศิริ (ออนไลน์, ๒๕๕๓)

๑. ยึดมั่นในหลักของวัตถุประสงค์ในการให้บริการแก่ประชาชนหรือผู้มาใช้บริการ (Clear Statement – High Service Quality)

๒. ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในหน้าที่และบทบาทของตน (Public Statement) ว่าจะทำหน้าที่อย่างไรโดยวิธีอะไรที่จะบรรลุเป้าหมาย

๓. ส่งเสริมค่านิยม (Values) ขององค์กร และแสดงให้เห็นถึงคุณค่าธรรมาภิบาล โดย การปฏิบัติหรือพฤติกรรม (Behaviors) (Moral Integrity and Etiquette in the Responsiveness to the Diverse Public)

๔. มีการสื่อสารที่ดี การตัดสินใจอย่างโปร่งใส และมีการบริหารความเสี่ยงที่รัดกุม (Providing Information to Flow Two – Ways)

การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หมายถึง การปฏิบัติราชการที่มีความมุ่งหมายให้บรรลุเป้าหมายตามที่มาตรา ๖ แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ บัญญัติไว้ คือ

๑. เกิดประโยชน์สุขของประชาชน
๒. เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
๓. มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
๔. ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น
๕. มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์
๖. ประชาชนได้รับความสะดวก และได้รับการตอบสนองความต้องการ
๗. มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ประกอบด้วย ๑๐ หลัก ได้แก่ หลักการตอบสนอง (Responsiveness) หลักประสิทธิผล (Effectiveness) หลักประสิทธิภาพ/คุ้มค่า (Efficiency/Value for money) หลักความเสมอภาค (Equity) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) หลักการตรวจสอบได้/มีภาระรับผิดชอบ (Accountability) หลักเปิดเผย/โปร่งใส (Transparency) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) และหลักนิติธรรม (Rule of Law)

อย่างไรก็ตาม คณะอนุกรรมการพัฒนาระบบราชการ (อ.ก.พ.ร.) เกี่ยวกับการส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๔ ได้มีข้อสังเกตว่า หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ๑๐ หลักดังกล่าว เป็นหลักที่จำยาก จึงควรจัดกลุ่มใหม่ (Regroup) โดยรวมเรื่องที่เกี่ยวข้องไว้ด้วยกันเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้เป็นหลักการที่ง่ายต่อความเข้าใจและการนำไปปฏิบัติ และให้นำเสนอต่อ ก.พ.ร. และคณะรัฐมนตรี เพื่อประกาศใช้ต่อไป สำนักงาน ก.พ. จึงได้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม และหารือในเบื้องต้นกับประธาน อ.ก.พ.ร. เกี่ยวกับการส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ศาสตราจารย์ ดร.วิษณุ เครืองาม) เพื่อนำมาประกอบการปรับปรุงหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีใหม่ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น สะดวกต่อการจดจำและการนำไปปฏิบัติ รวมทั้งมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพบริบทของประเทศไทย โดยได้นำเอาประเด็นที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องรวมไว้ด้วยกันเป็นหมวดหมู่ นอกจากนี้ยังได้ให้ความสำคัญในเรื่องความรับผิดชอบต่อการบริหาร โดยเพิ่มเติมในเรื่องการสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรม อันเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗๙ ซึ่งได้กำหนดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทไว้ด้วย

จากผลการศึกษาดังกล่าว ทำให้ได้หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (GG Framework) ซึ่งประกอบด้วย ๔ หลักการสำคัญ และ ๑๐ หลักการย่อย ดังนี้

๑. การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ประกอบด้วย หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) หลักประสิทธิผล (Effective) และหลักการตอบสนอง (Responsive)
๒. ค่านิยมประชาธิปไตย (Democratic Value) ประกอบด้วยหลักการรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ (Accountability) หลักความเปิดเผย/โปร่งใส (Transparency) หลักนิติธรรม (Rule of Law) และหลักความเสมอภาค (Equity)
๓. ประชาธิปไตย (Participatory State) ประกอบด้วยหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) และหลักการมีส่วนร่วม/การมุ่งเน้นฉันทามติ (Participation/Consensus Oriented)
๔. ความรับผิดชอบต่อการบริหาร (Administrative Responsibility) ประกอบด้วย หลักคุณธรรม/จริยธรรม (Morality/Ethics)

ต่อมา อ.ก.พ.ร. เกี่ยวกับการส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ในการประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ได้พิจารณาเห็นชอบกับข้อเสนอแผนการส่งเสริมและพัฒนาธรรมาภิบาลในภาคราชการเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีอย่างยั่งยืน และเห็นชอบหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (GG Framework) ซึ่งประกอบด้วย ๔ หลักการสำคัญ และ ๑๐ หลักการย่อยดังกล่าวข้างต้น และโดยที่เนบริบทของประเทศไทย อาจไม่สามารถใช้แนวทาง

ฉันทามติกับทุกเรื่องได้ จึงเห็นควรรวมหลักนี้ไว้กับหลักการมีส่วนร่วม และปรับถ้อยคำเป็นหลักการที่มีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ (Participation/Consensus Oriented)

และ ก.พ.ร. ในการประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ได้มีมติเห็นชอบข้อเสนอแผนการส่งเสริมและพัฒนาธรรมาภิบาลในภาคราชการ เพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีอย่างยั่งยืน และให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป โดยหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (GG Framework) เป็นส่วนหนึ่งในข้อเสนอแผนการส่งเสริมฯ ดังกล่าว ซึ่งคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๕ ได้มีมติเห็นชอบกับข้อเสนอแผนการส่งเสริมและพัฒนาธรรมาภิบาลในภาคราชการ เพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีอย่างยั่งยืนตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ โดยที่หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (GG Framework) เป็นส่วนหนึ่งในข้อเสนอแผนการส่งเสริมฯ ที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแล้ว

สำหรับความหมายของหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (GG Framework) ทั้ง ๔ หลักการสำคัญ และ ๑๐ หลักการย่อย มีดังนี้

๑. การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management)

๑.๑ ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด เกิดผลผลิตที่คุ้มค่าต่อการลงทุนและบังเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม ทั้งนี้ ต้องมีการลดขั้นตอนและระยะเวลาในการปฏิบัติงานเพื่ออำนวยความสะดวกและลดภาระค่าใช้จ่าย ตลอดจนยกเลิกภารกิจที่ล้าสมัยและไม่มีความจำเป็น

๑.๒ ประสิทธิภาพ (Effectiveness) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องมีวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ปฏิบัติหน้าที่ตามพันธกิจให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ มีการวางแผนเป้าหมายการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและอยู่ในระดับที่ตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชน สร้างกระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน มีการจัดการความเสี่ยงและมุ่งเน้นผลการปฏิบัติงานเป็นเลิศ รวมถึงมีการติดตามประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

๑.๓ การตอบสนอง (Responsiveness) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องสามารถให้บริการได้อย่างมีคุณภาพ สามารถดำเนินการแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด สร้างความเชื่อมั่นไว้วางใจ รวมถึงตอบสนองตามความคาดหวัง/ความต้องการของประชาชนผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความหลากหลายและความแตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม

๒. ค่านิยมประชาธิปไตย (Democratic Value) ประกอบด้วย

๒.๑ ภาระรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ (Accountability) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องสามารถตอบคำถามและชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย รวมทั้งต้องมีการจัดวางระบบการรายงานความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อสาธารณะเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบและการให้คุณให้โทษ ตลอดจนมีการจัดเตรียมระบบการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาและผลกระทบใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น

๒.๒ เปิดเผย/โปร่งใส (Transparency) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตตรงไปตรงมา รวมทั้งต้องมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและเชื่อถือได้ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนวางระบบให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าวเป็นไปโดยง่าย

๒.๓ หลักนิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องใช้อำนาจของกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด ด้วยความเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียฝ่ายต่าง ๆ

๒.๔ ความเสมอภาค (Equity) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่งแยกด้านชายหญิง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม และอื่น ๆ อีกทั้งต้องคำนึงถึงโอกาสความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการสาธารณะของกลุ่มบุคคลผู้ด้อยโอกาสในสังคมด้วย

๓. ประชากรรัฐ (Participatory State) ประกอบด้วย

๓.๑ การมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ (Participation/Consensus Oriented) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน รวมทั้งเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา/ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงาน และร่วมตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ ต้องมีความพยายามในการแสวงหาฉันทามติหรือข้อตกลงร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจะต้องไม่มีข้อคัดค้านที่หาข้อยุติได้ในประเด็นที่สำคัญ

๓.๒ การกระจายอำนาจ (Decentralization) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการ ควรมีการมอบอำนาจและกระจายความรับผิดชอบในการตัดสินใจและการดำเนินการให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการโอนถ่ายบทบาทและภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือภาคส่วนอื่น ๆ ในสังกัด

๔. ความรับผิดชอบทางการบริหาร (Administrative Responsibility) ประกอบด้วย

คุณธรรม/จริยธรรม (Morality/Ethics) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องมีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปอย่างมีศีลธรรม คุณธรรม และตรงตามความคาดหวังของสังคม รวมทั้งยึดมั่นในค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรม สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน และจรรยาบรรณวิชาชีพ ตลอดจนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของระบบราชการไทย ๘ ประการ (I AM READY) ได้แก่

- I - Integrity ซื่อสัตย์และกล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง
- A - Activeness ทำงานเชิงรุก คิดเชิงบวกและมีจิตบริการ
- M - Morality มีศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม
- R - Responsiveness คำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนเป็นที่ตั้ง
- E - Efficiency มุ่งเน้นประสิทธิภาพ
- A - Accountability ตรวจสอบได้
- D - Democracy ยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย
- Y - Yield มุ่งผลสัมฤทธิ์

สรุปแล้ว หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นหลักการที่สำคัญสำหรับการบริหารราชการแผ่นดิน โดยการดำเนินงานในภาครัฐมีระบบและกระบวนการที่ชัดเจน มุ่งหมายให้

ประชาชนได้รับประโยชน์ตรงตามความต้องการ ไม่มีขั้นตอนยุ่งยาก ซับซ้อน ประชาชนได้รับความสะดวก ถือเป็นผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ในประเทศไทยมีการทุจริตอยู่ในทุกระดับตั้งแต่การเมืองระดับประเทศ ระดับท้องถิ่น ระดับข้าราชการทั้งฝ่ายพลเรือน ทหาร และตำรวจ ตลอดจนการทุจริตในภาคเอกชน ซึ่งเข้ามาร่วมงานกับภาครัฐ สถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยมีต่อเนื่องมายาวนานและมีแนวโน้มที่รุนแรงมากขึ้น ภาครัฐจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๑ – ๒๕๕๕) ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๖ – ๒๕๖๐) และระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๑ – ๒๕๕๕)

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ปลุกจิตสำนึก ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และสร้างวินัยแก่ทุกภาคส่วน
ยุทธศาสตร์ปลุกจิตสำนึก ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และสร้างวินัยแก่ทุกภาคส่วน โดยส่งเสริมความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา และสื่อในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สร้างความตระหนักและต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบโดยปลูกฝังจิตสำนึกเด็ก เยาวชน ประชาชนในเรื่องธรรมาภิบาล สร้างค่านิยมร่วมในการเชิดชูความดี ความซื่อสัตย์สุจริต และรังเกียจการทุจริต โดยสร้างบุคคลต้นแบบและยกย่องเชิดชูให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม ส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรม และวินัยแก่ทุกภาคส่วน ตลอดจนสนับสนุนสถาบันการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน สถาบันอุดมศึกษาและสถาบันวิชาการต่าง ๆ ให้มีการสร้างองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนและเยาวชนด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

แนวทางการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวควรเริ่มจากการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔ เนื่องจากเป็นแผนที่เกิดจากการระดมพลังความคิด และการมีส่วนร่วมของประชาชนชาวไทยจากทุกภาคส่วน ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ มาร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอนอย่างกว้างขวาง และเห็นพ้องร่วมกันอัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติโดยมุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” จากนั้นจึงควรดำเนินการส่งเสริมการเรียนรู้และปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรม และวินัยแก่ทุกภาคส่วน เนื่องจากนโยบายรัฐบาลมีการส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ตลอดจนสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและสถาบันวิชาการในการจัดทำหลักสูตรด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้ถ่ายทอดแนวคิดที่ดีแก่สังคมต่อไป นอกจากนี้ ควรผลักดันให้ค่านิยมเชิดชูความดี ความซื่อสัตย์สุจริต และรังเกียจการทุจริตเป็นค่านิยมร่วมของชาติ ซึ่งเป็นแนวทางที่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคสื่อมวลชน และสถาบันต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งจำเป็นต้องมีทรัพยากรในการดำเนินงานสูง

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ รวมพลังแผ่นดินป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ยุทธศาสตร์รวมพลังแผ่นดินป้องกันและปราบปรามการทุจริต มีการดำเนินการเสริมสร้างกลไกและเครือข่ายภาคประชาชนให้เป็นพลังกลไกตรวจสอบกระบวนการดำเนินงานโดยสนับสนุนกิจกรรมให้การเรียนรู้เพื่อยกระดับความตื่นตัวของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ส่งเสริมประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และพัฒนาช่องทางให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูล ทั้งในการรับรู้สิทธิของสาธารณชนเอง รวมทั้งจัดตั้งศูนย์ประสานการทำงานของภาคประชาชนที่สามารถแจ้งเบาะแสและประสานการต่อต้านทุจริตให้ครอบคลุมพื้นที่ในชุมชน ตลอดจนพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายให้สามารถเฝ้าระวัง ตรวจสอบการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์นี้ ควรเริ่มจากการประชาสัมพันธ์ต่อต้านการทุจริตเพื่อให้หน่วยงานและประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และเกิดความกระตือรือร้นในการติดตามข้อมูลอย่างใกล้ชิด ลำดับถัดมาคือการเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน เพื่อให้เข้ามาร่วมตรวจสอบและเฝ้าระวังการทุจริตประพฤติมิชอบโดยสร้างกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาช่องทางในการแจ้งเบาะแส และสร้างแรงจูงใจแก่ผู้แจ้งข้อมูล เบาะแส จากนั้นจึงหาแนวทาง วิธีการที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายอย่างยั่งยืนและมีการบริหารจัดการเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ เสริมสร้างความแข็งแกร่งแก่หน่วยงานต่อต้านการทุจริต

ยุทธศาสตร์เสริมสร้างความแข็งแกร่งแก่หน่วยงานต่อต้านการทุจริต มีแนวทางการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์โดยเริ่มจากการเสริมสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงานแก่องค์กรต่อต้านการทุจริตโดยเฉพาะสำนักงาน ป.ป.ช. ที่เป็นแกนหลักในการต่อต้านการทุจริตให้เป็นองค์กรอิสระอย่างแท้จริง สามารถดำเนินการโดยปราศจากการแทรกแซงของอิทธิพลจากภาคการเมือง ภาคราชการ และภาคธุรกิจ เพื่อให้การดำเนินการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานเป็นไปอย่างโปร่งใส และทันสมัยควบคู่กับมาตรการกระจายอำนาจของภาครัฐ และการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจภาครัฐที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ตลอดจนเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อเท็จจริงอย่างทันการณณ์ จากนั้นจึงปฏิรูปกฎหมายเพื่อให้เกิดผลบังคับใช้ในทางปฏิบัติ โดยปรับปรุงบทบัญญัติของกฎหมายให้ครอบคลุม และไม่มีช่องโหว่ ไม่เกิดการผูกขาด แทรกแซง สามารถจัดระบบธุรกิจการเมืองซึ่งไม่เป็นธรรม ในลำดับถัดมาคือกำหนดมาตรการลงโทษผู้กระทำทุจริตอย่างเคร่งครัดและการสร้างความเข้มแข็งในการตรวจสอบทรัพย์สินนักการเมือง ข้าราชการ และการทุจริตเชิงนโยบาย รวมทั้งต่อต้านการรับสินบน และส่งเสริมการสร้าง ความซื่อสัตย์ในภาคธุรกิจเอกชน ตลอดจนส่งเสริมระบบการดำเนินงานขององค์กรต่อต้านการทุจริตให้มีความเป็นสากล รวมทั้งอาศัยความร่วมมือกับภาคีพันธมิตรทุกภาคส่วน ทั้งภายในและระหว่างประเทศ ซึ่งนำไปสู่การสร้างดัชนีความโปร่งใสในสังคมไทย

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ สร้างบุคลากรมืออาชีพป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ยุทธศาสตร์สร้างบุคลากรมืออาชีพป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยสร้างมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และจริยธรรมแก่บุคลากร รวมทั้งเสริมสร้างขวัญ กำลังใจ และปรับปรุงรูปแบบการบริหารงานบุคคล โดยสร้างมาตรฐานเส้นทางวิชาชีพของบุคลากร และมาตรฐานค่าตอบแทนพิเศษ และส่งเสริมการสร้างความร่วมมือด้านวิชาการกับองค์กรต่างประเทศ ตลอดจนสร้างองค์กรจัดการกับความรู้ เพื่อให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการ

ป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างทั่วถึง มีศูนย์บูรณาการข้อมูลสารสนเทศการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ส่งเสริมการสร้างศูนย์ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการทุจริตตลอดจนสร้างมาตรฐานหลักสูตรการฝึกอบรมของหน่วยงานต่อต้านการทุจริตอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวควรเริ่มจากมาตรการส่งเสริมการประพฤติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของบุคลากรในหน่วยงานต่อต้านการทุจริต ควบคู่กับการสร้างมาตรฐานเส้นทางวิชาชีพของบุคลากรและมาตรฐานค่าตอบแทนพิเศษเพื่อให้บุคลากรประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน จากนั้นจึงส่งเสริมการสร้างความร่วมมือด้านวิชาการกับองค์กรต่างประเทศ ควบคู่กับการส่งเสริมการสร้างองค์กรจัดการกับความรู้ ต่อมาจึงกำหนดมาตรการส่งเสริมการสร้างศูนย์ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการทุจริตและสร้างมาตรฐานหลักสูตรฝึกอบรมของหน่วยงานต่อต้านการทุจริตเพื่อให้มีหลักสูตรฝึกอบรมได้มาตรฐาน และสามารถจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมภายในหน่วยงาน

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๒

(พ.ศ. ๒๕๕๖ – ๒๕๖๐)

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ปลุกและปลุกจิตสำนึกการต่อต้านการทุจริต เน้นการปรับเปลี่ยนฐานความคิดของคนในทุกภาคส่วนในการรักษาประโยชน์สาธารณะ

การต่อสู้กับการทุจริตหรือการฉ้อราษฎร์บังหลวง ควรมีการดำเนินการเชิงรุกให้ตรงเป้าหมายและดำเนินการอย่างรวดเร็ว เพราะพัฒนาการของการทุจริตได้เปลี่ยนแปลงจากการเรียกค่าอำนวยการความสะดวกเล็กน้อยมาเป็นปัญหาการทุจริตมีความรุนแรงมากขึ้น และอาจรุนแรงที่สุดจนถึงขั้นทุจริตทุกระบบในประเทศไทย ความยากของการขจัดปัญหาการทุจริตอยู่ที่บริการสินค้าสาธารณะซึ่งไม่มีความเป็นเจ้าของที่ชัดเจนและไม่มีกลไกการตอบสนองต่อการทุจริตโดยการตรวจสอบของประชาชน ลำพังองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการติดต่อกับการทุจริต (Anti - Corruption Agency : ACA) ร่วมกับเครือข่ายทุกภาคส่วน รวมถึงองค์กรต่อต้านการทุจริตของภาครัฐอาจไม่มีกำลังพอ แม้ว่าการดำเนินงานเชิงรุกและการแก้ไขปัญหาคั้งค้ำงมาจากการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติฯ ระยะที่ ๑ เช่น ประเด็นการประสานและบูรณาการจะมีความสำคัญอย่างไรก็ตามในการต่อต้านการทุจริต ประเด็นที่ควรทำอย่างต่อเนื่องควบคู่กันไปคือ การปลุกและปลุกจิตสำนึกการต่อต้านการทุจริต

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ บูรณาการการทำงานของหน่วยงานในการต่อต้านการทุจริตและพัฒนาเครือข่ายในประเทศ

การต่อต้านการทุจริตถือเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนงานด้านการต่อต้านการทุจริตให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นที่จะต้องประสานความร่วมมือของทุกหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นองค์กรต่อต้านการทุจริตและเครือข่ายทุกภาคส่วน อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนงานวิชาการและงานวิจัยรวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า การประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรต่อต้านการทุจริตและเครือข่ายยังคงเป็นจุดอ่อนของการขับเคลื่อนการต่อต้านการทุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประสานความร่วมมือในด้านข้อมูล และการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานที่ซ้ำซ้อนด้วยเหตุนี้ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ บูรณาการการทำงานของหน่วยงานในการต่อต้านการทุจริตและพัฒนาเครือข่ายในประเทศ จึงมีความสำคัญกับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ฯ ระยะที่ ๒ เป็นอย่างยิ่ง เนื่องจาก

ทำให้การทำงานขององค์กรต่อต้านการทุจริตเกิดการบูรณาการ โดยเฉพาะในด้านข้อมูลและกฎหมาย รวมถึงทำให้มีระบบเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตจากทุกภาคส่วน

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ พัฒนความร่วมมือกับองค์กรต่อต้านการทุจริตและเครือข่ายระหว่างประเทศ

ในการดำเนินงานเพื่อต่อต้านการทุจริตในปัจจุบัน นอกจากอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงาน และเครือข่ายด้านการป้องกันและการทุจริตภายในประเทศแล้ว การแสวงหาความร่วมมือจากองค์กรต่อต้านการทุจริตในต่างประเทศนับว่ามีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากปัจจุบันปัญหาการทุจริตที่มีแนวโน้ม เป็นอาชญากรรมข้ามชาติเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งการเปิดเสรีกลุ่มอาเซียน ทำให้ประเทศไทยต้องเตรียมการ รองรับปัญหาจากการเปิดเสรีกลุ่มอาเซียนดังกล่าว ดังนั้น การประสานกลุ่มต่อต้านนานาชาติโดยมี ความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) รวมถึง องค์กรต่อต้านการทุจริตต่างประเทศ รวมถึงการสร้างความร่วมมือในระดับชาติ เพื่อป้องกันและ ปรามปรามการทุจริตจึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นยิ่ง ซึ่งความร่วมมือที่สำคัญ ประกอบด้วย การประสานการทำงาน การปรับปรุงกฎหมายให้มีความทันสมัยและเป็นสากล รวมถึงการเข้าร่วม ปฏิญญาและการทำบันทึกความเข้าใจระหว่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาระบบบริหารและเครื่องมือในการป้องกันและปรามปรามการทุจริต

สืบเนื่องจากยุทธศาสตร์ชาติฯ ระยะที่ ๑ พบว่า การให้ความสำคัญกับการดำเนินการ ตามยุทธศาสตร์ฯ โดยผ่านการจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานภาครัฐในระดับกระทรวง ยังให้ ความสำคัญกับประเด็นด้านการเสริมสร้างความแข็งแกร่งแก่หน่วยงานต่อต้านการทุจริต และการ สร้างบุคลากรมืออาชีพป้องกันและปรามปรามการทุจริตค่อนข้างน้อย ทำให้ยังไม่บรรลุตาม วัตถุประสงค์หลักที่ ๓ ของยุทธศาสตร์ชาติฯ ระดับที่ ๑ กล่าวคือ การเสริมสร้างความแข็งแกร่ง โดยมีการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรและอัตรากำลัง การยกย่องแก้ไขและปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการ ป้องกันและปรามปรามการทุจริต รวมถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย จากปัจจุบันที่รูปแบบการทุจริต คอรัปชั่นมีความซับซ้อนมากขึ้น อีกทั้งยังมีความรวดเร็วและขยายขอบเขตข้ามพรมแดน โดยเฉพาะ มีการทุจริตเชิงนโยบายที่นำไปสู่ผลประโยชน์ทับซ้อน ทำให้การติดตามตรวจสอบและการหาหลักฐาน ยากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นการ สมประโยชน์ของทั้งผู้ให้และผู้รับ ซึ่งเป็นปัญหาการทุจริตของภาค การเมืองและการบริหารจัดการภาครัฐ ผู้มีอิทธิพลทางการเมืองมักใช้อำนาจของตนเองในการ แทรกแซงทุกด้าน เช่น การทุจริตในการแต่งตั้งโยกย้าย การแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมและการ ตรวจสอบการทุจริต ซึ่งเป็นปัญหาการขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและเป็นธรรม กฎหมายหลายฉบับไม่ทันสมัย มีกฎหมายที่เอื้อต่อการทำทุจริตระยะยาว และกฎหมายเกี่ยวกับการ คืบครองพยานยังไม่เข้มแข็ง ทำให้การดำเนินคดีขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตมีค่าเนิ่นการล่าช้า ทำให้ผู้กระทำผิดไม่เกรงกลัวกับการถูกลงโทษ ประกอบกับไม่มีการนำผลคดีทุจริตมาเผยแพร่ต่อ สาธารณชน เพื่อสร้างความตระหนักถึงผลเสียของการทุจริต แสดงให้เห็นว่าปัญหาดังกล่าวยังคงเป็น ปัญหาสำคัญที่รอการแก้ไข ทั้งนี้ในระยะสั้นสามารถดำเนินการแก้ไขโดยพัฒนาระบบป้องกันและ ปรามปรามด้วยการเร่งดำเนินการตัดสินคดีให้รวดเร็ว เทียบตรงและเป็นธรรม คดีที่มีผลการตัดสิน แล้วต้องนำมาเผยแพร่ เพื่อสร้างความตระหนักแก่คนในสังคมไทย โดยสื่อจะต้องมีความเป็นกลาง ซึ่งถึงเป็นสองประเด็นหลักของการดำเนินงานในระยะสั้นที่จะช่วยให้ระดับการทุจริตของไทยลดลง อีกทั้งยังต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการต่อต้านการทุจริต โดยผ่านการนำผลการศึกษามาใช้ทั้ง

ความรู้เชิงวิชาการและการวิจัยเพื่อนำมากำหนดเป็นมาตรการหรือเครื่องมือใหม่ ๆ ในการตรวจสอบ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งต้องมีการประสานการสนับสนุนจากเครือข่ายทางวิชาการทั้งใน และต่างประเทศ และการใช้ประโยชน์จากระบบฐานข้อมูลกลางการทุจริต ร่วมกับการพัฒนามาตรการ และเครื่องมือในการตรวจสอบป้องกันและปราบปรามการทุจริต อาทิ การทุจริตเชิงนโยบาย ระบบติดตาม รายงานทางการเงินและการปิดบัญชีโครงการด้านเกษตร และการประเมินความเสี่ยงต่อการทุจริต (Corruption Risk Assessment) ในโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ เป็นต้น การสร้างเสริมศักยภาพและการมีส่วนร่วมแก่เครือข่ายภาคประชาสังคมและประชาชนก็ถือเป็นส่วนสนับสนุนสำคัญในการร่วมแก้ไข ปัญหาการทุจริตร่วมกับองค์กรต่อต้านการทุจริต เนื่องจากเป็นปัญหาการทุจริตเป็นปัญหาสำคัญของ ประเทศชาติ ซึ่งสามารถทำได้โดยการสร้างเสริมประสิทธิภาพการรับเรื่องร้องเรียนให้กับองค์กร ต่อต้านการทุจริต เพื่อลดภาระการรับเรื่องร้องเรียนซ้ำซ้อน (จัดตั้งศูนย์รับเรื่องร้องเรียน) รวมถึง พัฒนาระบบการแจ้งเบาะแสและช่องทางการตรวจสอบอำนาจรัฐและคุ้มครองสิทธิ โดยดำเนินการจัด ศูนย์รับแจ้งเบาะแสในชุมชน สายด่วน ตู้ไปรษณีย์ การสร้างเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) รวมถึงการกำหนดมาตรการจูงใจและการคุ้มครอง นำมาสู่ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การพัฒนา ระบบบริหารและเครื่องมือในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ เสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการต่อต้านการทุจริตให้กับบุคลากรทุกภาคส่วน สถานการณ์การทุจริตในประเทศไทย ในปัจจุบันมีความหลากหลาย และมีแนวโน้ม ทวีความรุนแรงจนกลายเป็นอาชญากรรมข้ามชาติมากยิ่งขึ้น ด้วยสถานการณ์ดังกล่าว รวมถึงการ เข้าสู่การเข้าเป็นประธานอาเซียน ทำให้ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับปรุงแนวทางการดำเนินงาน ป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งหนึ่งในแนวทางสำคัญ ได้แก่ การสร้างบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ โดยเฉพาะความเชี่ยวชาญในวิชาชีพเฉพาะสาขา อย่างไรก็ตามจากการประเมินสถานการณ์ไม่ว่าจะเป็นการทบทวนงานวิจัยและงานวิชาการ รวมถึงการ สัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าบุคลากรขององค์กรต่อต้านการทุจริตส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเชี่ยวชาญใน วิชาชีพเฉพาะสาขา อีกทั้งบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขานั้นไม่ได้มีการแลกเปลี่ยน องค์ความรู้หรือทำงานร่วมกัน ซึ่งผลกระทบที่เกิดจากปัญหาดังกล่าวทำให้การป้องกันและปราบปราม การทุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินคดีกับผู้ที่กระทำความผิดในคดีที่ต้องใช้องค์ความรู้เฉพาะ สาขา ล่าช้า ในท้ายที่สุดส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของประเทศไทย จากสถานการณ์ดังกล่าว มาแล้วข้างต้น ยุทธศาสตร์สร้างองค์ความรู้ให้กับบุคลากรขององค์กรต่อต้านการทุจริต จึงมีความ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำมาขับเคลื่อนในยุทธศาสตร์ชาติฯ ระดับที่ ๒

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะเวลาที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ “สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต”

ยุทธศาสตร์ “สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต” เป็นแนวทางยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นให้ ความสำคัญในกระบวนการการปรับสภาพสังคมให้เกิดภาวะ “ที่ไม่ทนต่อการทุจริต” โดยเริ่มตั้งแต่ กระบวนการกล่อมเกลாத่างสังคมในทุกช่วงวัย ตั้งแต่ปฐมวัย เพื่อสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต และปลูกฝังความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต เป็นการดำเนินการผ่านสถาบันหรือกลุ่มตัวแทน ที่ทำหน้าที่ในการกล่อมเกลาท่างสังคมให้มีความเป็นพลเมืองที่ดี มีจิตสาธารณะ จิตอาสา และความ

เสียสละเพื่อส่วนรวม และเสริมสร้างให้ทุกภาคส่วนมีพฤติกรรมที่ไม่ยอมรับและต่อต้านการทุจริตในทุกรูปแบบ ผ่านการพัฒนาวัฒนธรรมและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้อันจะนำมาสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ตลอดจนส่งเสริมและเสริมสร้างบทบาทของสื่อมวลชน กลุ่มทางสังคมและองค์กรวิชาชีพ ในการสร้างสังคมโปร่งใส ด้วยการบูรณาการแผนงานในทุกระดับของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน บนพื้นฐานของการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งแนวทางที่ได้จาก “Benchmarking” โดยถอดบทเรียนและแนวทางการดำเนินงานด้านการป้องกันการทุจริตจากประเทศต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จด้านการป้องกันการทุจริต และปลูกฝังค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริต ตลอดจนไม่ยอมรับการทุจริตทุกรูปแบบ มาปรับใช้ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทและสภาพปัญหาของประเทศไทย ควบคู่กับการดำเนินการต่อยอดกลไกหรือแนวทางที่มีอยู่เดิม ด้วยการบูรณาการและเปิดโอกาสให้กับทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่องและได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอ เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ “ยกระดับเจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริต”

จากสถานการณ์ความขัดแย้งในสังคมไทยในห้วงระยะเวลาที่ผ่านมาหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา เมื่อพิจารณาจากประเด็นข้อเรียกร้องหรือประเด็นการชุมนุมประท้วงของประชาชนทุกกลุ่มทุกฝ่ายที่มีต่อทุกรัฐบาลที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า ประชาชนทุกกลุ่มทุกฝ่ายต่างมีข้อเรียกร้องที่สอดคล้องร่วมกันประการหนึ่งคือ การต่อต้านการทุจริตของรัฐบาลและเจ้าหน้าที่รัฐ อาจกล่าวได้ว่า ปัญหาการทุจริตนั้นเป็นเสมือนศูนย์กลางของปัญหาความขัดแย้งทั้งหมดของสังคมไทยในห้วงระยะเวลาที่ผ่านมาหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา และการแสดงออกซึ่งเจตจำนงทางการเมืองของประชาชนทุกกลุ่มทุกฝ่ายที่ไม่ยอมรับและไม่อดทนต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลใดก็ตาม ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงเจตจำนงทางการเมืองอันแน่วแน่ของประชาชนไทยทุกกลุ่มทุกฝ่ายที่ต้องการให้การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นไปด้วยความโปร่งใส ปราศจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งรัฐบาลฉบับปัจจุบันก็ตอบรับต่อเจตจำนงทางการเมืองของประชาชนในเรื่องการต่อต้านการทุจริตอย่างเห็น ได้ชัดเจน โดยปรากฏทั้งในส่วนคำปรารภอันเป็นส่วนแสดงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญของปวงชนชาวไทย และปรากฏทั้งในส่วนเนื้อหาสาระในหมวดต่าง ๆ อันเป็นการจัดโครงสร้างและระเบียบทางการเมืองการปกครองที่นำไปสู่การสร้างสังคมที่โปร่งใสปราศจากการทุจริต ซึ่งร่างรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันสะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจนถึงความเห็นพ้องต้องกันว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไทยที่ผ่านมามีได้มีเสถียรภาพ หรือราบรื่นเรียบร้อยเป็นเพราะผู้นำไม่นำพาหรือไม่นับถือยำเกรงกฎเกณฑ์การปกครองบ้านเมือง ทุจริตฉ้อฉลหรือบิดเบือนอำนาจ รัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงได้มีการวางกลไกป้องกันตรวจสอบและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เข้มงวดเด็ดขาด เพื่อมิให้ผู้บริหารที่ปราศจากคุณธรรมจริยธรรม และธรรมาภิบาลได้เข้ามามีอำนาจในการปกครองบ้านเมืองหรือเข้ามาใช้อำนาจตามอำเภอใจ

ดังนั้น เพื่อเป็นการสนองตอบต่อเจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริตอันแน่วแน่ของประชาชนที่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดในห้วงระยะเวลาที่ผ่านมาหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมาให้ดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง และเพื่อเป็นการสนองตอบต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ จึงได้กำหนดให้มียุทธศาสตร์การนำเจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริตไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและสอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวกัน

โดยเป็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นให้ประชาชนและรัฐบาลมีการนำเจตจำนงทางการเมืองการปกครองในเรื่องการต่อต้านการทุจริตไปสู่การปฏิบัติของทุกภาคส่วนอย่างเป็นรูปธรรมและมีความเห็นพ้องสอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวกัน อันจะเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสังคมไทยให้มุ่งสู่สังคมที่มีค่านิยมร่วมในการต่อต้านการทุจริต อันเป็นเจตจำนงทางการเมืองของรัฐธรรมาภิบาลปัจจุบันที่มุ่งแก้ไขปัญหามือการเมืองการปกครองไทยให้เกิดเสถียรภาพและความสงบเรียบร้อยในท้ายที่สุด

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ “สกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบาย”

การทุจริตเชิงนโยบาย (Policy Corruption) คือ การแสวงหาประโยชน์ หรือการเอื้อประโยชน์ หรือการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวม อันเกิดจากการใช้อำนาจทางบริหารในการเสนอโครงการหรือการดำเนินโครงการหรือกิจการใด ๆ อันเป็นผลให้ตนเองหรือบุคคลอื่นได้ประโยชน์จากการดำเนินตามโครงการหรือกิจการนั้น ๆ และทำให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ การทุจริตในรูปแบบดังกล่าวเป็นปัญหาที่พบมากขึ้นในปัจจุบัน ก่อให้เกิดผลเสียต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างมหาศาล ซึ่งจากผลการวิจัยที่ผ่านมาพบว่าการทุจริตเชิงนโยบายมักเกิดจากการใช้ช่องว่างทางกฎหมายเข้าแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว โดยพบตั้งแต่ขั้นตอนการกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง การใช้อำนาจอย่างไม่โปร่งใส อย่างไรก็ตามแม้ว่าผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่าโครงการพัฒนาสาธารณะต่าง ๆ สามารถถูกใช้เป็นเครื่องมือในการทุจริตได้ตลอดเวลา แต่การทุจริตเชิงนโยบายก็มักจะเกิดขึ้นในขั้นการกำหนดโครงการตามแผนการบริหารราชการแผ่นดิน เนื่องจากเป็นวาระแรกที่นโยบายของพรรคการเมืองถูกกำหนดให้เป็นรูปธรรม ที่ผ่านมามีหลายองค์กรอิสระและหลายหน่วยงานพยายามหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายไม่ได้มีการกำหนดให้มีอำนาจยับยั้งโครงการที่อาจนำไปสู่การทุจริตได้ รวมถึงขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานในการตรวจสอบนโยบายหรือโครงการต่าง ๆ ที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตเชิงนโยบายร่วมกัน

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๑ จึงได้กำหนดให้มียุทธศาสตร์ “สกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบาย” ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งป้องกันการทุจริตตลอดกระบวนการนโยบายโดยการกำหนดมาตรการกลไก เสริมสร้างธรรมาภิบาล ตั้งแต่เริ่มขึ้นก่อตัวนโยบาย (Policy Formation) ขั้นการกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) ขั้นตัดสินใจนโยบาย (Policy Decision) ขั้นการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) ขั้นการประเมินนโยบาย (Policy Evaluation) และขั้นป้อนข้อมูลกลับ (Policy Feedback)

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ “พัฒนาระบบป้องกันการทุจริตเชิงรุก”

ยุทธศาสตร์นี้มุ่งเน้นการพัฒนากลไกและกระบวนการด้านการป้องกันการทุจริตของประเทศไทยให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อลดโอกาสการทุจริตหรือทำให้การทุจริตเกิดยากขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น โดยอาศัยทั้งการกำหนดกลไกด้านกฎหมาย กลไกทางการบริหาร และกลไกอื่น ๆ และเสริมสร้างการปฏิบัติงานของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้มีธรรมาภิบาล

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ “ปฏิรูปกลไกและกระบวนการปราบปรามการทุจริต”

ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกลไกและกระบวนการการปราบปรามการทุจริต เป็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการปรับปรุงและพัฒนากลไกและกระบวนการต่าง ๆ ของการปราบปรามการทุจริตทั้งระบบให้สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ ตั้งแต่การปรับปรุงระบบการ

รับเรื่องร้องเรียนเข้าสู่กระบวนการปราบปรามการทุจริต การพัฒนาระบบการตรวจสอบทรัพย์สินเพื่อตรวจสอบการทุจริต การปฏิรูปกลไกและกระบวนการในการสอบสวนและไต่สวน การปรับปรุงและบูรณาการขั้นตอนและกรอบระยะเวลาในการปฏิบัติงานของหน่วยงานปราบปรามการทุจริตให้มีความรวดเร็ว การพัฒนาเทคโนโลยีพิเศษในการดำเนินคดีที่รวดเร็วมากขึ้น การวางแผนกำหนดทิศทางในการปราบปรามการทุจริตตามสถิติและฐานข้อมูลระดับความเสียหาย/ความเร่งด่วน/จำนวนของคดีการทุจริต การศึกษาวิเคราะห์พลวัตของการทุจริตเพื่อตรากฎหมายป้องกันการทุจริตในเชิงรุก การบูรณาการข้อมูลและข่าวกรองประกอบการปราบปรามการทุจริตที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้ลดการดำเนินงานที่ล่าช้าและซ้ำซ้อน การคุ้มครองพยานและผู้แจ้งเบาะแสในคดีทุจริตที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้การดำเนินคดีเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว และเมื่อคดีถึงที่สุดแล้วก็จะมีการเผยแพร่เปิดโปงให้สาธารณชนและสังคม เกิดความตระหนักและเกรงกลัวในการกระทำการทุจริต รวมไปถึงการปรับปรุงและพัฒนาระบบการปราบปรามการทุจริตตามแนวทางของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ (United Nations Convention against Corruption : UNCAC) ด้วย ซึ่งในการปฏิรูปกลไกและกระบวนการปราบปรามการทุจริตดังกล่าว จะมุ่งเน้นการดำเนินการโดยการเพิ่มประสิทธิภาพในการตราเป็นกฎหมาย (Legislation) การบังคับใช้กฎหมาย (Enforcement) และการตัดสินคดีและลงโทษผู้กระทำความผิด (Judiciary) การบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ในกระบวนการปราบปรามการทุจริต และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัยในการพัฒนาเทคโนโลยีต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งยุทธศาสตร์นี้จะทำให้การปราบปรามการทุจริตเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น คดีการทุจริตต่างๆ ถูกดำเนินการอย่างรวดเร็ว และผู้กระทำการทุจริตได้รับการลงโทษ สาธารณชนและสังคมเกิดความตระหนักและเกรงกลัวที่จะกระทำการทุจริต และคดีการทุจริตมีอัตราการลงได้ในที่สุด

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ “ยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทย”

ยุทธศาสตร์ยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย เป็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการยกระดับมาตรฐานด้านความโปร่งใสและการจัดการการยกระดับค่าดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย โดยการศึกษวิเคราะห์ประเด็นการประเมินและวิธีการสำรวจตามแต่ละแหล่งข้อมูล และเร่งรัด กำกับ ติดตามให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของปฏิบัติหรือปรับปรุงการทำงาน รวมไปถึงการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ภาคเอกชน และต่างประเทศ เพื่อยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทย

นโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริต

รัฐบาลภายใต้การนำของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบาย ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗ มีทั้งหมด ๑๑ ด้าน โดยด้านที่ ๑๐ การส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาล และการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบภาครัฐ กำหนดไว้ว่า ระบบราชการเป็นระบบที่ใหญ่โตมหึมา ประกอบด้วย บุคลากร งบประมาณ และอำนาจตามตัวบทกฎหมาย ตลอดจนดุลพินิจอันกว้างขวางของเจ้าหน้าที่ซึ่งสามารถ ให้คุณให้โทษให้ความสะดวก หรือเป็นอุปสรรคต่อการทำมาหากินและการดำรงชีวิตได้ แต่น่าเสียดายว่า ในเวลาที่ผ่านมาระบบราชการและเจ้าหน้าที่บางส่วนกลายเป็นสาเหตุหนึ่งของความขัดแย้งในสังคม ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศเพราะติดขัดที่กฎหมาย นานาประการ ซึ่งมีมาแต่อดีตและยังมีได้แก้ไขให้ทันกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งยังไม่อาจใช้ เป็นกลไกเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันกับนานาประเทศ เช่น เสียค่าใช้จ่ายสูง ใช้เวลานาน มีการอนุญาต ซ้ำซ้อน ใช้ระบบตรวจสอบที่ไม่จำเป็นจนเป็นภาระแก่ประชาชน บางครั้งมีการปล่อยปละละเลย สลับกับการเข้มงวดกวัดขั้น จัดระเบียบแบบไฟไหม้ฟาง มีการทุจริตคอร์รัปชัน สร้างความไม่ธรรม และเหลื่อมล้ำในสังคม ไม่จูงใจให้นักลงทุนเข้ามาประกอบการในประเทศ ดังที่ปรากฏในผลการสำรวจ หรือรายงานประจำปีของหน่วยงานต่างประเทศบางแห่งเกี่ยวกับการจัดอันดับความน่าเชื่อถือและความ สะดวกหรือยากง่ายในการทำธุรกิจในประเทศไทยมาแล้ว รัฐมนตรีจึงมีนโยบาย ดังนี้

๑. ใช้มาตรการทางกฎหมาย การปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกใน การรักษาศักดิ์ศรีของความเป็นข้าราชการและความซื่อสัตย์สุจริต ควบคู่กับการบริหารจัดการภาครัฐ ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทุกระดับอย่างเคร่งครัด ยกเลิกหรือแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็นสร้างภาระแก่ ประชาชนเกินควร หรือเปิดช่องโอกาสการทุจริต เช่น ระเบียบการจัดซื้อจัดจ้าง การอนุญาต อนุมัติ และการขอรับบริการจากรัฐ ซึ่งมีขั้นตอนยืดเยื้อ ใช้เวลานาน ซ้ำซ้อน และเสียค่าใช้จ่ายทั้งของภาครัฐ และประชาชน

๒. ปรับปรุงและจัดให้มีกฎหมายเพื่อให้ครอบคลุมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประพฤติมิชอบ และการมีผลประโยชน์ทับซ้อนในภาครัฐทุกระดับ โดยถือว่าเรื่องนี้เป็นวาระสำคัญ เร่งด่วนแห่งชาติและเป็นเรื่องที่ต้องแทรกอยู่ในการปฏิรูปทุกด้าน ทั้งจะเร่งรัดการดำเนินการต่อ ผู้กระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในด้านวินัยและคดี รวมทั้งให้ผู้ให้บริการมีโอกาสประเมิน ระดับความน่าเชื่อถือของหน่วยงานของรัฐ และเปิดเผยผลการประเมินต่อประชาชน ทั้งจะนำ กรณีศึกษาที่เคยเป็นปัญหา เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง การร่วมทุน การใช้จ่ายเงินภาครัฐ การปฏิบัติหรือ ละเว้นการปฏิบัติโดยมิชอบ การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ การมีผลประโยชน์ขัดแย้งหรือทับซ้อน ให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ และประมวลเป็นกฎระเบียบหรือคู่มือในการปฏิบัติราชการ

๓. ส่งเสริมและสนับสนุนภาคีองค์กรภาคเอกชนและเครือข่ายต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อ สอดส่อง เฝ้าระวัง ตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ทั้งจะวาง มาตรการคุ้มครองพยานและผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพโดยไม่ถูกแทรกแซงหรือขัดขวาง

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต

การทุจริต หรือในภาษาอังกฤษ คอร์รัปชัน (Corruption) มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Corruptio เป็นคำที่รู้จักกันดี แต่การให้ความหมายหรือนิยามขอบข่ายของคำนี้มีหลากหลายแตกต่างกันไปขึ้นกับวัตถุประสงค์ของการใช้งานและพื้นฐานทางด้านสังคม ตลอดจนศีลธรรม ความหมายของคำว่า การทุจริต หรือที่คนไทยชอบกล่าวรวมกันว่า การทุจริตคอร์รัปชัน (Corruption) มีการให้ความหมายไว้มากมายหลายความหมาย ดังนี้

๑. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ และพจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. ๒๕๓๐ ให้ความหมายไว้เช่นเดียวกันว่า “ประพฤติชั่วคดโกงไม่ซื่อตรง”

๒. ประมวลกฎหมายอาญา ให้คำนิยามไว้ในมาตรา ๑ (๑) “โดยทุจริต” หมายความว่า “เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น”

๓. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้คำนิยามไว้ในมาตรา ๔ ดังนี้ “ทุจริตต่อหน้าที่” หมายความว่า การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติใดๆ ในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหน้าที่ซึ่งที่ตนมิได้มีตำแหน่งเหนือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ส่วนคำในภาษาอังกฤษที่มีความหมายตรงกับคำว่า “ทุจริต” คือคำว่า “คอร์รัปชัน” ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายกว้างมาก หมายถึง “การกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอันเป็นการกระทำที่ชั่วช้าและฉ้อโกง โดยเจตนาที่ยังหมายถึงการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งประชาชนไว้วางใจกระทำต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการโดยการรับหรือยอมรับประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น”

สภาประชาคมยุโรปได้ให้ความหมายของ คอร์รัปชัน หมายถึง การใช้อำนาจสาธารณะในทางมิชอบเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว หรือการให้สินบน และความประพฤติทั้งหลายของบุคคล ซึ่งได้รับมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบในภาครัฐหรือเอกชนประพฤติกู้ฝืนหน้าที่ของตน โดยไม่สมควรกับตำแหน่งหน้าที่ของตนในฐานะเจ้าพนักงานแห่งรัฐ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานเอกชน ตัวแทนหรือฐานะความสัมพันธ์อื่น ๆ โดยมุ่งประสงค์ให้ได้รับประโยชน์โดยมิชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

นอกจากคำว่า ทุจริตคอร์รัปชัน แล้วเรายังคุ้นเคยกับคำว่า “ฉ้อราษฎร์บังหลวง” และใช้แทนคำว่าทุจริตคอร์รัปชัน แต่นักวิชาการจำนวนหนึ่งเห็นว่าคำนี้มีความหมายที่แคบกว่าการทุจริตคอร์รัปชัน เนื่องจากคำว่าฉ้อราษฎร์บังหลวงนั้น สามารถแยกออกเป็น ๒ พฤติกรรม คือ ฉ้อราษฎร์ หมายถึง การฉ้อโกงสิ่งที่เคยเป็นหรือควรจะเป็นของราษฎรมาเป็นของส่วนตนหรือพวกพ้อง ส่วนบังหลวงนั้นหมายถึง การเบียดบังเอาสิ่งที่เป็นของหลวงหรือของรัฐมาเป็นของตนเอง ซึ่งความหมายนี้ค่อนข้างจำกัด

การคอร์รัปชัน ประกอบด้วย ๓ ทฤษฎีหลัก ได้แก่ ทฤษฎีอุปถัมภ์ ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการและทฤษฎีการทุจริต (ฐานันท์ วรรณโกวิท, ๒๕๕๔)

๑. ทฤษฎีอุปถัมภ์

จากโครงสร้างของสังคมมีความสัมพันธ์ในลักษณะการพึ่งพาอาศัยในความเท่าเทียมกัน โดยที่ต่างฝ่ายต่างมีผลประโยชน์ต่างตอบแทน ซึ่งฝ่ายที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงกว่าจะเป็นผู้ให้ทางด้านวัตถุ และฝ่ายที่ฐานะด้อยกว่าจะตอบแทนด้วยความจงรักภักดี ซึ่งเรียกระบบอุปถัมภ์ลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวมีองค์ประกอบขอความเป็นมิตรรวมอยู่ด้วย แต่เป็นมิตรภาพที่ขาดดุลยภาพ

คือ อีกฝ่ายหนึ่งอำนาจเหนือกว่าอีกฝ่ายหนึ่งมากเกินไป เพื่อใช้ในการแสวงหาประโยชน์ซึ่งกันและกัน ระบบอุปถัมภ์ก่อให้เกิดหรือมีส่วนสนับสนุนให้เกิดการคอร์รัปชัน เนื่องจากระบบอุปถัมภ์เป็นระบบ ซึ่งมีการพึ่งพาอาศัยและช่วยเหลือกัน ทำให้เกิดพวกพ้องในองค์กรทำให้ง่ายต่อการเกิดการทุจริตและ ประพฤติมิชอบและยากต่อการตรวจสอบ

๒. ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

ทฤษฎีเกี่ยวกับลำดับชั้นความต้องการของมาสโลว์ เป็นการเน้นย้ำความต้องการของ มนุษย์ ซึ่งมีความต้องการไม่มีที่สิ้นสุด ความต้องการพื้นฐาน คือ ความต้องการทางกายภาพและชีวภาพ และความต้องการระดับสูงคือความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ ดังนั้น การจัดอันดับความต้องการ จึงเริ่มต้นจากลำดับชั้นสูงสุดไปต่ำสุด ดังนี้

๒.๑ ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จสูงสุด หรือความต้องการประจักษ์ตน

๒.๒ ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องและเป็นที่ยอมรับ

๒.๓ ความต้องการในสังคม ความรัก และความเป็นเจ้าของ

๒.๔ ความต้องการในความปลอดภัยและความมั่นคง

๒.๕ ความต้องการพื้นฐานทางกายภาพและชีวภาพ

ความต้องการเหล่านี้ของมนุษย์ก่อให้เกิดการทุจริตขึ้น เนื่องจากต้องการจะตอบสนอง ความต้องการของตนเอง ไม่ว่าจะทรัพย์สินหรือเงินซึ่งเป็นส่วนประกอบที่เกิดเป็นการทุจริตขึ้น

๓. ทฤษฎีการทุจริต

ทฤษฎีนี้เกิดขึ้นเมื่อมีปัจจัย ๓ ประการ คือ ความไม่ซื่อสัตย์ โอกาสที่เอื้ออำนวย และสิ่งที่เร้าหรือปัจจัยเร้า หากขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปก็ไม่สามารถเกิดเป็นทฤษฎีนี้ได้

๓.๑ ความไม่ซื่อสัตย์ เมื่อมนุษย์ยังมีความต้องการ ความโลภ แม้ถูกสะกดด้วย จริยธรรม คุณธรรม และบทลงโทษทางกฎหมายก็ตาม ความจำเป็นทางเศรษฐกิจมีส่วนผลักดันให้ บุคคลตัดสินใจกระทำความผิดเพื่อให้ตนเองอยู่รอด เมื่อมีโอกาสที่จะกระทำได้ง่ายแล้ว ทิศนะในการ กระทำความผิดก็จะคิดว่าไม่เป็นสิ่งร้ายแรง ดังนั้น ความไม่ซื่อสัตย์จึงเป็นส่วนที่มีความสำคัญในการ ก่อให้เกิดการทุจริต เพื่อต้องการสิ่งตอบแทน หรือผลประโยชน์ เช่น ทรัพย์สิน ชื่อเสียง เป็นต้น

๓.๒ โอกาส ผู้กระทำความผิดพยายามที่จะหาโอกาสที่เอื้ออำนวยต่อการทุจริต โอกาสที่เอื้ออำนวยต่อการทุจริตย่อมกระตุ้นให้เกิดการทุจริตได้ง่ายขึ้นกว่าโอกาสที่ไม่เปิดช่อง นโยบายของ ฝ่ายบริหารจัดการที่ไม่มีระบบเพียงพอต่อการที่มีการรับคนไม่ซื่อสัตย์เข้ามาทำงาน ดังนั้น การควบคุม ด้วยกลไกภายในจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นการลดโอกาสของบุคคลในการกระทำความผิด

๓.๓ การจูงใจ เป็นองค์ประกอบข้อสุดท้ายที่มีความสำคัญ เนื่องจาก การทำความ เข้าใจถึงมูลเหตุจูงใจให้บุคคลตัดสินใจกระทำการทุจริตจะนำไปสู่การหามาตรการในการป้องกันการ ทุจริตด้วยประเภทของการจูงใจให้บุคคลกระทำการทุจริต สามารถจำแนกได้ ดังนี้

๓.๓.๑ มีความทะเยอทะยานอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

๓.๓.๒ บรรณาจะยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นเพื่อทัดเทียมบุคคลในสังคม

๓.๓.๓ ปัญหาทางการเงิน ซึ่งต่อเนืองมาจากปัญหาการพนัน หรือความเจ็บป่วย

๓.๓.๔ การกระทำเพื่ออยากเด่น

๓.๓.๕ ความต้องการที่จะแก้แค้นซึ่งอาจมาจากผู้บังคับบัญชา

๓.๓.๖ ทำเพื่ออุดมคติของตนเอง

กลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหาคกรทจริตภาครัฐ

จากการเสริมกลไกใหม่ กระตุ้นกลไกเก่า เพื่อให้มีกลไกการแก้ไขปัญหาขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาการทุจริต เป็นผลให้ปัจจุบันได้มีการกำหนดกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคกรทจริตภาครัฐเชื่อมโยงกันในทุกระดับ คือ กลไกระดับนโยบาย (คตช.) กลไกระดับประเทศ (ศอตช.) และกลไกปฏิบัติการ ระดับกระทรวง ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น (ศปท. กระทรวง/ศปท.จังหวัด) ดังนี้

๑. คณะกรรมการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (คตช.) ตั้งขึ้นตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๒๗/๒๕๕๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๗ โดยมีคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๔/๒๕๕๘ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตามองค์ประกอบคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๙ (ซึ่งมีองค์ประกอบ ๓ ส่วน ดังนี้ ๑. คตช. ๒. รัฐบาล ๓. องค์กรภาคเอกชน)

๑.๑ องค์ประกอบ ได้แก่ หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เป็นประธานกรรมการ หัวหน้าฝ่ายกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม คณะรักษาความสงบแห่งชาติ เป็นรองประธานกรรมการ ผู้ดำรงตำแหน่งในคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติมอบหมายอีก ไม่เกินสามคน และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งอีกไม่เกินเก้าคนเป็นกรรมการ โดยหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ อาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้ผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติชอบเข้าร่วมเป็นกรรมการตามความจำเป็นและเหมาะสม และให้ประธานกรรมการติดตามและตรวจสอบค่าใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐ เป็นกรรมการและเลขานุการ (ตั้งแต่การประชุม คตช. ครั้งที่ ๕/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๙ เลขธิการคณะกรรมการ ป.ป.ท. ปฏิบัติหน้าที่เลขานุการ คตช.)

๑.๒ อำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑.๒.๑ จัดทำแนวทางและมาตรการในการบูรณาการเพื่อเสริมสร้างและประสานความร่วมมือในการป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินการตามนโยบายในเรื่องดังกล่าวเกิดผลอย่างไรเป็นรูปธรรมไปในทิศทางเดียวกันและเสนอให้คณะรัฐมนตรีทราบเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

๑.๒.๒ ติดตาม ประสาน และสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานของคณะกรรมการตามกฎหมาย หรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ตลอดจนพิจารณาข้อเสนอของภาคเอกชนในการต่อต้านป้องกัน และขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๑.๒.๓ จัดทำผลการดำเนินการและเสนอแนะความคิดเห็นหรือกลไกในการดำเนินการที่จำเป็นในการป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดิน หรือเพื่อมีมติสั่งการให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการ

๑.๒.๔ จัดทำข้อเสนอแนะในการป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบไปยังคณะกรรมการกฤษฎีกาหรือรัฐธรรมนูญเพื่อประกอบการพิจารณาตามที่เห็นสมควร

๑.๒.๕ ในกรณีที่เห็นสมควรอาจแจ้งต่อหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เพื่อขอให้มีการประชุมร่วมกันของคณะรักษาความสงบแห่งชาติและคณะรัฐมนตรี เพื่อปรึกษาหารือหรือพิจารณาแนวทางการดำเนินการเพื่อให้แก้ไขปัญหาในเรื่องของการป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติชอบเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

๑.๒.๖ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อพิจารณาหรือช่วยเหลือในการปฏิบัติงานตามความจำเป็น

๑.๒.๗ เชิญเจ้าหน้าที่ บุคคล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงให้ข้อเท็จจริง ความเห็นหรือคำแนะนำทางวิชาการหรือเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามความจำเป็น

๑.๒.๘ ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติมอบหมาย

๑.๓ คณะกรรมการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (คตช.) ได้กำหนดวิธีการแก้ปัญหา การทุจริต โดยดำเนินงาน “ยุทธศาสตร์ ๔ ป.” คือ ป้องปราม ปลุกจิตสำนึกปราบปรามและประชาสัมพันธ์ เมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๘ เห็นชอบให้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการฯ เพื่อดำเนินการขับเคลื่อนตามยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย

๑.๓.๑ คณะอนุกรรมการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ ด้านการปลุกจิตสำนึก และสร้างการรับรู้

๑.๓.๒ คณะอนุกรรมการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ ด้านการป้องกันการทุจริต

๑.๓.๓ คณะอนุกรรมการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ ด้านการปราบปรามการทุจริต

๑.๓.๔ คณะอนุกรรมการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ ด้านการประชาสัมพันธ์

๒. ศูนย์อำนวยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (ศอตช.) ตั้งขึ้นตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒๒๖/๒๕๕๗ เรื่อง จัดตั้งศูนย์อำนวยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ เพื่อทำหน้าที่เป็นองค์กรอำนวยการระดับชาติ ภายใต้คณะกรรมการอำนวยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๕๗/๒๕๕๘ เรื่อง แก้ไขและเพิ่มเติมองค์ประกอบ คณะกรรมการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ ลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ และคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒๘๕/๒๕๕๙ เรื่อง เพิ่มเติมองค์ประกอบในคณะกรรมการอำนวยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

๒.๑ องค์ประกอบ ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นประธาน ปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นรองประธาน เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ที่ปรึกษากรรมการ อัยการสูงสุด ประธานการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ประธานองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) ประธานองค์กรเพื่อความโปร่งใในประเทศไทย เป็นกรรมการ อธิบดีกรมสรรพากร เป็นกรรมการ อธิบดีกรมสารนิเทศ เป็นกรรมการ หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตกระทรวงมหาดไทย เป็นกรรมการ อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เป็นกรรมการ อธิบดีกรมบัญชีกลาง เป็นกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายรัฐวิสาหกิจ เป็นกรรมการ ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ เป็นกรรมการ เลขาธิการสมาพันธ์

แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ เป็นกรรมการ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๑ คน เป็นกรรมการ และมีเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ เป็นกรรมการและเลขานุการ

๒.๒ อำนาจหน้าที่ มีดังนี้

๒.๒.๑ กำหนดแนวทางและแผนการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของฝ่ายบริหาร ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ พร้อมทั้งขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตสู่การปฏิบัติให้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

๒.๒.๒ อำนวยการและประสานการปฏิบัติ เร่งรัด ติดตาม กำกับดูแล ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานของส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ไขปัญหาการทุจริตเป็นไปอย่างบูรณาการโดยมีเอกภาพชัดเจน

๒.๒.๓ รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนที่เกี่ยวกับการทุจริตประพฤติมิชอบ โดยประสานงานหรือสั่งการให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐตรวจสอบข้อเท็จจริง และเร่งรัดผลการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและความไม่เป็นธรรมให้แก่ประชาชนโดยเร็ว

๒.๒.๔ เรียกหรือสั่งการเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ หรือ ให้งดเว้นการดำเนินการใด ๆ ที่ขัดต่อกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี หรือคำสั่งนายกรัฐมนตรี อันก่อให้เกิดความเดือดร้อนและไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน

๒.๒.๕ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน หรือมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดให้เป็นไปตามคำสั่ง

๒.๒.๖ รายงานผลการปฏิบัติงานและสถานการณ์การทุจริตประพฤติมิชอบ ให้นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีทราบทุกระยะ

๓. ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ๓๕ หน่วยงาน ตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ซึ่งเห็นชอบตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ ดังนี้ ๑. เห็นชอบในหลักการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต ในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และสำนักงาน ปลัดกระทรวงทุกกระทรวง โดยให้เป็นส่วนราชการตามมาตรา ๓๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยกำหนดไว้ในกฎกระทรวงแบ่ง ส่วนราชการของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีและสำนักงานปลัดกระทรวงทุกกระทรวง และให้ รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีและรองปลัดกระทรวงทำหน้าที่เป็นหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการ ทุจริตคอร์รัปชัน อีกตำแหน่งหนึ่ง และ ๒. เห็นชอบให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ในส่วนราชการที่อยู่ในบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และส่วนราชการไม่สังกัดสำนัก นายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง ทุกส่วนราชการ โดยให้เป็นส่วนราชการตามมาตรา ๓๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยกำหนดไว้ ในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการนั้น ๆ และให้รองหัวหน้าส่วนราชการทำหน้าที่หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการ ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน อีกตำแหน่งหนึ่ง^๑ โดยการประชุม ศอตช. ครั้งที่ ๒/๒๕๕๘ เมื่อวันที่

^๑ หนังสือ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ ๐๙๐๑/๐๗๘๕ ลงวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ให้แก้ไขชื่อ “ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน” เป็นศูนย์ปฏิบัติการ ต่อต้านการทุจริต” โดยตัดคำว่า “คอร์รัปชัน” ออก

๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๘ ได้มีมติให้ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) เป็นกลไกขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการทุจริตของ ศอตช. กำกับติดตามผลการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของหน่วยงานที่ได้รับงบประมาณ และไม่ได้รับงบประมาณการป้องกันฯ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ และมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙ เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) พร้อมทั้งให้เพิ่มอำนาจหน้าที่ให้กับการปฏิบัติราชการของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ระดับกระทรวง ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ โดยมีคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานของ ศปท. ตามคำสั่ง ศอตช. ที่ ๖/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๙ ซึ่งมีองค์ประกอบจากผู้แทนสำนักงาน ป.ป.ช. ผู้แทนสำนักงาน ก.พ. ผู้แทนสำนักงาน ก.พ.ร. หัวหน้า ศปท. ทุกหน่วยงานเป็นอนุกรรมการ และเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ท. เป็นประธานคณะกรรมการฯ สำนักงาน ป.ป.ท. เป็นฝ่ายเลขานุการฯ เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดนโยบาย มติ-ข้อสั่งการของรัฐบาล/คสช./คตช./ศอตช.ให้กับ ศปท. เพื่อกำกับติดตามหน่วยงานภายใต้กำกับ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

๓.๑ องค์ประกอบ ได้แก่ รองหัวหน้าส่วนราชการหรือรองปลัดกระทรวงที่ได้รับมอบหมายเป็นหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต ข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการระดับชำนาญการพิเศษหรือระดับเชี่ยวชาญ เป็นรองหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต ข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการ ระดับชำนาญการหรือระดับชำนาญการพิเศษ ทำหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และหัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม

๓.๒ อำนาจหน้าที่ มีดังนี้

๓.๒.๑ กลุ่มงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๓.๒.๑.๑ ศึกษา วิเคราะห์ รวบรวมข้อกฎหมาย สภาพปัญหา เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะมาตรการแนวทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของส่วนราชการ เสนอต่อหัวหน้าส่วนราชการ

๓.๒.๑.๒ จัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของส่วนราชการ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แผนแม่บทบูรณาการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบระยะ ๒๐ ปี (สำนักงาน ป.ป.ช.) ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ประมวลจริยธรรม นโยบายหรือเจตจำนงของผู้บริหารหน่วยงาน ตลอดจนแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนบูรณาการแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการ

๓.๒.๑.๓ ให้คำปรึกษา แนะนำ ประสานงาน เร่งรัด กำกับและติดตามให้ส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชนในกำกับของกระทรวงดำเนินการขับเคลื่อนภารกิจตามแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๓.๒.๑.๔ รับข้อร้องเรียนเรื่องการทุจริต การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ โดยมีขอบของเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชนในกำกับของกระทรวง และส่งต่อไปยังส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงประสาน ติดตามอย่างต่อเนื่อง จนได้ข้อยุติ

๓.๒.๑.๕ เป็นกลไกการปฏิบัติหรือประสานการปฏิบัติงานร่วมกับศูนย์อำนาจการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (ศอตช.) สำนักงาน ป.ป.ท. สำนักงาน ป.ป.ช. หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องตามที่ ศอตช. มอบหมาย

๓.๒.๑.๖ ให้ทำการตรวจสอบเปรียบเทียบผลการดำเนินการ ปกครองวินัย ของหน่วยงานในสังกัด เสนอความเห็นขอต่อปลัดกระทรวงหรือรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี แล้วแจ้งให้ศูนย์อำนาจการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (ศอตช.) ทราบ

๓.๒.๑.๗ เป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในส่วนราชการ

๓.๒.๑.๘ ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในส่วนราชการ

๓.๒.๑.๙ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน และจัดทำรายงานผลการดำเนินงานการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาพรวมของส่วนราชการส่งสำนักงาน ป.ป.ท. สำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน ก.พ. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓.๒.๒ กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๓.๒.๒.๑ คุ้มครองจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน และประมวลจริยธรรมอื่น ๆ

๓.๒.๒.๒ ทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการจริยธรรมประจำส่วนราชการ

๓.๒.๒.๓ ประสานการดำเนินงานเกี่ยวกับจัดทำแผนปฏิบัติการราชการประจำปี แผนงาน/โครงการ ตลอดจนบูรณาการแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการคุ้มครองจริยธรรม การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม จรรยาข้าราชการ และเสริมสร้างวินัย ของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน ในกำกับของกระทรวง

๓.๒.๒.๔ รวบรวมปัญหาการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมของส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชนในกำกับของกระทรวง ตลอดจนเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงประมวลจริยธรรมต่อสำนักงาน ก.พ.

๓.๒.๒.๕ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม จรรยาข้าราชการ การเสริมสร้างวินัย และการดำเนินการตามประมวลจริยธรรมข้าราชการของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจและองค์การมหาชนเสนอหัวหน้าส่วนราชการ และส่งผลการดำเนินการให้กลุ่มงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ จัดทำรายงานผลการดำเนินงานการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาพรวมของส่วนราชการ

๓.๒.๓ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตจังหวัด (ศปท.จังหวัด) ตั้งขึ้นตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย

๓.๒.๓.๑ องค์ประกอบ ได้แก่ รองผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นหัวหน้าศูนย์ และให้มีสำนักงานศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต รับผิดชอบภารกิจของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต โดยมีโครงสร้างและอัตรากำลังของสำนักงานศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต โดยประกอบกำลังเพื่อขับเคลื่อนงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ให้ ศปท. จังหวัด เป็นส่วนหนึ่งของสำนักงานจังหวัด โดยมอบหมายให้กลุ่มบริหารงานทรัพยากรบุคคล เป็นหน่วยประสานการดำเนินการ ให้มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินเสริมสร้างความเข้มแข็ง ผ่านกลไกประชารัฐ (ภาคประชาชน ภาคเอกชน ภาครัฐ) และเป็นเครือข่ายสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบาย และมาตรการต่าง ๆ ในการต่อต้านการทุจริตในระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น และให้ศูนย์ดำรงธรรม ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์

๓.๒.๓.๒ อำนาจหน้าที่ แบ่งงานออกเป็น ๒ ด้าน ประกอบด้วย

๑. ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ
๒. ด้านการคุ้มครองจริยธรรม

รูปแบบการต่อต้านการทุจริตในต่างประเทศ

การทุจริตมีอยู่ในทุก ๆ ประเทศ จึงจำเป็นต้องดำเนินการต่อต้านการทุจริตเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริต โดยมีประเทศที่มีการดำเนินการต่อต้านการทุจริตที่ส่วนมากนำมาเป็นตัวอย่างในการต่อต้านการทุจริตได้มี ดังนี้

๑. ประเทศนิวซีแลนด์

ในประเทศนิวซีแลนด์ยังไม่มีหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งที่รับผิดชอบในการต่อต้านการคอร์รัปชัน ซึ่งไม่เหมือนกับในหลาย ๆ ประเทศที่ตั้งหน่วยงานกรมการอิสระในการต่อต้านการคอร์รัปชัน แทนที่จะมีหน่วยงานเดียวในการดูแลวัตถุประสงค์ที่หลากหลายของการต่อต้านการคอร์รัปชัน การมีหลายหน่วยงานจะมุ่งเน้นในการสนับสนุนการทำงานเพื่อให้แน่ใจว่าประเทศปราศจากคอร์รัปชัน บางหน่วยงานมุ่งเน้นในเรื่องการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่ง ๒ หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการบังคับบัญชาใช้กฎหมายต่อต้านการคอร์รัปชันเพื่อสืบสวนสอบสวนและดำเนินคดี ได้แก่ New Zealand Serious Fraud Office (SFO) และ New Zealand Police

มาตรการความเป็นอิสระจากการเมืองตามหลักการของรัฐธรรมนูญการตัดสินใจการใช้อำนาจตามกฎหมายของ SFO ในด้านการสืบสวนและดำเนินคดีจะไม่ควบคุมและกำหนดทิศทางฝ่ายการเมือง การตัดสินใจในการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ ไม่ต้องรายงานต่อรัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรม และสามารถดำเนินงานตามกฎหมายได้ทันที และมีมาตรการการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ มาตรการเผยแพร่ข้อมูลให้สาธารณะ มีการจัดทำรายงานประจำปีและรายงานผลการดำเนินงาน ผลการดำเนินคดี มาตรการการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล มาตรการพิจารณาคดีที่โปร่งใส เปิดรับการตรวจสอบจากภาคส่วนต่าง ๆ

๒. ประเทศสวีเดน

หน่วยงานปราบปรามการทุจริตแห่งชาติของสวีเดน (Swedish National Anti Corruption Unit : NACU) ปฏิบัติงานโดยสำนักงานอัยการ (Office of the Prosecutor General) และเป็นอิสระจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยในทีมมีเพียงอัยการ ๕ คน และนักเศรษฐศาสตร์ ๒ คน ขอบเขตของภารกิจของ NACU ประกอบด้วย ๓ ส่วน คือ ๑. การบังคับใช้อาชญากรรมของการคอร์รัปชัน ๒. การดำเนินคดีตามกฎหมายในคดีที่รุนแรงและคุกคามต่อระบบ ๓. ชัดขวางการเกิดขึ้นของวัฒนธรรมการคอร์รัปชัน ทำให้การยอมรับเรื่องการคอร์รัปชันในสังคมมีน้อยมาก

มาตรการที่ดำเนินงานในสวีเดน ได้แก่ มาตรการสร้างความตระหนักและบังคับชี้การคอร์รัปชันของสื่อและประชาชน ในสวีเดนประชาชนและสื่อมวลชนมีสิทธิ์ที่จะได้รับเอกสารทางราชการทำให้การคอร์รัปชันในหน่วยงานราชการปกปิดได้ยาก กฎหมายสนับสนุนให้มีการตรวจสอบการที่สื่อและประชาชนสามารถติดตาม ตรวจสอบพฤติกรรมของนักเรียนนักการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐ ได้นั้นมีกฎหมายรองรับการเข้าถึงข้อมูล เช่น The Freedom of the Press Act และ The Freedom of Expression Act ที่รับรองและให้หลักประกันในการเข้าถึงข้อมูลและบันทึกต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่รัฐ

นอกจากนี้ มาตรการบูรณาการดำเนินงานร่วมกับเครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ เครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานราชการ มีประโยชน์ที่ได้จากเครือข่าย คือ ระวังการสืบสวน แต่ละหน่วยงานสามารถเข้ามาช่วยเหลือตามความชำนาญของตน ทำให้ง่ายต่อการปราบปรามการทุจริตในทุกหน่วยงาน

ประเทศสวีเดนมีมาตรการสร้างศูนย์รวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการคอร์รัปชัน โดยเก็บรวบรวมงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อใช้สำหรับสถานการณ์ป้องกันคอร์รัปชัน โดยมีข้อมูลที่บันทึกถึงปัจจัยที่นำไปสู่การคอร์รัปชันและระบุพื้นที่เสี่ยง เพื่อให้มีแนวทางการตัดสินใจที่ดีในการต่อสู้กับคอร์รัปชัน และวิธีการป้องกันกลยุทธ์ในระยะอีกประการ คือ การพัฒนาเครือข่ายกับมหาวิทยาลัยในการทำวิจัยในเรื่องดังกล่าว อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ประเทศสวีเดนยังมีมาตรการอื่น ๆ ได้แก่ มาตรการความร่วมมือกับนานาชาติ มาตรการแจ้งรายงานทางการเงินของธนาการ และมาตรการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน เช่น การระบุสถานการณ์ที่นำไปสู่การเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน โดยเป็นสถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่รัฐกระทำการในหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของตน คู่ครอง พ่อแม่ลูก พี่น้อง หรือใครก็ตามที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด ต้องไม่กระทำการใด ๆ ที่ส่งผลต่อระดับความไว้วางใจขององค์กร เป็นต้น ทั้งนี้ ตัวอย่างของการนำกฎหมายนี้ไปใช้อย่างเป็นรูปธรรมคือ สภาวิจัยแห่งสวีเดนที่ออกนโยบายในการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน เช่น ให้ผู้สมัครสมาชิกสภาทุกคนจะต้องส่งรายชื่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ในสภาหรือคณะกรรมการ หรือคณะทำงาน หรือตำแหน่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภา และสมาชิกจะต้องเปิดเผยสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจนำไปสู่การเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนได้ เป็นต้น

๓. สาธารณรัฐสิงคโปร์

สิงคโปร์เป็นรัฐสมัยใหม่ที่ให้ความสำคัญกับพัฒนาคน โดยใช้หลัก Meritocracy เป็นแนวคิดหลักทางการเมือง และวาระสำคัญของการศึกษาระดับชาติ คือ We must uphold Meritocracy and incorruptibility” เป็นหลักบริหารที่เน้นความรู้ความสามารถของบุคคลในระบบการคัดสรรคนเข้าทำงาน โดยยึดหลักความรู้ความสามารถในการทำงาน โดยเป็นระบบสังคมที่เชื่อว่า

การสำเร็จด้วยตนเองไม่ใช่สิทธิพิเศษทางชนชั้น เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงศักยภาพตามความสามารถของตนอย่างเต็มที่

สิงคโปร์บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด จริงจัง และกฎหมายต่อต้านคอร์รัปชันได้รับการทบทวนปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ โดยกฎหมายปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันมีโทษทั้งจำคุกและปรับในจำนวนค่าปรับที่สูง คือ ผู้ใดก็ตามที่ถูกตัดสินว่ามีความผิดในคดีคอร์รัปชันอาจถูกปรับเป็นเงินสูงได้ถึง ๑๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือประมาณ ๒.๖ ล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ทั้งจำคุกได้สูงถึง ๕ ปี ทั้งนี้ ถ้าการละเมิดกฎหมายนั้นเกี่ยวข้องอยู่ในเรื่องของสัญญากับภาครัฐหรือพัวพันกับสมาชิกรัฐสภาหรือสมาชิกในองค์กรภาครัฐ มีจำคุกสูงถึง ๗ ปี นอกจากนี้ บุคคลที่ถูกตัดสินว่ามีความผิดในคดีคอร์รัปชันจะถูกศาลสั่งให้คืนเงินสินบน โดยที่ศาลยังมีอำนาจที่จะริบทรัพย์ผู้กระทำความผิดที่ได้มาอย่างไม่ต้องสงสัย สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกตัดสินว่ามีความผิดในเรื่องคอร์รัปชันจะถูกไล่ออก งดเงินบำเหน็จบำนาญและผลประโยชน์อื่น ๆ

หน่วยงานที่รับผิดชอบในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต คือ The Corrupt Practices Investigation Bureau (CPIB) จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. ๑๙๕๒ เป็นองค์กรอิสระที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการทุจริตทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน โดยสำนักงานมีอำนาจหน้าที่ที่จะสอบสวนการกระทำผิดกฎหมายป้องกันการคอร์รัปชัน (Prevention of Corruption Act : PCA) กฎหมายได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ที่สอบสวนของ CPIB ในการจัดหาข้อมูลที่จำเป็น และกำหนดให้ประชาชนชาวสิงคโปร์รับผิดชอบตามกฎหมายจากการคอร์รัปชันนอกประเทศสิงคโปร์ และชาวต่างชาติจะต้องถูกดำเนินการหากกระทำผิดในประเทศสิงคโปร์

สำนักงานมีหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับการมีความซื่อสัตย์ในการบริการสาธารณะ (Public Service) และส่งเสริมให้ภาคเอกชน (Private Sector) ปลอดจากการคอร์รัปชัน อีกทั้งยังมีหน้าที่รับผิดชอบในการตรวจสอบการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่รัฐ และรายงานกรณีดังกล่าวไปยังหน่วยงานและองค์กรของรัฐที่เหมาะสมเพื่อดำเนินคดีทางวินัย

๔. สาธารณรัฐเกาหลี

สาธารณรัฐเกาหลี โดยประธานาธิบดี คิม แด จุง ผลักดันการต่อต้านคอร์รัปชันให้เป็นวาระแห่งชาติภาคธุรกิจและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแจ้งเบาะแสและป้องกันการคอร์รัปชัน จึงได้นำหน่วยงานผู้ตรวจการรัฐสภา และคณะกรรมการรับเรื่องอุทธรณ์การบริหารงานมารวมเข้ากับ KICAC Rights Commission of Korea (ACRC) โดยการเน้นการนำระบบ IT เข้ามาช่วยการทำงานขององค์กรสาธารณะให้สามารถบริหารประชาชนได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและโปร่งใส ประชาชนและภาคธุรกิจสามารถร้องเรียนบริการที่ไม่ดี แจ้งเบาะแสดูทุจริตหรือการกระทำที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขอนามัยของประชาชนและแนะนำรัฐบาลในด้านต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์ของ ACRC ได้แก่ ๑. เกลือเป็นหนอน โดยให้คนในองค์กรเป็นผู้แจ้งเบาะแส โดยเน้นที่การให้รางวัลและการคุ้มครองอย่างเต็มที่ ๒. เชือดไก่ให้ลิงดู เจ้าหน้าที่ที่กระทำความผิดจะถูกลงโทษไล่ออกทันทีและได้รับโทษทั้งจำและปรับ ๓. ตัดไฟแต่ต้นลม ACRC เน้นการจัดอบรมเรื่องจริยธรรมให้กับเจ้าหน้าที่

๕. ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นมีมาตรการเชิงป้องกันโดยการออกกฎหมายด้านจริยธรรมระดับชาติ National Public Service Ethics Law ที่ประกาศใช้เมื่อปี ค.ศ. ๒๐๐๐ เพื่อป้องกันการใช้อำนาจเกินขอบเขตของข้าราชการ มีการจัดตั้งคณะกรรมการจริยธรรมแห่งชาติ National Public Service Ethics Board ภายใต้ National Personnel Authority (NPA) มีอำนาจการบริหารบุคคลภาครัฐ ทั้งหมดคณะกรรมการดังกล่าวเป็นผู้เสนอคณะรัฐมนตรีในการปรับปรุง National Public Service Officials Ethics Code และมีอำนาจในการติดตามสอบสวนให้คำแนะนำปัญหาเกี่ยวกับจริยธรรมของข้าราชการในทุกหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงการวางมาตรการและการดำเนินการตามกฎหมายกรณีที่มีการทำผิดกฎหมายจริยธรรม นอกจากนี้ มี Ethical Code of Conduct for Politicians (๑๙๘๕) – Rules against Conflicts of Interest ข้อห้ามเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน

๖. เขตปกครองพิเศษฮ่องกง

ฮ่องกงจัดตั้งหน่วยงานคณะกรรมการอิสระต่อต้านการทุจริตในตำแหน่งหน้าที่ของเขตปกครองพิเศษฮ่องกง (The Independent Commission Against Corruption Ordinance : ICAC) หน่วยงานดังกล่าวมีรูปแบบการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน การตรวจสอบและการให้การศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยมีมาตรการที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของ ICAC ดังนี้ มาตรการทางกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการอิสระต่อต้านการทุจริตในตำแหน่งหน้าที่กฎหมายการป้องกันการรับสินบน (The Prevention of Bribery Ordinance) กฎหมายการเลือกตั้ง The elections Corrupt and Illegal Conduct Ordinance) กฎหมายการป้องกันการรับสินบนในหน่วยงานราชการ (Prevention of Bribery Ordinance (POBO) in Public Sector) มาตรการรายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงาน มาตรการให้คำปรึกษาและความรู้แก่สาธารณะ มาตรการสำรวจติดตามและรายงานการคอร์รัปชัน มาตรการส่งเสริมและการให้ความรู้ มาตรการสำรวจทัศนคติของประชาชนต่อต้านการคอร์รัปชัน

ฮ่องกงกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน เช่น ระยะเวลาการดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ การให้การศึกษาในการป้องกันคอร์รัปชัน (Education services) ทั้งการฝึกอบรมจัดสัมมนา หลักสูตรการเรียนการสอน รวมถึงการเปิดศูนย์พัฒนาจริยธรรมเพื่อสนับสนุนภาคเอกชน การรณรงค์ต่อต้านคอร์รัปชันต่อสาธารณะ เช่น โครงการ Clean Civil Society การฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอที่ภายในและต่างประเทศ มาตรฐานการตรวจสอบและรักษาสมดุล (Checks and Balances) มีการถ่วงดุลอย่างชัดเจน มีการสำรวจความคิดเห็นต่อหน่วยงานทุก ๆ ปี เพื่อทราบข้อมูลใหม่ ๆ ทัศนคติความเข้าใจของสาธารณชนต่อหน่วยงาน และการเปิดเผยข้อมูลในคดีต่าง ๆ ที่เสร็จสิ้นการพิจารณาคดีแล้วผ่านรายงานประจำปีและเว็บไซต์

๗. สาธารณรัฐจอร์เจีย

สาธารณรัฐจอร์เจียปฏิรูปด้านกฎหมายสำคัญ เพื่อส่งเสริมความโปร่งใสของภาครัฐ โดยมีกฎหมายสำคัญ ได้แก่ ๑. กฎหมายว่าด้วยการรับราชการ ที่กำหนดแนวทางปฏิบัติการยื่นแสดงทรัพย์สิน ระยะเวลาในการยื่นแสดงทรัพย์สิน ประเภททรัพย์สินที่ต้องรายงาน กำหนดบทบาทและอำนาจของสำนักงานข้าราชการพลเรือน (Civil Service Bureau) ในฐานะที่เป็นผู้มีอำนาจรวบรวมและดูแลการยื่นแบบแสดงทรัพย์สิน ๒. กฎหมายว่าด้วยการขัดกันแห่งผลประโยชน์และการทุจริตของหน่วยงานรัฐ

โดยกำหนดหลักการเบื้องต้นในการป้องกันและจัดปัญหาที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ และกำหนดความรับผิดชอบของผู้ที่กระทำการทุจริต

สำนักงานราชการพลเรือนสาธารณรัฐจอร์เจีย (Civil Service Bureau) ได้นำระบบการยื่นบัญชีทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่รัฐผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตมาใช้เป็นครั้งแรก ซึ่งระบบดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนการยื่นบัญชีทรัพย์สินด้วยกระดาษในรูปแบบเก่าเป็นการยื่นเข้าสู่ระบบอินเทอร์เน็ตผ่านแอปพลิเคชันของโทรศัพท์เคลื่อนที่ เนื่องจากการยื่นด้วยระบบแบบเดิมมีความล่าช้าและประชาชนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ง่าย การที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลของข้าราชการทำให้ประชาชนรู้ถึงความโปร่งใสและรู้สึกตื่นตัวในการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการทุจริต

นอกจากนี้ การเข้าร่วมเป็นภาคีต่าง ๆ เพื่อการปรับปรุงและการยกระดับการแก้ไขปัญหาการทุจริตของประเทศ เช่น การที่รัฐบาลประกาศเป็นภาคีสมาชิกรัฐบาลโปร่งใส (Open Government Partnership) การเข้าร่วมเป็นภาคีนานาชาติกระตุ้นให้รัฐบาลต้องพัฒนาการปฏิรูประบบภายในเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางหรือกรอบความตกลง ทำให้ประเทศมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นในเวทีนานาชาติ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑. รูปแบบและลักษณะการทุจริตในกระบวนการบริหารราชการแผ่นดิน จากการศึกษาวิจัยของ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธ์ และคณะ เรื่องการวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการทุจริตเชิงนโยบาย^๒ ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ เรื่องคอร์รัปชันในระบบราชการไทย^๓ สำเรียง เมฆเกรียง และคณะ เรื่องมาตรการการป้องกันการทุจริตแนวใหม่ : ศึกษากรณี “การทุจริตเชิงนโยบายและผลประโยชน์ทับซ้อน”^๔ และผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะเรื่องรัฐ ธุรกิจ และคอร์รัปชัน^๕ เป็นต้น พบว่าในอดีตมีการทุจริตกระบวนการและขั้นตอนการบริหารราชการแผ่นดินหลายกรณี และในแต่ละกรณีก็ส่งผลให้เกิดความเสียหายเป็นจำนวนมากทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เนื่องจากระบวนการบริหารราชการแผ่นดินเป็นจุดตั้งต้นให้เกิดการทุจริต อีกทั้งที่ผ่านมายังขาดระบบควบคุมตรวจสอบ ส่งผลให้มีความเสี่ยงต่อการทุจริตทั้งในการกำหนดนโยบายหรือโครงการ การออกกฎหมาย การดำเนินนโยบายผู้เกี่ยวข้องในการผลักดันนโยบายหรือโครงการที่มีความเสี่ยงในการทุจริตค่อนข้างสูง เป็นต้น ซึ่งงานศึกษาวิจัยหลายเรื่องต่างมีข้อค้นพบเกี่ยวกับรูปแบบและลักษณะการทุจริตในกระบวนการบริหารราชการแผ่นดิน คือ

^๒ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธ์ และคณะ, การวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการทุจริตเชิงนโยบาย, ๒๕๕๑

^๓ ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ, การคอร์รัปชันในระบบราชการไทย, ๒๕๔๒

^๔ สำเรียง เมฆเกรียง และคณะ, โครงการศึกษาวิจัยเรื่องมาตรการการป้องกันการทุจริตแนวใหม่ : ศึกษากรณี “การทุจริตเชิงนโยบายและผลประโยชน์ทับซ้อน”, ๒๕๕๑

^๕ ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ, รัฐ ธุรกิจ และคอร์รัปชัน, ๒๕๔๕

การกำหนดนโยบายเพื่อจัดทำโครงการขนาดใหญ่ เช่น โครงการบ่อบำบัดน้ำเสียคลองด่าน หรือ โครงการก่อสร้างสนามบินสุวรรณภูมิ เป็นต้น การออกกฎหมายหรือการแก้ไขกฎหมายโดยการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารในการตราพระราชกำหนด หรือการใช้อำนาจตามกฎหมายโดยผ่านสมาชิกพรรคที่เป็นสมาชิกรัฐสภา เช่น การออกกฎหมายและการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจกรรมโทรคมนาคม เป็นต้น การดำเนินนโยบายหรือโครงการ โดยอาศัยความสัมพันธ์กับต่างประเทศ เช่น การจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงของกรุงเทพมหานครหรือการปล่อยกู้ของธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (EXIM Bank) แก่ประเทศพม่า เพื่อซื้อเครื่องจักรและพัฒนาประเทศ เป็นต้น การกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่มีลักษณะเป็นการเอื้อประโยชน์โดยการกำหนดกฎเกณฑ์ที่เป็นการเอื้อประโยชน์ เช่น กรณีการแจกจ่ายเอกสารสิทธิในที่ดิน ส.ป.ก. ๔ - ๐๑ เป็นต้น การใช้อำนาจตามตำแหน่ง ในคณะกรรมการที่มีหน้าที่กำหนดมาตรการส่งเสริมการประกอบธุรกิจหรือผ่านคณะกรรมการที่มีหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลการประกอบธุรกิจ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในกระบวนการบริหารราชการแผ่นดิน อาทิ การมีระบบการควบคุมและตรวจสอบกระบวนการบริหารราชการแผ่นดิน การปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารราชการแผ่นดิน การกำหนดความรับผิดชอบและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อให้กระบวนการและขั้นตอนในการบริหารราชการแผ่นดินมีความโปร่งใส เปิดโอกาสการมีส่วนร่วมและการลดการทุจริตในกระบวนการและขั้นตอนการบริหารราชการแผ่นดิน เป็นต้น

๒. ปัญหาการทุจริตที่ควรมุ่งเน้นแก้ไข จากการศึกษาวิจัยของ สมคิด เลิศไพฑูรย์ และคณะ เรื่องการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น^๖ คณพล จันทร์หอม และคณะ เรื่องประเด็นทางกฎหมายที่เป็นช่องทางให้เกิดการทุจริตที่มีผลกระทบในภาพรวมโดยเฉพาะภาคเอกชน^๗ ปิณณ์ อนันนภิบุตร และคณะ เรื่องการปฏิรูประบบงบประมาณของไทยเพื่อต่อต้านการทุจริต^๘ และ สุรศักดิ์ ไชยธนกิจ เรื่องการศึกษานำร่องเพื่อสร้างบรรณานุกรมทุจริต^๙ เป็นต้น พบว่า มีปัญหาการทุจริตที่มีความสัมพันธ์และควรมุ่งเน้นแก้ไขปัญหา คือ การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างและการจัดทำ โครงการพื้นฐาน ปัญหาการทุจริตในการบริหารงานบุคคล ปัญหาการทุจริตในการออกใบอนุญาต การทุจริตในกระบวนการจัดเตรียมงบประมาณ ซึ่งมีความเสี่ยงหรือช่องโหว่ที่มีโอกาสการทุจริตสูง กล่าวคือ

^๖ สมคิด เลิศไพฑูรย์ และคณะวิจัย, การป้องกันและปราบปรามการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ๒๕๕๒

^๗ คณพล จันทร์หอม และคณะ, โครงการศึกษาประเด็นทางกฎหมายที่เป็นช่องทางให้เกิดการทุจริตที่มีผลกระทบในภาพรวมโดยเฉพาะภาคเอกชน, ๒๕๕๕

^๘ ปิณณ์ อนันนภิบุตร และคณะ, การปฏิรูประบบงบประมาณของไทยเพื่อต่อต้านการทุจริต, ๒๕๕๓

^๙ สุรศักดิ์ ไชยธนกิจ, การศึกษานำร่องเพื่อสร้างบรรณานุกรมทุจริต

กฎเกณฑ์ควบคุมการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างยังมีไม่เพียงพอ โครงสร้างองค์กรกฎหมายและโครงสร้างกฎหมายยังไม่สนองต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มีช่องโหว่ของกฎหมายเปิดให้มีการผูกขาดการใช้อำนาจ มีการร่วมมือกันระหว่างข้าราชการ นักการเมือง และนักธุรกิจ เพื่อทุจริตคอร์รัปชันโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ

๓. ข้อจำกัดการดำเนินงานเพื่อการปราบปรามการทุจริต จากการศึกษาวิจัยของนิยาม รัฐอมฤต เรื่องกระบวนการไต่สวนและการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งในระดับสูง : ในอำนาจหน้าที่ของ ป.ป.ช.^{๑๐} และ อุดม รัฐอมฤต เรื่องความเหมาะสมในการปฏิรูปกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗^{๑๑} เป็นต้น พบข้อจำกัดการดำเนินงานด้านการปราบปรามการทุจริต เช่น กระบวนการไต่สวนและการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งในระดับสูงมีข้อจำกัดทั้งในด้านกฎหมาย ด้านการบริการ ด้านการเมืองและสังคม กลไกการนำบทบาทของรางวัลนำจับในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันมีผลต่อการแก้ไขปัญหาการทุจริตเพียงเล็กน้อย ข้อจำกัดของมาตรา ๒๕๗ ตามประมวลกฎหมายอาญา ทั้งในเชิงแนวคิดควบคุมตรวจสอบและความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และข้อจำกัดในกรอบอำนาจและการบังคับใช้กฎหมาย เป็นต้น

๔. นัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศไทย จากการศึกษาวิจัยของพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และคณะ เรื่องดัชนีคอร์รัปชันของไทย : การสร้างและตรวจสอบความเชื่อถือได้^{๑๒} วิชัย รูปขำดี และคณะเรื่องการจัดทำ Benchmark ด้านคอร์รัปชันสำหรับประเทศไทย^{๑๓} และเสาวนีย์ ไทยรุ่งโรจน์ และคณะ เรื่องการประเมินสถานการณ์ด้านการทุจริตในประเทศไทย^{๑๔} เป็นต้น พบว่า มีเหตุและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศไทย คือ ๑. การผูกขาดอำนาจการใช้ดุลพินิจ การตรวจสอบได้ และความโปร่งใสของระบบราชการไทย ๒. กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดและจำแนกสาระสำคัญการวัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน คือ ฝ่ายการเมือง ข้าราชการฝ่ายปฏิบัติ ข้าราชการฝ่ายป้องกันปราบปราม ฝ่ายนักธุรกิจ และประชาชน/สื่อมวลชน ๓. มีตัวชี้วัดการประเมินภาพลักษณ์ คอร์รัปชันของไทยจำนวน ๓๒ ตัวชี้วัด ที่ยังไม่มีหน่วยงานใดเก็บข้อมูลไว้เป็นระบบซึ่งมีข้อเสนอแนะที่สำคัญ เช่น การนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องไปใช้พัฒนาการยกระดับภาพลักษณ์สถานการณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทย การปรับปรุงและพัฒนาหลักเกณฑ์และ

^{๑๐} นิยาม รัฐอมฤต, กระบวนการไต่สวนและการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งในระดับสูง : ในอำนาจหน้าที่ของ ป.ป.ช. ๒๕๔๙

^{๑๑} อุดม รัฐอมฤต. ความเหมาะสมในการปฏิรูปกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗, ๒๕๕๕

^{๑๒} พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และคณะ, ดัชนีคอร์รัปชันของไทย : การสร้างและตรวจสอบความเชื่อถือได้, ๒๕๔๕

^{๑๓} วิชัย รูปขำดี และคณะ. การจัดทำ Benchmark ด้านคอร์รัปชันสำหรับประเทศไทย, ๒๕๕๒

^{๑๔} เสาวนีย์ ไทยรุ่งโรจน์ และคณะ, โครงการประเมินสถานการณ์ด้านการทุจริตในประเทศไทย, ๒๕๕๑

เงื่อนไขที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการดำเนิน และให้ความสำคัญในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตที่มีความสำคัญและสากลให้ความสนใจ เป็นต้น

๕. มาตรการสากลเพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต จากการศึกษาวิจัยของ เอก ตั้งทรัพย์ วัฒนา และคณะ เรื่องมาตรการป้องกันการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน แนวทางการประยุกต์ มาตรการสากลเพื่อการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย^{๑๕} พบว่า มาตรการสากลเพื่อการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต ที่ควรนำมาปรับใช้ คือ มาตรการเชิงสนับสนุน ได้แก่ มาตรการสำรวจทัศนคติ มาตรการการศึกษาและฝึกอบรมเพื่อสร้างค่านิยมสังคมปลอดคอร์รัปชัน มาตรการการสร้างเครือข่าย เพื่อการต่อต้านการคอร์รัปชัน มาตรการการสร้างราชการโปร่งใส โดยเน้นการเข้าถึงข้อมูลภาครัฐของสื่อ มาตรการเชิงปราบปราม ได้แก่ มาตรการลงโทษโดยการเชือดไก่ให้ลิงดู และ มาตรการเชิงป้องกัน ได้แก่ มาตรการคุ้มครองและให้รางวัลแก่ผู้แจ้งเบาะแส มาตรการประมวลจริยธรรม

๖. กระบวนการกล่อมเกลாதงสังคมและการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม จากการศึกษาวิจัยของ ชัตติยา กรรณสูต และคณะ เรื่องคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ของคนไทย^{๑๖} และนุรมาน จินตารา และคณะ เรื่องการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และวินัยของเด็กและเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ : ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส^{๑๗} เป็นต้น ที่มุ่งศึกษาวิจัยกระบวนการ ที่ก่อให้เกิดการกล่อมเกลาทงสังคมและการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้กับคนทุกช่วงวัย เริ่มตั้งแต่ เยาวชน คนทำงาน พบว่าการเป็นคนดีที่ซื่อสัตย์นั้นต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ๔ อย่าง คือ สถาบัน ครอบครัว สถาบันโรงเรียน สถาบันศาสนา และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ เช่น สื่อมวลชน ผู้บังคับบัญชา เพื่อน เป็นต้น จะมีอิทธิพลต่อการขัดเกลาล่อหลอมให้เป็นคนดีที่ซื่อสัตย์ และการ “สร้างคนดี” ด้วย ลักษณะและเนื้อหาของ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม จะเริ่มจากเรื่องศรัทธาเป็นอันดับแรกหลังจากนั้น จึงให้ความสำคัญในเรื่องหลักปฏิบัติ และเมื่อหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติเข้มแข็งแล้ว ก็จะเริ่ม สอดแทรกเรื่องคุณธรรม

๗. การเสริมสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต จากการศึกษาวิจัยของอภิชัย พันธเสน และคณะ เรื่องการศึกษาและแนวทางการร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต^{๑๘} และแสวง บุญเฉลิมวิภาส และคณะ เรื่องการศึกษาพันธกรณีและความพร้อมของประเทศไทยในการปฏิบัติตามอนุสัญญา

^{๑๕} เอก ตั้งทรัพย์ วัฒนา และคณะ, แนวทางการประยุกต์มาตรการสากลเพื่อการต่อต้าน การทุจริตของประเทศไทย, ๒๕๕๐

^{๑๖} ชัตติยา กรรณสูต และคณะ, คุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ของคนไทย, ๒๕๔๕

^{๑๗} นุรมาน จินตารา และคณะ, การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และวินัยของเด็กและ เยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ : ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส, ๒๕๕๓

^{๑๘} อภิชัย พันธเสน และคณะ, การศึกษาและแนวทางการร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต, ๒๕๕๐

สหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓^{๑๙} เป็นต้น พบว่า รัฐต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยต้องขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาการร่วมมือระหว่าง ป.ป.ช. กับภาครัฐ โดยหน่วยงานภาครัฐยินดีร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ แต่การร่วมมืออยู่บนผลประโยชน์ของผู้ขอความร่วมมือมากกว่าเป็นผลประโยชน์ส่วนรวม ปัญหาการร่วมมือระหว่าง ป.ป.ช. กับภาคสถาบันการเงินและภาคธุรกิจเอกชน มีน้อยมากเพราะเกรงจะถูกขึ้นบัญชีดำจากหน่วยงานของรัฐที่จะต้องติดต่อสม่ำเสมอ ปัญหาการร่วมมือระหว่าง ป.ป.ช. กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่มีความสัมพันธ์เชิงกฎหมายไม่ได้เกิดความร่วมมือกับ ป.ป.ช. หรือมีการร่วมมือกันเองภายในเครือข่าย เป็นต้น นอกจากนี้ การจะให้เจตนาธรรม การป้องกันและปราบปรามการทุจริตของทุกภาคส่วนมีความต่อเนื่องนั้น พบว่า ควรต้องมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อต่อต้านการทุจริต ซึ่งเป็นการสนับสนุนภาคประชาสังคมที่ทำงานด้านต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน คุ่มครองผู้เปิดเผยข้อมูลการทุจริต และส่งเสริมการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากบทบาทของภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน จะมีความสำคัญอย่างมากในหลายประเทศ และเป็นปัจจัยความสำเร็จในการต่อต้านการทุจริต ในหลายประเทศด้วยเช่นกัน และควรมุ่งเน้นการดำเนินกิจกรรมในเชิงสร้างสรรค์ที่จะช่วยทำให้สังคม โดยการนำเอาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) GNH (Gross National Happiness) ของประเทศภูฏาน และ CSR (Corporate Social Responsibility) มาใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดและแนวทางในการเผยแพร่ค่านิยมดังกล่าว

ข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ ภาครัฐควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีความร่วมมือกันอย่างจริงจังในทุกภาคส่วนรวมถึงแก้ไขปัญหาระยะยาวเรื่องของการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันด้วย จึงเห็นควรให้มีการจัดตั้ง “กองทุนต่อต้านการทุจริต” โดยกองทุนมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการทำงานของภาคประชาสังคมที่ทำงานต่อต้านการทุจริต หรือจะเรียกในชื่อของ “กองทุนสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามการทุจริต” ที่มุ่งเน้นดำเนินกิจกรรมในเชิงสร้างสรรค์ นักธุรกิจทั้งในและต่างประเทศ เห็นประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจของตนอย่างไร อาทิ การทำให้สินค้าและบริการของตนและของประเทศได้รับการยอมรับและประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ เป็นต้น

๘. ธรรมชาติกับการทุจริตคอร์รัปชันของภาคธุรกิจเอกชนไทย จากการศึกษาวิจัยของ เตือนเด่น นิคมบริรักษ์ และคณะ เรื่องปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในวงการธุรกิจเอกชนไทยกับแนวทางแก้ไขและป้องกัน^{๒๐} และวีระพงษ์ บุญโญภาส เรื่องระบบการตรวจสอบการทุจริตในสถาบันการเงิน^{๒๑} เป็นต้น พบว่า ในภาคเอกชนที่ขาดธรรมาภิบาลมักจะเกิดการทุจริตคอร์รัปชันอย่างมากมายซึ่งเกิดจากโครงสร้างและระบบบริหารงานที่เป็นระบบครอบครัว เครือญาติ และพวกพ้อง ภาครัฐขาด

^{๑๙} แสวง บุญเฉลิมวิภาส และคณะ, การศึกษาพันธกรณีและความพร้อมของประเทศไทยในการปฏิบัติตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓, ๒๕๕๐

^{๒๐} เตือนเด่น นิคมบริรักษ์ และคณะ, ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในวงการธุรกิจเอกชนไทยกับแนวทางแก้ไขและป้องกัน, ๒๕๕๔

^{๒๑} วีระพงษ์ บุญโญภาส, ระบบการตรวจสอบการทุจริตในสถาบันการเงิน, ๒๕๔๖

ธรรมรัฐ การคอร์รัปชันในหน่วยงานราชการและการเมืองอย่างกว้างขวาง การขาดหลักนิติธรรมที่ดี และบริษัท ขาดระบบควบคุมภายในที่ดี ทำให้มีการคอร์รัปชัน เช่น การปล่อยเงินกู้ให้แก่คนรู้จักโดยมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน การหลีกเลี่ยงภาษี การยกยอกเงินบริษัท การปกปิดข้อเท็จจริง การติดสินบน การฟอกเงิน เป็นต้น นอกจากนี้ยังทำให้เกิดพฤติกรรมการทุจริตคอร์รัปชันที่ทำให้เกิดผลเสียหายอย่างร้ายแรงในภาคเอกชน เช่น การทุจริตของผู้บริหารบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ การถือหุ้นแทน (Norminee) เพื่ออำพรางการถือครองหุ้น เพื่อการหลบเลี่ยงข้อจำกัดของการถือครองหุ้นภายใต้กฎหมายการหลบเลี่ยงภาษี การฟอกเงินและการโอนเงินไปยังประเทศที่สาม โดยมีแรงจูงใจในการกระทำผิดเป็นประโยชน์ที่มีมูลค่ามหาศาล มีความคุ้มค่าที่จะเสี่ยงกระทำผิด รวมถึงภาคธุรกิจเอกชนที่มีความใกล้ชิดกับนักการเมือง ก็จะทำให้เกิดการมีผลประโยชน์ร่วมกันของภาคการเมืองและภาคธุรกิจที่จะก่อให้เกิดการทุจริตขึ้นโดยเฉพาะการทุจริตเชิงนโยบายจึงทำให้ภาคเอกชนขาดธรรมาภิบาลที่แอบอิงภาคการเมืองมีพฤติกรรมการคอร์รัปชันอย่างกว้างขวาง

๙. การป้องกันและปราบปรามการทุจริตในระดับชุมชน จากการศึกษาวิจัยของ วันเพ็ญ สุรฤกษ์ และคณะเรื่องยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามการทุจริตในโครงการพัฒนาของรัฐระดับชุมชน^{๒๒} สมคิด เลิศไพฑูรย์และคณะวิจัย เรื่องการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น^{๒๓} และนวนน้อย ตรีรัตน์เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น^{๒๔} เป็นต้น พบว่า การป้องกันและปราบปรามการทุจริตในระดับชุมชนนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะชุมชนหรือประชาชนระดับรากหญ้าถือเป็นพื้นฐานของการผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งการทุจริตคอร์รัปชันมักเกิดขึ้นจำนวนมากในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่นปัญหาการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง การทุจริตในการบริหารงานบุคคล เป็นต้น ขณะที่ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนยังอยู่ในระดับที่ต่ำ อาจเกิดจากการเกรงกลัวอิทธิพลของนักการเมืองท้องถิ่นและการขาดปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือชุมชนด้วยนอกจากนี้ มีการศึกษาวิจัยเรื่องกับ ยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐระดับชุมชน ที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นประชาชนทั่วไป เด็กและเยาวชน นักการเมืองท้องถิ่น ฯลฯ โดยมีเป้าหมายในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนเป้าหมาย ซึ่งใช้กรอบแนวคิด ๓ ด้าน คือ ๑. หลักธรรมทางพุทธศาสนาเน้นการเคารพกฎระเบียบวินัยของครอบครัว สังคม/ชุมชน ๒. หลักการทรงงานของในหลวงเน้นหลักคิดด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๓. หลักสังคม/ชุมชนเข้มแข็งเน้นการมีอุดมการณ์ร่วมกันในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และยุทธศาสตร์ ๒ ยุทธศาสตร์ คือ ๑) ยุทธศาสตร์การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งจะมี

^{๒๒} วันเพ็ญ สุรฤกษ์ และคณะ, ยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามการทุจริตในโครงการพัฒนาของรัฐระดับชุมชน, ๒๕๕๖

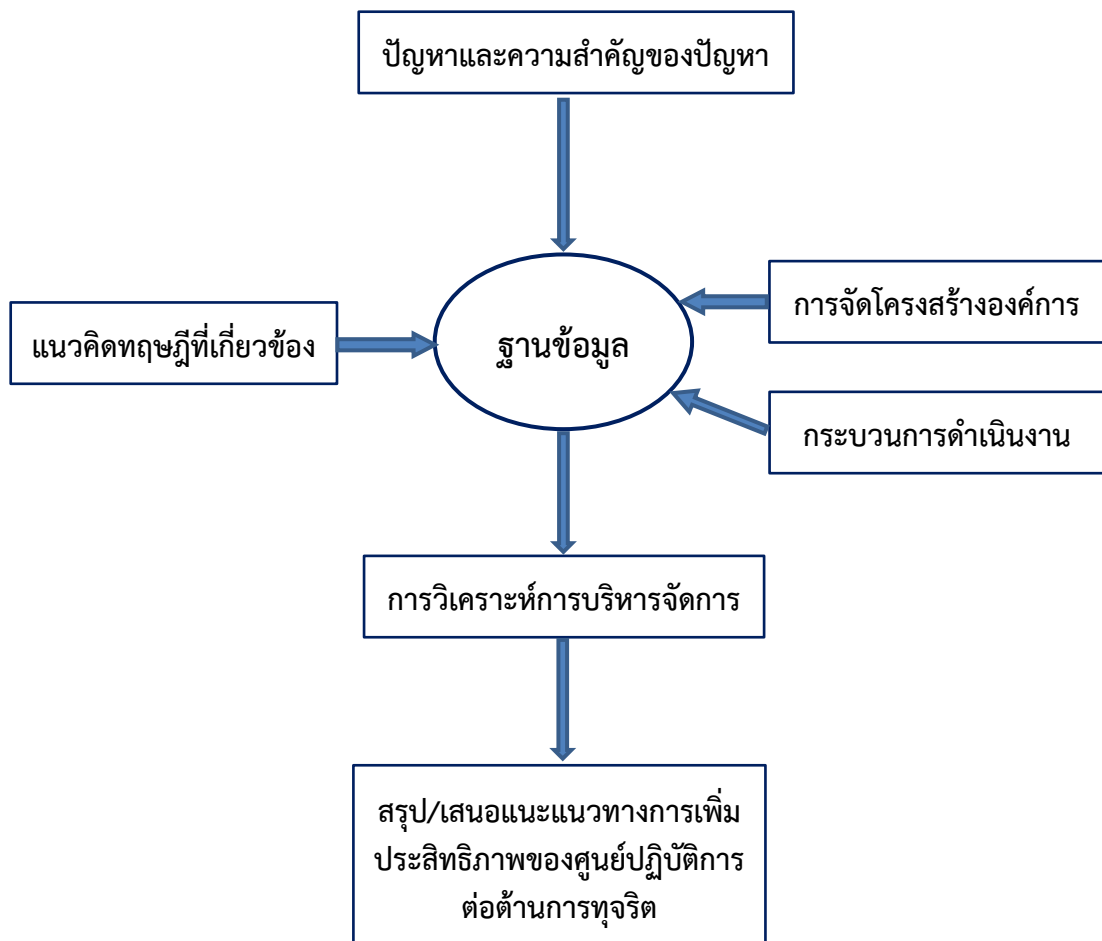
^{๒๓} ดร.สมคิด เลิศไพฑูรย์ และคณะวิจัย, การป้องกันและปราบปรามการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ๒๕๕๒

^{๒๔} รศ.ดร. นवलน้อย ตรีรัตน์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น, ๒๕๕๖

แผนงานโครงการละลายพฤติกรรมและการสร้างบุคลากรตัวแทนเครือข่ายชุมชน เพื่อปลูกฝังจิตสำนึก การเป็นคนดี มีจิตอาสา ร่วมกันเฝ้าระวัง ป้องกัน/ต่อต้านการทุจริต ๒) ยุทธศาสตร์การพัฒนาของรัฐ ระดับชุมชนแผนงานและโครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจเพื่อการจัดการปัญหาการทุจริตและ สังคม/ชุมชนเข้มแข็ง

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ ๒-๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ ๓

การดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.)

การดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) จะมีการกำหนดโครงสร้าง อัตรากำลัง ระบบการขับเคลื่อนและแนวทางการขับเคลื่อนภารกิจของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ดังนี้

โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต

ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๕ เห็นชอบตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ ดังนี้

๑. เห็นชอบในหลักการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต ในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และสำนักงานปลัดกระทรวงทุกกระทรวง โดยให้ส่วนราชการตามมาตรา ๓๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยกำหนดไว้ในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีและสำนักงานปลัดกระทรวงทุกกระทรวง และให้รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีและรองปลัดกระทรวง ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตอีกตำแหน่งหนึ่ง

๒. เห็นชอบให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันในส่วนราชการที่อยู่ในบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวงทุกส่วนราชการ โดยให้เป็นส่วนราชการตามมาตรา ๓๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยกำหนดไว้ในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการของส่วนราชการนั้น ๆ และให้รองหัวหน้าส่วนราชการทำหน้าที่เป็นหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตอีกหน้าที่หนึ่ง

โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการเพื่อจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต แบ่งเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

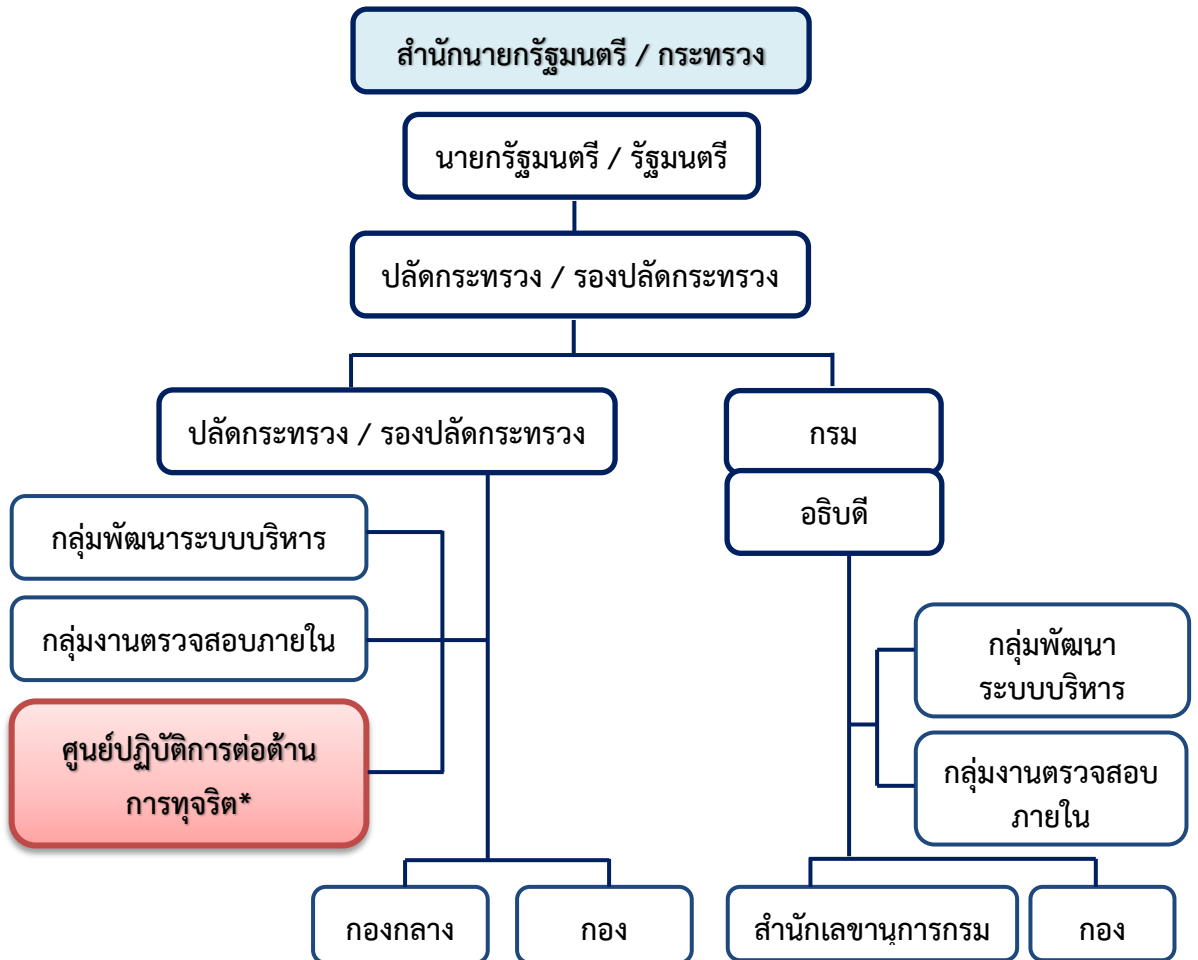
๑. โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กรณี สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และสำนักงานปลัดกระทรวงทุกกระทรวง ประกอบด้วย

- ๑.๑ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
- ๑.๒ กระทรวงกลาโหม
- ๑.๓ กระทรวงการคลัง
- ๑.๔ กระทรวงการต่างประเทศ
- ๑.๕ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

- ๑.๖ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- ๑.๗ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ๑.๘ กระทรวงคมนาคม
- ๑.๙ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๑.๑๐ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
- ๑.๑๑ กระทรวงพลังงาน
- ๑.๑๒ กระทรวงพาณิชย์
- ๑.๑๓ กระทรวงมหาดไทย
- ๑.๑๔ กระทรวงยุติธรรม
- ๑.๑๕ กระทรวงแรงงาน
- ๑.๑๖ กระทรวงวัฒนธรรม
- ๑.๑๗ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- ๑.๑๘ กระทรวงศึกษาธิการ
- ๑.๑๙ กระทรวงสาธารณสุข
- ๑.๒๐ กระทรวงอุตสาหกรรม

แผนภาพที่ ๓-๑ โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กรณี สำนักงานปลัด
สำนักนายกรัฐมนตรี และสำนักงานปลัดกระทรวงทุกกระทรวง

โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต
กรณี สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และสำนักงานปลัดกระทรวงทุกกระทรวง

หมายเหตุ : * รองปลัดกระทรวง ทำหน้าที่หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต อีกหน้าที่หนึ่ง

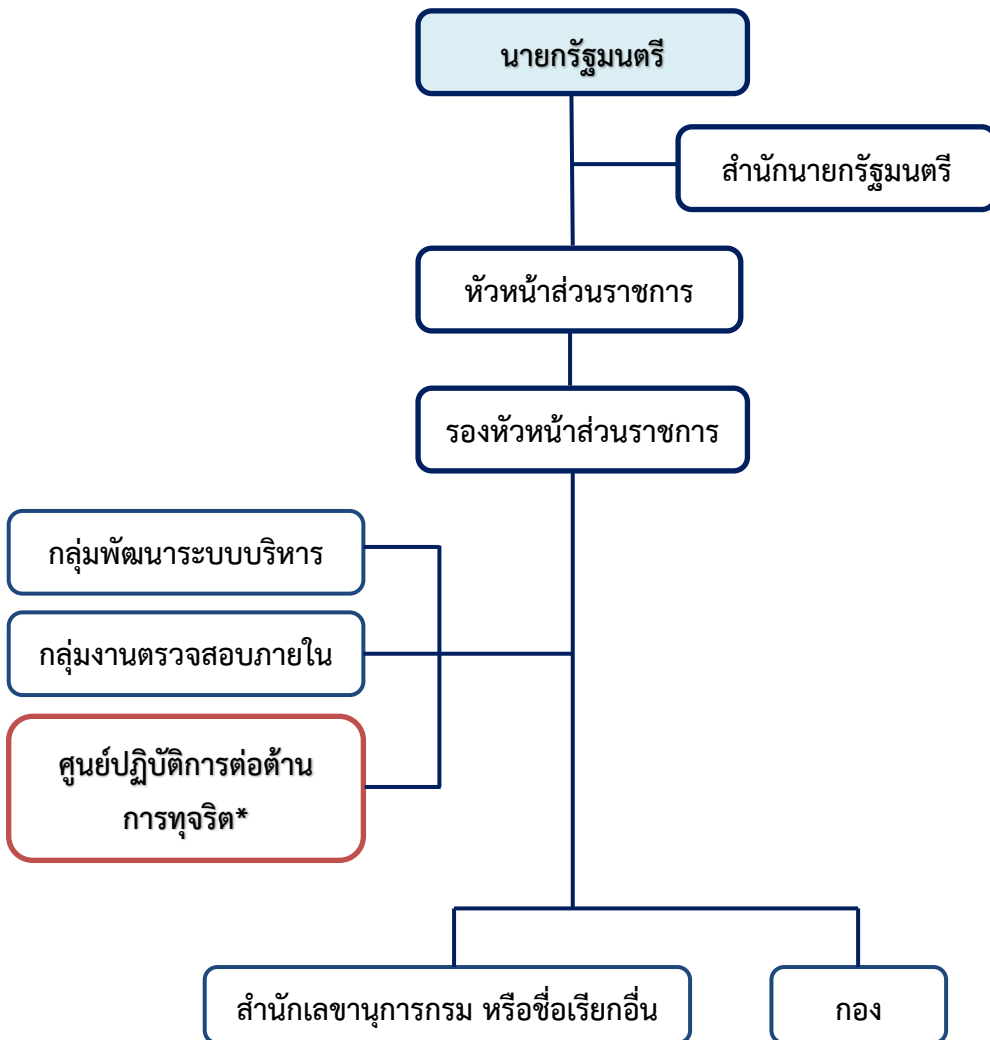
๒. โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กรณี ส่วนราชการที่อยู่ในบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือ ทบวง ประกอบด้วย ๑๕ หน่วยงาน คือ

- ๒.๑ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- ๒.๒ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
- ๒.๓ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ
- ๒.๔ สำนักงบประมาณ
- ๒.๕ สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ
- ๒.๖ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
- ๒.๗ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
- ๒.๘ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- ๒.๙ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
- ๒.๑๐ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
- ๒.๑๑ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
- ๒.๑๒ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- ๒.๑๓ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา
- ๒.๑๔ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- ๒.๑๕ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ทั้งนี้ ส่วนราชการตามข้อ ๒.๑ - ๒.๙ เป็นส่วนราชการสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีที่อยู่ในบังคับบัญชามีการบริหารงานขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และส่วนราชการตามข้อ ๒.๑๐ - ๒.๑๕ เป็นส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือ ทบวง ที่อยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี

แผนภาพที่ ๓-๒ โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กรณี ส่วนราชการที่อยู่บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือ ทบวง

โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต
กรณี ส่วนราชการที่อยู่บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และส่วนราชการไม่สังกัด
สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือ ทบวง

หมายเหตุ : * รองหัวหน้าส่วนราชการ ทำหน้าที่หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต อีกตำแหน่งหนึ่ง

๓. การเกลี้ยอัตรากำลัง การแบ่งโครงสร้างภายใน และอำนาจหน้าที่ของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.)

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙ เห็นชอบมาตรการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ตามที่ ศอตช. เสนอให้อ.ก.พ. กระทรวง ปรับเกลี้ยอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งผู้ปฏิบัติงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และสำนักงานปลัดกระทรวง ทุกกระทรวง เว้นแต่สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ให้สอดคล้องกับภารกิจ โดยอย่างน้อยต้องมีผู้ปฏิบัติหน้าที่ดังต่อไปนี้

๓.๑ รองหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต เป็นข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการ ระดับชำนาญการพิเศษหรือระดับเชี่ยวชาญ โดยมีอำนาจหน้าที่ตามที่หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตกำหนดหรือมอบหมาย

๓.๒ หัวหน้ากลุ่มงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และหัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม เป็นข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการ ระดับชำนาญการหรือระดับชำนาญการพิเศษ ทำหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติราชการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบหรือการส่งเสริมและคุ้มครองจริยธรรม แล้วแต่กรณี ตามที่หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตมอบหมาย

ทั้งนี้ การเกลี้ยอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่งให้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีมีมติ ในกรณีที่ส่วนราชการไม่มีอัตรากำลังว่างเพียงพอ ให้พิจารณาจัดสรรอัตรากำลังจากเกษียณอายุราชการในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ เพื่อรองรับการปฏิบัติงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตต่อไป แล้วรายงานให้สำนักงาน ป.ป.ท. ในฐานะฝ่ายเลขานุการ ศอตช. ทราบ

ระบบการขับเคลื่อนภารกิจ

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) มีภารกิจงานตามบทบาท อำนาจหน้าที่ตามความรับผิดชอบของกลุ่มงาน ประกอบด้วย กลุ่มงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ซึ่งสามารถสรุปงานทั้ง ๒ กลุ่มงานให้เห็นชัดเจนในภารกิจของ ศปท. ที่สำคัญ ที่เป็นภารกิจที่ต้องขับเคลื่อน ๒ ด้าน ไว้ดังนี้

๑. งานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

- ๑.๑ การจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ
- ๑.๒ การดำเนินงานตามแผน
- ๑.๓ การจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงาน
- ๑.๔ การขับเคลื่อนธรรมาภิบาลและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชน
- ๑.๕ การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ

(Integrity and Transparency Assessment – ITA)

๑.๖ การรายงานผลการดำเนินงานของส่วนราชการตามมาตรา ๕๘/๒ แห่งพระราชบัญญัติ
มาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙

๑.๗ การรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตประพฤติมิชอบ และข้อร้องเรียนเกี่ยวกับจริยธรรม

๑.๘ งานที่ศูนย์อำนวยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (ศอตช.) มอบหมาย

๑.๘.๑ การรายงานผลการใช้มาตรการทางการบริหาร (ปกครอง/วินัย) ตามคำสั่ง
คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๙/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๗

๑.๘.๒ การตรวจสอบ กลั่นกรองรายงานผลการตรวจสอบของส่วนราชการ
ตามมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗

๑.๙ การกำกับติดตาม การดำเนินการตามมติ-ข้อสั่งการของคณะกรรมการต่อต้าน
การทุจริตแห่งชาติ (คตช.)

๑.๑๐ งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

๒. งานด้านการคุ้มครองจริยธรรม

๒.๑ จัดทำข้อเสนอ มาตรการ แผนการส่งเสริมจริยธรรมของส่วนราชการและการ
เสริมสร้างวินัย

๒.๒ คุ้มครองจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม

๒.๓ งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

ดังนั้น การขับเคลื่อนภารกิจของ ศปท. จะเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่
สำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน ก.พ. และสำนักงาน ป.ป.ท. เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการให้เป็นไปใน
ทิศทางเดียวกัน บรรลุผลเป็นรูปธรรม และสะท้อนผลการดำเนินงานให้ประชาชนและประเทศชาติ
ได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด จำเป็นต้องมีการดำเนินงานที่ครอบคลุมทุกองคาพยพของทุกส่วนราชการ
และหน่วยงานของรัฐภายใต้สังกัดอันประกอบด้วยหน่วยงานในส่วนกลาง ระดับกรม หน่วยงานใน
ระดับภูมิภาค จังหวัด/อำเภอ และระดับท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล (นคร/เมือง/
ตำบล) องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และหน่วยงานของรัฐที่เรียกชื่ออย่างอื่น เป็นต้น

แนวทางการขับเคลื่อนภารกิจ

๑. งานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๑.๑ การจัดทำแผนป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ
การจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ของ ศปท.

จะต้องเชื่อมโยงและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ประเด็นการปฏิรูปของสภา
ขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แผนแม่บท
บูรณาการป้องกันปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ แผนปฏิบัติราชการของหน่วยงาน นโยบาย
ของรัฐบาล แผนแม่บทคุณธรรม ฯลฯ เพื่อขับเคลื่อนงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีทิศทาง

การจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่ดี จะต้องตั้งอยู่บน
พื้นฐานของการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบ เพื่อให้แผนสามารถ

นำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง อย่างเป็นระบบ โดยต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน ประกอบด้วย

๑.๑.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูล/วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ควรมีการเก็บรวบรวม และจัดทำฐานข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการทุจริตให้ครบถ้วนและทันสมัย ได้แก่

๑.๑.๑.๑ ข้อมูลเรื่องร้องเรียนของส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ ในกำกับ จากฐานข้อมูลภายในของหน่วยงานเอง เช่น ผลการตรวจราชการ รายงานผลการตรวจสอบ ภายใน ฯลฯ และข้อมูลจากหน่วยงานตรวจสอบภายนอก เช่น สำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน ป.ป.ท. สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) การดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวก ในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ ตลอดจนข้อมูลข่าวสารทางสื่อเกี่ยวกับเรื่อง การทุจริตของหน่วยงาน ฯลฯ

๑.๑.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ของหน่วยงาน ได้แก่ ผลการ วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค ผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในปี ที่ผ่านมา ผลการวิเคราะห์ความเสี่ยง หรือโอกาสที่จะเกิดการทุจริต/ผลประโยชน์ทับซ้อน

๑.๑.๑.๓ ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสการดำเนินงานของ หน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ของปีที่ผ่านมาเพื่อศึกษาวิเคราะห์ จุดอ่อนหรือจุดด้อยที่ต้องพัฒนา และรักษาจุดแข็งไว้ ทั้งในส่วนของ Perception (Internal, External) และ Evidence – based

๑.๑.๑.๔ นโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนต่าง ๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง เช่น รัฐธรรมนูญยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนแม่บท บูรณาการระยะ ๒๐ ปี (สำนักงาน ป.ป.ช.) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ประเด็นการปฏิรูป ของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล มติหรือข้อสั่งการของคณะกรรมการต่อต้านการ ทุจริตแห่งชาติ ศูนย์อำนวยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (ศอตช.) ตลอดจนนโยบายผู้บริหาร หรือ เจตจำนงของหัวหน้าส่วนราชการ ฯลฯ

๑.๑.๒ การจัดทำระบบ ตรวจสอบ เฝ้าระวัง การบริหารจัดการความเสี่ยงจาก การทุจริต/ผลประโยชน์ทับซ้อน การจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ควรมีบทวิเคราะห์ความเสี่ยง หรือโอกาสที่จะเกิดการทุจริต/ผลประโยชน์ทับซ้อน โดยทำการวิเคราะห์ กระบวนการในภารกิจหลักและภารกิจสนับสนุนที่มีความเสี่ยง เพื่อสร้างกลไก/มาตรการ/แนวทางการ ป้องกันเพื่อยับยั้งการทุจริต หรือปิดโอกาสการทุจริต เพื่อกำหนดมาตรการหรือแนวทางการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการทุจริตประพตติมิชอบในส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ โดยมุ่งเน้นการสร้าง ธรรมาภิบาลในการบริหารงาน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการตรวจสอบ เฝ้าระวัง สกัดกั้นมิให้เกิดการทุจริตประพตติมิชอบ และผลประโยชน์ทับซ้อนได้ ตามที่หัวหน้า คสช. ประธาน กรรมการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (คตช.) ได้เน้นย้ำให้ “ทุกองค์กรจะต้องตรวจสอบการดำเนินการ ภายในองค์กรของตนเองด้วย” ในคราวประชุม คตช. ครั้งที่ ๔/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๘ โดยมีแนวทางขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

๑.๑.๒.๑ หน่วยงานทำการศึกษาวិเคราะห์ สถานการณ์การทุจริต การกิจหลักของหน่วยงาน (สถิติเรื่องร้องเรียน ข้อมูลจากการตรวจสอบของหน่วยงานภายในและภายนอก การดำเนินการตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ ตลอดจนข้อมูลสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทราบจุดอ่อน/จุดแข็งที่มีความเสี่ยงหรือโอกาสที่อาจเกิดการทุจริต/ผลประโยชน์ทับซ้อน Conflict of Interest เป็นรูปแบบหนึ่งของ Corruption แต่ละระดับ หรือขนาด และขอบเขตต่างกัน Conflict of Interest นำไปสู่ Corruption ที่รุนแรงขึ้น

๑.๑.๒.๒ นำผลการวิเคราะห์สถานการณ์การทุจริตของหน่วยงาน รวมถึงปัญหา/สาเหตุ/แนวโน้ม/โอกาสในการเกิดการทุจริต/ผลประโยชน์ทับซ้อน โดยเฉพาะภารกิจหลักของหน่วยงานเพื่อหาสาเหตุ

๑.๑.๒.๓ นำสาเหตุมาสู่การหาแนวทาง มาตรการ ควบคุม/ลดความเสี่ยง เพื่อกำหนดมาตรการป้องกันการทุจริต ในรูปของแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม และงบประมาณ บรรจุในแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประจำปี โดยให้มีระบบกำกับ ติดตาม ประเมินผล เพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงต่อไป

๑.๒ การขับเคลื่อนธรรมาภิบาลและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชน

การแก้ไขปัญหาการทุจริตจะคาดหวังจากองค์กรหรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเพียงอย่างเดียวย่อมเป็นไปไม่ได้ เพราะมีขีดจำกัดในหลายประการ และจากประสบการณ์ของหลายประเทศที่สามารถต่อสู้กับปัญหาการทุจริตได้ผลสำเร็จต่างอาศัยเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ร่วมดำเนินการกับรัฐ เพื่อให้เกิดการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ดังนั้น ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) จึงควรกำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนธรรมาภิบาลและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ดังนี้

๑.๒.๑ แนวทางการขับเคลื่อนธรรมาภิบาลในส่วนราชการ/หน่วยงานของรัฐ เน้นการขับเคลื่อนการดำเนินงานโดยใช้หนังสือร้องเรียน หรือความเดือดร้อนของประชาชนเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบของส่วนราชการ/หน่วยงานของรัฐ การดำเนินการเมื่อ สอตช. ได้รับเรื่องร้องเรียน หากมิใช่เป็นเรื่องทุจริตในภาครัฐโดยตรง แต่เป็นเรื่องปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนที่เกิดจากการดำเนินการของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ สำนักงาน ป.ป.ท. ในฐานะฝ่ายเลขานุการฯ จะส่งเรื่องร้องเรียนนั้นไปที่ ศปท. กระทรวง เพื่อส่งเรื่องดังกล่าวไปยังกระทรวงที่เกี่ยวข้อง

๑.๒.๒ แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชน ควรกำหนดเป็นนโยบายให้หน่วยงานในสังกัด ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยภาคส่วนที่ควรสนับสนุนขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของหน่วยงาน เช่น เป็นหน่วยงานที่มีกลุ่มอาสาสมัครเครือข่ายในกำกับอยู่แล้ว มาพัฒนาต่อยอดให้มีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตอีกบทบาทหนึ่งในการเป็นเครือข่ายเฝ้าระวัง แจ้งเบาะแสการทุจริต หรือร่วมกันขับเคลื่อนธรรมาภิบาล และต่อต้านการทุจริต เป็นต้น

๑.๒.๓ แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสังกัดหน่วยงาน ควรมีการสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมในการพัฒนาธรรมาภิบาล ทุกหน่วยงานควรสร้างบรรยากาศ ให้เจ้าหน้าที่ทุกคนที่มีส่วนร่วมในการแจ้งเบาะแสข้อมูลที่อาจทำให้เกิดการทุจริต โดยทุกหน่วยงานจะต้อง สร้างระบบให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานสามารถแจ้งข้อมูลเบาะแสเกี่ยวกับการทุจริต/ผลประโยชน์ทับซ้อน ความเสี่ยงที่มีโอกาสเกิดการทุจริตโดยตรงต่อผู้บังคับบัญชาได้โดยง่าย โดยธรรมาภิบาลสร้างบรรยากาศสนับสนุน การกระทำความผิดกล่าวเพื่อให้เจ้าหน้าที่เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าขององค์กร รวมถึงการสร้างช่องทางให้ ผู้แจ้งเบาะแสทั้งจากประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่สะดวกปลอดภัย และเป็นศูนย์กลางในการให้ คำปรึกษาการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้คำปรึกษากับเจ้าหน้าที่ที่ต้องเข้าไปพัวพันกับ การทุจริต โดยถูกบังคับให้มีทางออกในการป้องกันตนเอง และมีการให้ข้อมูลกับหน่วยงานตรวจสอบ ในเรื่องดังกล่าวนี้ หน่วยงานต้องมีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการเปิดเผยการกระทำผิด จัดช่องอำนาจ ความสะดวก สนับสนุน และคุ้มครองผู้เปิดเผยข้อมูล รวมทั้งบุคคลอื่น ๆ ที่ได้รับผลกระทบ

๑.๓ การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment – ITA)

การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ถือเป็นมาตรการเสริมเชิงบวกด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยกำหนดดัชนีในการประเมิน ที่คำนึงถึงการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลเป็นหลัก มุ่งหวังในหน่วยงานภาครัฐเกิดการบริหารจัดการ ที่จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ค่านิยม และทัศนคติด้านคุณธรรมและความโปร่งใสของ ผู้บริหารและบุคลากรภายในหน่วยงาน ให้เกิดความตระหนักต่อความรับผิดชอบและมีส่วนร่วม ในการต่อต้านการทุจริตภายในองค์กร นำไปสู่การยกระดับคุณธรรมความโปร่งใสในการดำเนินงานของ หน่วยงานภาครัฐของไทยให้สูงขึ้น จนได้รับความเชื่อมั่นและการยอมรับจากทุกภาคส่วนทั้งในระดับ ประเทศและระดับสากล

๑.๓.๑ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

แบบประเมิน ๓ แบบ (ตามที่สำนักงาน ป.ป.ช. กำหนด) คือ

๑.๓.๑.๑ แบบประเมิน Internal Integrity and Transparency Assessment เป็นการประเมินจากข้อคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงาน

๑.๓.๑.๒ แบบประเมิน External Integrity and Transparency Assessment เป็นการประเมินจากข้อคิดเห็นของผู้รับบริการหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียของหน่วยงาน

๑.๓.๑.๓ แบบประเมิน Evidence – Based Integrity and Transparency Assessment เป็นการประเมินการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์

๑.๓.๒ ผลคะแนนระดับคุณธรรมและความโปร่งใสการดำเนินงานของหน่วยงาน ภาครัฐ

คะแนนของผลการประเมินระดับคุณธรรมและความโปร่งใสการ ดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐมีค่าคะแนนระหว่าง ๐ – ๑๐๐ คะแนน วิเคราะห์ข้อมูลโดยให้น้ำหนัก แต่ละข้อคำถามในแบบสำรวจทั้ง ๓ ประเภท ได้แก่ แบบสำรวจความคิดเห็น Internal Integrity & Transparency Assessment : IIT แบบสำรวจความคิดเห็น External Integrity & Transparency Assessment : EIT และแบบสำรวจ ใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ Evidence – Based Integrity & Transparency

Assessment : EBIT โดยเกณฑ์การให้คะแนนคุณธรรมและความโปร่งใสการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ แบ่งเป็น ๕ ระดับ ดังนี้

๑.๓.๒.๑ ระดับที่ ๕ เทียบเท่า ๘๐.๐๐ – ๑๐๐ คะแนน มีระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานสูงมาก

๑.๓.๒.๒ ระดับที่ ๔ เทียบเท่า ๖๐.๐๐ – ๗๙.๙๙ คะแนน มีระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานสูง

๑.๓.๒.๓ ระดับที่ ๓ เทียบเท่า ๔๐ – ๕๙.๙๙ คะแนน มีระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานปานกลาง

๑.๓.๒.๔ ระดับที่ ๒ เทียบเท่า ๒๐.๐๐ – ๓๙.๙๙ คะแนน มีระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานต่ำ

๑.๓.๒.๕ ระดับที่ ๑ เทียบเท่า ๐ – ๑๙.๙๙ คะแนน มีระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานต่ำมาก

บทบาท หน้าที่ของ ศปท. ในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment – ITA) เช่น

๑. การให้ความรู้ ให้คำปรึกษาแนะนำ โดยการจัดประชุมมอบนโยบาย การประกาศเจตจำนงของผู้บริหาร ชี้แจงแนวทางการประเมิน ITA ให้กับหน่วยงานในสังกัด เพื่อเข้าใจแบบการประเมิน/ขั้นตอนในการจัดเก็บข้อมูล/การจัดส่งข้อมูลให้กับผู้ประเมินเป็นไปตามกรอบเวลาที่กำหนด

๒. ติดตามผลการประเมิน ITA ของหน่วยงานในสังกัดทั้งหมด เพื่อทราบจุดแข็ง จุดอ่อนของแต่ละหน่วย พร้อมทั้งติดตามผลการปรับปรุงตามข้อเสนอของหน่วยงานในสังกัดทั้งหมด เพื่อทราบจุดแข็ง จุดอ่อนของแต่ละหน่วย พร้อมทั้งติดตามผลการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ประเมิน เพื่อทำการประมวลผลในภาพรวมของ ศปท. ไว้ในการรายงานผลการดำเนินงานของ ศปท. ต่อไป

ตารางที่ ๓-๑ กระบวนการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

กระบวนการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

กลุ่มงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ขั้นตอนการศึกษาวิเคราะห์

๑. การเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

๑.๑ ข้อมูลเรื่องร้องเรียนของส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐในกำกับ

๑.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ของหน่วยงาน

๑.๓ ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส/ระบบประเมินอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑.๔ นโยบายยุทธศาสตร์และแผนต่าง ๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

๒. การจัดทำระบบตรวจสอบเฝ้าระวังการบริหารจัดการความเสี่ยงจากการทุจริต/ผลประโยชน์ทับซ้อน

๒.๑ ศึกษาวิเคราะห์ความเสี่ยง/โอกาสการทุจริต/ผลประโยชน์ทับซ้อน

๒.๒ วิเคราะห์ปัญหา/สาเหตุ/แนวโน้มการเกิดการทุจริต/ผลประโยชน์ทับซ้อน

๒.๓ นำปัญหาสาเหตุมาสู่การหาแนวทาง/มาตรการควบคุม/ลดความเสี่ยง

ขั้นตอนการดำเนินการ

๑. การจัดทำแผนป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะ ๕ ปี

เป็นกรอบทิศทางในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของหน่วยงาน โดยศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต ทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพหลักในการจัดทำแผนป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาพรวมเพื่อใช้เป็นกรอบ ทิศทางให้กับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชนในกำกับของกระทรวง ในการจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ประจำปีของหน่วยงานต่อไป

๒. การจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบประจำปี

เป็นการแปลงแผนป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ระยะ ๕ ปีของ ศปท. ระดับกระทรวงไปสู่การปฏิบัติเป็นแผนปฏิบัติการ (Action Plan) โดยมีโครงการ/กิจกรรม และงบประมาณรองรับพร้อมทั้งจัดทำคำของบประมาณแบบบูรณาการตามปฏิทินการจัดทำคำของบประมาณ หรือจัดทำคำของบประมาณของหน่วยงานเอง

ขั้นตอนการกำกับ ติดตาม และประเมินผล

๑. การจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงาน

๑.๑ รูปแบบ วิธีการ รวบรวมและประมวลผลการดำเนินงานของ ศปท.

๑.๒ เค้าโครงการงานสรุปผลการดำเนินงาน

๒. งานด้านการคุ้มครองจริยธรรม

๒.๑ การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในราชการพลเรือน ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน และประมวลจริยธรรมอื่นๆ มีหลักการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในข้าราชการพลเรือน ดังนี้

๒.๑.๑ ข้าราชการต้องยึดมั่นในจริยธรรมและยืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้องและเป็นธรรม

๒.๑.๒ ข้าราชการต้องมีจิตสำนึกที่ดีและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เสียสละปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็ว โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

๒.๑.๓ ข้าราชการต้องแยกเรื่องส่วนตัวออกจากตำแหน่งหน้าที่ และยึดถือประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ เหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน

๒.๑.๔ ข้าราชการต้องละเว้นจากการแสวงประโยชน์ที่มีขอบโดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่และไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม

๒.๑.๕ ข้าราชการต้องเคารพและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอย่างตรงไปตรงมา

๒.๑.๖ ข้าราชการต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นธรรม เป็นกลางทางการเมือง ให้บริการแก่ประชาชนโดยมีอัธยาศัยที่ดีและไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

๒.๑.๗ ข้าราชการต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของทางราชการอย่างเคร่งครัดและรวดเร็ว ไม่ถ่วงเวลาให้เนิ่นนานซ้ำและให้ข้อมูลข่าวสารที่ได้มาจากการดำเนินงานเพื่อการในหน้าที่ และให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง ทันเหตุการณ์ และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง

๒.๑.๘ ข้าราชการต้องมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษาคุณภาพและมาตรฐานแห่งวิชาชีพโดยเคร่งครัด

๒.๑.๙ ข้าราชการต้องยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒.๑.๑๐ ข้าราชการต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงตน รักษาชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของทางราชการโดยรวม

๒.๒ กระบวนการดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

๒.๒.๑ ขั้นตอนการศึกษาวิเคราะห์ แบ่งการดำเนินการเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

๒.๒.๑.๑ ศึกษาวิเคราะห์และรวบรวมปัญหาการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชนในกำกับของกระทรวง รวมทั้งพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรในองค์กรที่อาจจะมีการปฏิบัติงานไม่สอดคล้องเหมาะสมตามประมวลจริยธรรมของข้าราชการพลเรือน

๒.๒.๑.๒ ศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนวทางวางมาตรฐานการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและการเสริมสร้างวินัยข้าราชการ เพื่อแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและพฤติกรรมการปฏิบัติงานที่ไม่เหมาะสมของบุคลากรในองค์กร

๒.๒.๑.๓ จัดทำแผนดำเนินการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและการเสริมสร้างวินัยข้าราชการของหน่วยงาน เพื่อเป็นกรอบทิศทางในการกำหนดแนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และเสริมสร้างวินัยข้าราชการ และการจัดทำข้อบังคับจรรยาข้าราชการของส่วนราชการ

๒.๒.๒ ขั้นตอนการดำเนินการ แบ่งการดำเนินการเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

๒.๒.๒.๑ ผลักดัน และประสาน ให้ส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน ในกำกับของกระทรวง ทบวง และจัดทำข้อบังคับจรรยาข้าราชการ

๒.๒.๒.๒ ให้คำปรึกษา แนะนำ แก่ส่วนราชการ และส่วนราชการในสังกัด เกี่ยวกับการขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

๒.๒.๒.๓ เสริมสร้างพัฒนาให้ข้าราชการมีวินัยและป้องกันมิให้ข้าราชการกระทำผิดวินัย

๒.๒.๓ ขั้นตอนการกำกับ ติดตาม และประเมินผล แบ่งการดำเนินการ เป็น ๓ ส่วน ดังนี้

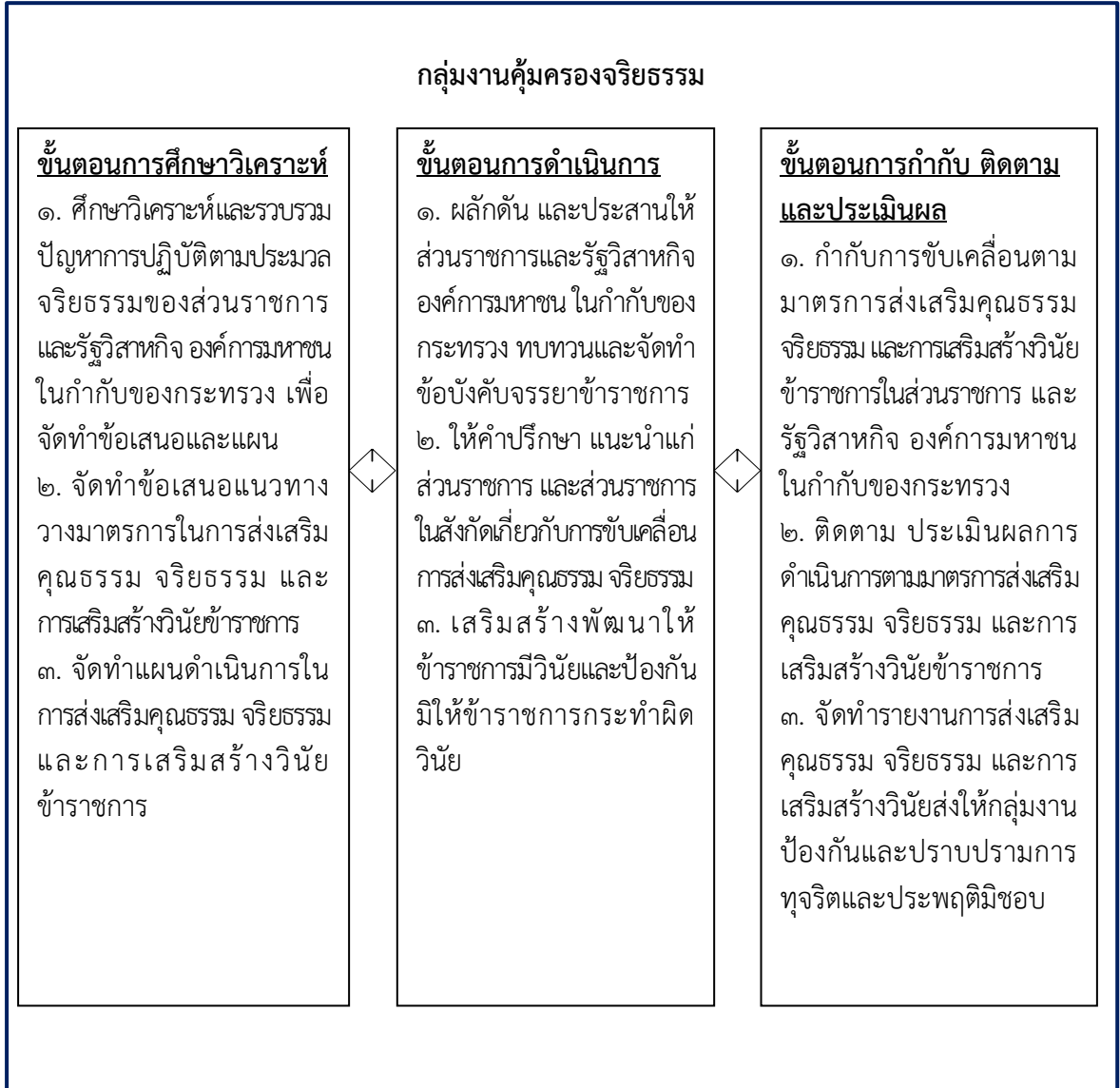
๒.๒.๓.๑ กำกับการขับเคลื่อนตามมาตรการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการเสริมสร้างวินัยข้าราชการในส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน ในกำกับของกระทรวง

๒.๒.๓.๒ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินการตามมาตรการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการเสริมสร้างวินัยข้าราชการ

๒.๒.๓.๓ จัดทำรายงานการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการเสริมสร้างวินัย ส่งให้กลุ่มงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

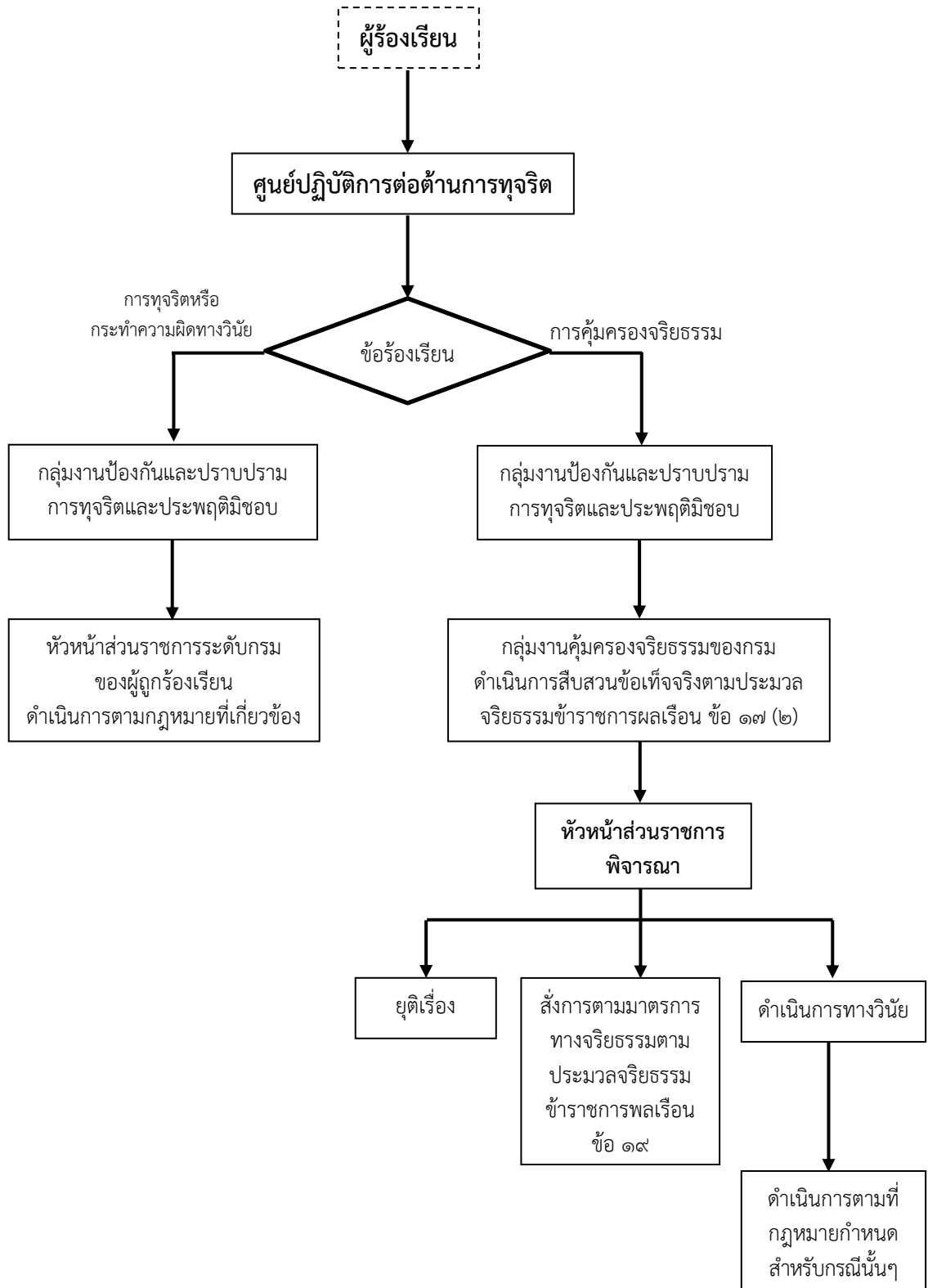
ตารางที่ ๓-๒ กระบวนการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองจริยธรรม

กระบวนการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองจริยธรรม

แผนภาพที่ ๓-๓ กลไกและกระบวนการรับข้อร้องเรียนเกี่ยวกับจริยธรรม

๒.๓ กลไกและกระบวนการรับข้อร้องเรียนเกี่ยวกับจริยธรรม

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ที่มีประสิทธิภาพครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ในการเป็นกลไกขับเคลื่อนและสั่งการในเรื่องการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งเน้นการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสารจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตของหน่วยงานในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ที่บริหารงานขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี ทั้ง ๙ หน่วยงาน ได้แก่ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ สำนักงานประมาณ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แล้วนำมาวิเคราะห์เหตุผล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ด้านโครงสร้างและอัตรากำลัง

๑. จากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ได้เห็นชอบให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) จำนวน ๓๕ ศูนย์ ในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และสำนักงานปลัดกระทรวงทุกกระทรวง รวม ๒๐ กระทรวง และให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ในหน่วยงานที่อยู่ในบังคับบัญชา ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี ทั้งที่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี รวม ๙ ศูนย์ และไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีและกระทรวงอีก ๖ ศูนย์ โดยกำหนดไว้ในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการนั้น ๆ และให้รองหัวหน้าส่วนราชการทำหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) อีกตำแหน่งหนึ่ง

ในประเด็นนี้ พบว่า หน่วยงานที่บริหารงานขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีทั้ง ๙ หน่วยงาน ได้แต่งตั้งและมอบหมายให้รองหัวหน้าส่วนราชการปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต อีกตำแหน่งหนึ่ง โดยมีความเห็นเป็น ๒ แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ ๑ การกำหนดให้รองหัวหน้าส่วนราชการปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตเป็นการถูกต้องเหมาะสมแล้ว เพราะการต่อต้านการทุจริตควรมีผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานเป็นผู้ควบคุมดูแลการดำเนินงานจะทำให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แนวทางที่ ๒ การกำหนดให้รองหัวหน้าส่วนราชการ ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต ในหลักการอาจจะถูกต้องเหมาะสม แต่ในทางปฏิบัติ รองหัวหน้าส่วนราชการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตได้อย่างแท้จริง เนื่องจากเป็นผู้บริหารระดับสูง มีภารกิจด้านการบริหารจำนวนมากอยู่แล้ว อาจส่งผลให้การดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้าน

การทุจริตไม่ได้ผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควรจะเป็น ดังนั้น จึงควรกำหนดตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการระดับกอง เป็นหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตโดยตรง แล้วมอบหมายให้รองหัวหน้าส่วนราชการ เป็นผู้กำกับดูแลการดำเนินงาน จะทำให้การดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตเป็นไปด้วย ความเรียบร้อย มีความต่อเนื่อง เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒. จากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙ ได้เห็นชอบมาตรการเพิ่ม ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ให้ใกล้ชิดอัตรากำลังและ กำหนดตำแหน่งผู้ปฏิบัติงานของ ศปท. ให้สอดคล้องกับภารกิจ ดังนี้

๒.๑ ให้รองหัวหน้า ศปท. เป็นข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการระดับ ชำนาญการพิเศษ หรือระดับเชี่ยวชาญ ปฏิบัติหน้าที่ตามที่หัวหน้า ศปท. มอบหมาย

๒.๒ ให้มีหัวหน้ากลุ่มงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และหัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม เป็นข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการระดับชำนาญการ หรือชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่ตามที่หัวหน้า ศปท. มอบหมาย

ในประเด็นนี้ พบว่า หน่วยงานที่บริหารขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีทั้ง ๙ หน่วย ยังไม่สามารถ เกลี่ยอัตรากำลังได้ตามนัยมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องอัตรากำลังทำให้ ขาดผู้ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของ ศปท. ได้อย่างครบถ้วน เหมาะสม และอาจส่งผลกระทบต่อ การพัฒนาการดำเนินงานของ ศปท. ได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ด้านกระบวนการดำเนินงาน

๑. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในหน่วยงาน เพื่อทำหน้าที่เสนอแนวทางในการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตในหน่วยงาน โดยให้ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ของหน่วยงาน เป็นเจ้าภาพหลัก และให้เจ้าหน้าที่ใน ศปท. เป็นเลขานุการของคณะกรรมการ โดยมีตัวแทนหน่วยงาน ในสังกัดร่วมเป็นกรรมการ และให้หัวหน้าศูนย์ ศปท. เป็นประธานกรรมการ คณะกรรมการดังกล่าวมี ชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของผู้บริหารหน่วยงานจะพิจารณา อย่างไรก็ดี แม้ว่าจะมี ชื่อเรียกไม่เหมือนกัน แต่ก็มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกันคือ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงาน โดยการเสนอนโยบายและแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของ ส่วนราชการ กำหนดมาตรการต่าง ๆ สนับสนุนการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ในหน่วยงาน เช่น มาตรการป้องกันการรับสินบน มาตรการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน เป็นต้น

๒. มีการดำเนินการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงาน ภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นต้นมา ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๙ ตามที่สำนักงาน ป.ป.ช. เสนอ โดยมีการประเมิน ๓ แบบ ดังนี้

๒.๑ Internal Integrity and Transparency Assessment เป็นการประเมินจาก ข้อคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงาน โดยมีข้อคำถามแบ่งเป็น ๕ กลุ่ม

๒.๑.๑ วัฒนธรรมองค์กร

๒.๑.๒ การต่อต้านการทุจริตขององค์กร

๒.๑.๓ การบริหารงานบุคคล

๒.๑.๔ การบริหารงบประมาณ

๒.๑.๕ ความเป็นธรรมในการมอบหมายงาน

๒.๒ External Integrity and Transparency Assessment เป็นการประเมินจาก
ข้อคิดเห็นของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้เสียของหน่วยงาน โดยมีข้อคำถามแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม

๒.๒.๑ ความโปร่งใส

๒.๒.๒ ความพร้อมรับผิด

๒.๒.๓ ความปลอดภัยจากการทุจริตในการปฏิบัติงาน

๒.๓ Evidence-Based Integrity and Transparency Assessment เป็นการประเมิน
การปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ โดยมีข้อคำถามแบ่งเป็น ๗ กลุ่ม

๒.๓.๑ การให้และเปิดเผยข้อมูลในการจัดซื้อจัดจ้าง

๒.๓.๒ มาตรฐานการปฏิบัติงาน

๒.๓.๓ ความเป็นธรรม/ไม่เลือกปฏิบัติ

๒.๓.๔ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย

๒.๓.๕ การเข้าถึงข้อมูลตามภารกิจหลักของหน่วยงาน

๒.๓.๖ การตอบสนองข้อร้องเรียน

๒.๓.๗ การต่อต้านการทุจริตในองค์กร

ในการนี้ ITA เมื่อพิจารณาจากแบบประเมินและความเห็นจากการสัมภาษณ์
แล้วพบว่า ข้อคำถามหลายส่วนมีความเป็นนามธรรม เข้าใจยาก ประกอบกับผู้ตอบแบบสำรวจขาดความรู้
ความเข้าใจและตอบคำถามแบบมีอคติต่อหน่วยงานในส่วนที่เห็นว่าไม่เป็นประโยชน์กับตนเอง มีผลทำให้
การประเมินมีความคลาดเคลื่อน

๓. การดำเนินงานด้านคุ้มครองจริยธรรม

การดำเนินงานด้านการคุ้มครองจริยธรรมในส่วนราชการ เดิมเป็นการดำเนินงานตาม
ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งกำหนดให้ส่วนราชการจัดตั้งกลุ่มงาน
คุ้มครองจริยธรรม โดยให้แต่งตั้งข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งประเภทบริหารระดับต้นขึ้นไป (รองอธิบดี
รองเลขาธิการ หรือผู้ช่วยเลขาธิการ แล้วแต่กรณี) เป็นหัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม พร้อมทั้งให้
มีคณะกรรมการคุ้มครองจริยธรรมประจำหน่วยงาน โดยให้หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม
เป็นเลขานุการในคณะกรรมการดังกล่าว ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๕
ให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตขึ้น แบ่งโครงสร้างเป็น ๒ กลุ่มงาน คือ กลุ่มงานด้านการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และกลุ่มงานด้านการคุ้มครองจริยธรรม โดยกลุ่มงาน
ด้านการคุ้มครองจริยธรรม มีหน้าที่จัดทำข้อเสนอ มาตรการ แผนการส่งเสริมจริยธรรมของส่วนราชการ
และการเสริมสร้างวินัย และดำเนินการคุ้มครองจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน
ซึ่งมี ๑๐ ข้อ ดังนี้

๓.๑ ข้าราชการต้องยึดมั่นในจริยธรรมและยืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้องและเป็นธรรม

๓.๒ ข้าราชการต้องมีจิตสำนึกที่ดีและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เสียสละ ปฏิบัติหน้าที่
ด้วยความรวดเร็ว โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

๓.๓ ข้าราชการต้องแยกเรื่องส่วนตัวออกจากตำแหน่งหน้าที่ และยึดถือประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ เหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน

๓.๔ ข้าราชการต้องละเว้นจากการแสวงประโยชน์ที่มีขอบโดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ และไม่กระทำอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม

๓.๕ ข้าราชการต้องเคารพและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอย่างตรงไปตรงมา

๓.๖ ข้าราชการต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม เป็นกลางทางการเมือง ให้บริการแก่ประชาชนโดยมีอัธยาศัยที่ดีและไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

๓.๗ ข้าราชการต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของทางราชการอย่างเคร่งครัดและรวดเร็ว ไม่ถ่วงเวลาให้เนิ่นช้าและใช้ข้อมูลข่าวสารที่ได้มาจากการดำเนินงานเพื่อการในหน้าที่ และให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง ทันการณ์ และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง

๓.๘ ข้าราชการต้องมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษาคุณภาพและมาตรฐานแห่งวิชาชีพ โดยเคร่งครัด

๓.๙ ข้าราชการต้องยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๓.๑๐ ข้าราชการต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงตน รักษาชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของราชการโดยรวม

เมื่อพิจารณาจากอำนาจหน้าที่ของกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมที่จัดตั้งขึ้นตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนกับอำนาจหน้าที่ของกลุ่มงานด้านการคุ้มครองจริยธรรมของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต ที่จัดตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๕ และจากการสัมภาษณ์พบว่า โครงสร้างการดำเนินงานมีความซ้ำซ้อนกัน โดยศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตของหน่วยงานสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ที่บริหารขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี ทั้ง ๙ หน่วยงาน มีแนวทางปฏิบัติไม่เหมือนกัน บางหน่วยงานแต่งตั้งรองหัวหน้าส่วนราชการที่เป็นหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตเป็นหัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมของข้าราชการพลเรือนด้วย บางหน่วยงานแต่งตั้งรองหัวหน้าส่วนราชการเป็นหัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมของข้าราชการพลเรือนคนหนึ่ง และแต่งตั้งรองหัวหน้าส่วนราชการอีกคนเป็นหัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมทำให้เกิดความซ้ำซ้อนกันในการดำเนินงานและมีความลักลั่นในการบริหารงาน เพราะงานเดียวกัน มีผู้กำกับดูแล ๒ คน

ด้านการมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริต

การดำเนินการต่อต้านการทุจริตที่มีประสิทธิภาพ จะต้องสร้างการมีส่วนร่วมและการยอมรับจากหลายฝ่าย จากบุคลากรในองค์กรทุกระดับอย่างต่อเนื่องระยะยาว จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานให้ความสำคัญกับการดำเนินการต่อต้านการทุจริตในหน่วยงานในระดับหนึ่ง โดยการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตที่หน่วยงานจัดขึ้นในระยะเริ่มต้น ต่อมาก็ไม่ค่อยได้ร่วมกิจกรรมดังกล่าวเกิดจากหลายสาเหตุ ได้แก่ มีภาระงานด้านการบริหารที่สำคัญเร่งด่วน มีความเข้าใจว่ากิจกรรมมีความซ้ำซาก หรือเห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวเป็นเรื่องไกลตัว เพราะในหน่วยงาน ยังไม่เคยมีการทุจริตเกิดขึ้น จึงไม่มีความจำเป็นจะต้องร่วมกิจกรรมในการต่อต้านการทุจริตแต่อย่างใด

สำหรับบุคลากรภายนอกหรือประชาชนทั่วไป ยังไม่มีช่องทางในการเข้าร่วมกิจกรรมหรือการดำเนินการต่อต้านการทุจริตของหน่วยงานราชการต่าง ๆ แต่อย่างใด

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ที่มีประสิทธิภาพ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ ดังนี้

๑. เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.)
๒. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ในการเป็นกลไกขับเคลื่อนและสั่งการในเรื่องการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
๓. เพื่อเสนอแนะรูปแบบและแนวทางการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.)

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึก หัวหน้าและเจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ของหน่วยงานสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ที่บริหารงานขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี เป็นเครื่องมือในการวิจัย และรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์แล้วสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

๑. ด้านโครงสร้างและอัตรากำลัง พบว่า การกำหนดให้รองหัวหน้าส่วนราชการปฏิบัติหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต ในการปฏิบัติไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างแท้จริง เนื่องจากเป็นผู้บริหารระดับสูง มีภารกิจด้านการบริหารจำนวนมาก อาจส่งผลให้การดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตไม่ได้ผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควรจะเป็น สำหรับเรื่องอัตรากำลังไม่สอดคล้องกับภารกิจที่มีจำนวนมาก อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน

๒. ด้านกระบวนการดำเนินงาน พบว่า ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตสามารถดำเนินงานได้ตามโครงสร้างที่กำหนดทั้งในเรื่องการจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของส่วนราชการ รวมถึงการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด สำหรับการดำเนินงานด้านการคุ้มครองจริยธรรม พบว่า ภารกิจมีความซ้ำซ้อนและการบริหารงานที่ลึกล้ำกันระหว่างกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนกับกลุ่มงานด้านการคุ้มครองจริยธรรมของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต

๓. ด้านการมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริต พบว่า ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานให้ความสำคัญกับการดำเนินงานด้านการต่อต้านการทุจริตในระดับหนึ่ง และยังไม่มีความต่อเนื่องสำหรับบุคคลภายนอก และประชาชนทั่วไปยังไม่มีช่องทางในการมีส่วนร่วมการต่อต้านการทุจริตของหน่วยงานราชการ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน เป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมแล้ว เป็นกลไกเสริมในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการทุจริตในหน่วยงานของรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับหนึ่งแล้ว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑. ควรมีการดำเนินการทบทวนด้านโครงสร้างและอัตรากำลังของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ให้มีความเหมาะสมรองรับภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒. ควรมีการสร้างการรับรู้และปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรทุกระดับตระหนักและให้ความสำคัญกับการดำเนินการต่อต้านการทุจริตมากขึ้น

๓. การเพิ่มช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตในหน่วยงานของรัฐให้กับภาคประชาชน

๔. ควรมีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ขึ้นในส่วนราชการระดับกรม ทุกส่วนราชการ

บรรณานุกรม

หนังสือ

- คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.). คู่มือคำอธิบายและแนวทางปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖. กรุงเทพฯ : วิชั่น พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๗.
- ถวิลวดี บุรีกุล และ วิศิษฎ์ ชัชวาลทิพากร (บรรณาธิการ). ทศวรรษ : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๙.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. การสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : วิทยุชน, ๒๕๔๒.
- สุธี อากาศฤกษ์. มูลเหตุแห่งคอร์รัปชัน. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, ๒๕๒๔.
- สังคีต พิริยะรังสรรค์ และ ผาสุก พงษ์ไพจิตร. คอร์รัปชันกับประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๗.
- สำนักงาน ก.พ.. แนวทางการจัดทำตัวชี้วัดผลการดำเนินงานขององค์การมหาชน. กรุงเทพฯ : พี เอ แอสโซซิเอตส์ คอนซัลติ้ง, ๒๕๔๕.
- อุทัย หิรัญโต. ข้าราชการ : ทำไมคอร์รัปชัน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อินเดียนส์โตร, ๒๕๑๒.

รายงานการวิจัย

- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. ดัชนีคอร์รัปชันของไทย : การสร้างและการตรวจสอบความเชื่อถือได้. กรุงเทพฯ : รายงานผลการวิจัยเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต, ๒๕๔๔.

วารสารและหนังสือพิมพ์

- เกริกศักดิ์ กองศิลป์. ปัญหาคอร์รัปชัน. วารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์. ๒๕๑๕.
- พรเทพ จันทรมณี. การพัฒนารูปแบบการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีในสังคมไทย. Kasein Bundit Journal Volume 16. No 1. (January 3 June). ๒๐๑๕.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในการภาครัฐ. ๒๕๕๘. หลักสูตร คู่มือและแนวทางการสร้างเครือข่ายภาครัฐต่อต้านการทุจริต (โครงการข้าราชการไทยไร้ทุจริต).
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ. ๒๕๖๐. คู่มือแนวทางการดำเนินงานศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.).
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. ๒๕๕๑. ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๑ – ๒๕๕๕).
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. ๒๕๕๖. ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๖ – ๒๕๖๐).
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. ๒๕๖๐. ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔).
- องค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย. Transparency Thailand Newsletter, June 2001.
- เอกสารเผยแพร่ในการประชุมติดตามนโยบายรัฐบาล “๔ ปี ประเทศไทย” เนื่องในวันต่อต้านคอร์รัปชันแห่งสหประชาชาติ. ๙ ธันวาคม ๒๕๔๗ ณ โรงแรมวินเซอร์สวิต กรุงเทพมหานคร.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายธีรวิทย์ กลั่นเลี้ยง
วัน เดือน ปี เกิด	๓ มกราคม ๒๕๐๖
การศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ประวัติการทำงาน	
โดยย่อ	๒๐ กันยายน ๒๕๓๓ นักพัฒนาชุมชน ๓ เทศบาลเมืองพระนครศรีอยุธยา
	๘ มกราคม ๒๕๓๔ หัวหน้างานการเจ้าหน้าที่ (บุคลากร ๓) เทศบาลเมืองพระนครศรีอยุธยา
	๒๐ กันยายน ๒๕๓๔ เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๓ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
	๑๘ มิถุนายน ๒๕๓๙ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ๕ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
	๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ หัวหน้างานทะเบียนประวัติ (บุคลากร ๖) สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
	๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๑ ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล (บุคลากร ๘ ๖) สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
	๓ เมษายน ๒๕๕๗ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล (นักทรัพยากรบุคคลเชี่ยวชาญ) สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
	๑๑ มีนาคม ๒๕๕๙ ผู้อำนวยการสำนักสถานที่และรักษาความปลอดภัย (ผู้อำนวยการสูง) สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้อำนวยการกองสถานที่ ยานพาหนะ และรักษาความปลอดภัย (ผู้อำนวยการสูง) สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง รูปแบบการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.)

ผู้วิจัย นายธีรวิทย์ กลั่นเลี้ยง

หลักสูตร วปอ.

รุ่นที่ 60

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองสถานที่ ยานพาหนะ และรักษาความปลอดภัย สำนักเลขาธิการ
นายกรัฐมนตรี

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การทุจริตคอร์รัปชัน คือ การใช้อำนาจหรืออิทธิพลในตำแหน่งหน้าที่ที่ตนเองมีอยู่เพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเอง ญาติพี่น้องและพวกพ้อง ประเทศไทยได้ประสบปัญหาการทุจริตซึ่งสมติดต่อกันมายาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคงของประเทศ รวมถึงภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นต่อสายตาของประชาคมโลก ปัญหาดังกล่าวนับวันจะมีรูปแบบของการกระทำการทุจริตที่หลากหลายมิติและทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ เป็นปัญหาใหญ่ที่สร้างความสูญเสียที่มีมูลค่าสูงมากและมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น การกวาดล้างการทุจริตประพฤติมิชอบให้หมดไปจากสังคมหรือราชการเป็นเรื่องยากและต้องใช้เวลาอันองค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ได้จัดอันดับดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์ปัญหาการทุจริตของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก (Corruption Perceptions Index) โดยดัชนีคอร์รัปชันของประเทศไทย ตกลงจากอันดับที่ 88 ในปี 2555 มาอยู่อันดับที่ 102 ในปี 2556 จาก 177 ประเทศ ต่อมาในปี 2557 ประเทศไทยมีอันดับที่ดีขึ้น โดยอยู่ในอันดับที่ 85 โดยได้คะแนน 38 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ก็ยังถือว่าเป็นประเทศที่ได้คะแนนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ สาเหตุที่ทำให้การทุจริตยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญของสังคมไทย ประกอบด้วยปัจจัยทางด้านพื้นฐานโครงสร้างสังคมไทย ซึ่งเป็นสังคมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์แนวดิ่ง (Vertical Relation) หรืออีกนัยหนึ่งคือ พื้นฐานของสังคมอุปถัมภ์ทำให้สังคมไทยยึดติดกับการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยเฉพาะในหมู่ญาติพี่น้อง และพวกพ้อง นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยด้านกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม ทำให้สังคมไทยเป็นที่ยึดติดกับกระแสบริโภคนิยม วัตถุนิยม ติดความสบาย ยกย่องคนที่มีเงินและมีอำนาจ ซึ่งเมื่อเกิดค่านิยมดังกล่าว ก็เปรียบเสมือนปัจจัยผลักดันที่ทำให้บุคคลที่มีอำนาจและอิทธิพล กระทำการทุจริต การทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการเป็นประเด็นสำคัญของปัญหา เนื่องจากเป็นการใช้อำนาจในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเอง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างมักจะพบในการฮั้วประมูลโครงการระหว่างภาครัฐและเอกชน การทุจริตในการสัมปทานผูกขาด การทุจริตโดยการทำลายระบบตรวจสอบอำนาจรัฐ เป็นการดำเนินการให้บุคคลที่มีสายสัมพันธ์กับผู้ตำแหน่งทางการเมืองเข้าไปดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระที่มีอำนาจตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การทุจริตเชิงนโยบาย เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำโครงการระดับประเทศ แผน หรือกลไกในการบริหารโครงการ จะเกี่ยวข้องกับเครือข่ายผลประโยชน์ที่เชื่อมโยงกันทุกระดับ โดยการทุจริต

ในลักษณะที่จะเกิดขึ้นในโครงการใหญ่ ๆ ระดับชาติ ซึ่งผู้ที่มีอำนาจสั่งการหรือควบคุมโครงการส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอำนาจสูงทางการเมือง สามารถใช้อิทธิพลและโอกาสในตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ โดยมีขอบได้ง่าย และบุคคลดังกล่าวจะมีส่วนในการควบคุมองค์กรต่าง ๆ ที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในการตรวจสอบความถูกต้องโปร่งใส ส่งผลให้องค์กรมีหน้าที่ตรวจสอบการทุจริตไม่มีอิสระอย่างแท้จริง เพราะอยู่ภายใต้ขององค์กรทางการเมืองในระบบราชการได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาการทุจริตมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ ต่อมา คณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2555 มีมติเห็นชอบให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวง หรือทบวง โดยให้ส่วนราชการตามมาตรา 31 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยกำหนดไว้ในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการของส่วนราชการนั้น ๆ ให้รองหัวหน้าส่วนราชการทำหน้าที่เป็นหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต อีกตำแหน่งหนึ่ง โดยปัจจุบันนี้ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตทั้งหมดรวม 35 ศูนย์ เพื่อเป็นกลไกเสริมในการแก้ไขปัญหาการทุจริตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รัฐบาลภายใต้การนำของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการทุจริตเป็นอย่างยิ่ง โดยได้แต่งตั้ง “คณะกรรมการอำนวยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ” ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการ พร้อมทั้งจัดตั้ง “ศูนย์อำนวยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (ศอตช.)” เพื่อกำกับ ติดตามและเร่งรัดการปฏิบัติการเรื่องการต่อต้านการทุจริตของส่วนราชการเป็นกลไกปกติในภาครัฐ และแต่งตั้ง “คณะกรรมการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ” โดยมีหัวหน้าคณะรักษาความสงบเป็นประธานกรรมการ เพื่อเป็นกลไกพิเศษที่ช่วยกระตุ้นการต่อต้านการทุจริตภาครัฐให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยเร็วต่อไป แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินการแก้ไขปัญหาการทุจริตดังกล่าว รัฐบาลและคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติยังให้ความสำคัญกับการให้ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตทั้ง 35 หน่วยงานเป็นกลไกหนึ่งในการแก้ไขปัญหาการทุจริตตลอดมา โดยศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตมีบทบาทหน้าที่ในการบูรณาการและขับเคลื่อนแผนการการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และส่งเสริมคุ้มครองจริยธรรมในหน่วยงาน เสนอแนะแก่หัวหน้าส่วนราชการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของส่วนราชการ รวมทั้งจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของส่วนราชการ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มาตราการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐและนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องเสนอต่อหัวหน้าส่วนราชการ คุ้มครองจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมของข้าราชการ รับข้อร้องเรียนเรื่องการทุจริต ติดตามประเมินผล และจัดทำรายงานการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของส่วนราชการ และการคุ้มครองจริยธรรมเสนอต่อหัวหน้าส่วนราชการนับแต่ได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2555 ซึ่งถือเป็นกลไกขับเคลื่อนและสั่งการในเรื่องการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตามนโยบายรัฐบาลและคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลากว่า 5 ปี จึงมีความสนใจศึกษาวิจัยเรื่องการค้าดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ในหน่วยงานสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีที่บริหารขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.)
2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ในการเป็นกลไกขับเคลื่อนและสั่งการในเรื่องการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
3. เพื่อเสนอแนะรูปแบบและแนวทางการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.)

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาวิจัยเฉพาะศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ของหน่วยงานสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีที่บริหารงานขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีจำนวน 9 หน่วยงาน ได้แก่

1. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
2. สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
3. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
4. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
5. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
6. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
7. สำนักข่าวกรองแห่งชาติ
8. สำนักงานปรมาณู
9. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ดังนั้น จะดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลทุติยภูมิ จากเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง
2. ข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตของหน่วยงานในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีที่บริหารงานขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ที่มีประสิทธิภาพครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งเน้นการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสารจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตของหน่วยงานในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ที่บริหารงานขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี ทั้ง 9 หน่วยงาน แล้วนำมาวิเคราะห์เหตุผลสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ด้านโครงสร้างและอัตรากำลัง

1. จากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2555 ได้เห็นชอบให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) จำนวน 35 ศูนย์ ในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และสำนักงานปลัดกระทรวงทุกกระทรวง รวม 20 กระทรวง และให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ในหน่วยงานที่อยู่ในบังคับบัญชา ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี ทั้งที่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี รวม 9 ศูนย์ และไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีและกระทรวงอีก 6 ศูนย์ โดยกำหนดไว้ในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการนั้น ๆ และให้รองหัวหน้าส่วนราชการทำหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) อีกตำแหน่งหนึ่ง

ในประเด็นนี้ พบว่า หน่วยงานที่บริหารงานขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีทั้ง 9 หน่วยงาน ได้แต่งตั้งและมอบหมายให้รองหัวหน้าส่วนราชการปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต อีกตำแหน่งหนึ่ง โดยมีความเห็นเป็น 2 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 การกำหนดให้รองหัวหน้าส่วนราชการปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตเป็นการถูกต้องเหมาะสมแล้ว เพราะการต่อต้านการทุจริตควรมีผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานเป็นผู้ควบคุมดูแลการดำเนินงานจะทำให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แนวทางที่ 2 การกำหนดให้รองหัวหน้าส่วนราชการ ปฏิบัติหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต ในหลักการอาจจะถูกต้องเหมาะสม แต่ในทางปฏิบัติ รองหัวหน้าส่วนราชการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตได้อย่างแท้จริง เนื่องจากเป็นผู้บริหารระดับสูง มีภารกิจด้านการบริหารจำนวนมากอยู่แล้ว อาจส่งผลให้การดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตไม่ได้ผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควรจะเป็น ดังนั้น จึงควรกำหนดตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการระดับกอง เป็นหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตโดยตรง แล้วมอบหมายให้รองหัวหน้าส่วนราชการเป็นผู้กำกับดูแลการดำเนินงาน จะทำให้การดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีความต่อเนื่อง เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. จากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2559 ได้เห็นชอบมาตรการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ให้เกี่ย้อัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งผู้ปฏิบัติงานของ ศปท. ให้สอดคล้องกับภารกิจ ดังนี้

2.1 ให้รองหัวหน้า ศปท. เป็นข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งประเพณีวิชาการระดับชำนาญการพิเศษ หรือระดับเชี่ยวชาญ ปฏิบัติหน้าที่ตามที่หัวหน้า ศปท. มอบหมาย

2.2 ให้มีหัวหน้ากลุ่มงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และหัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม เป็นข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งประเพณีวิชาการระดับชำนาญการหรือชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่ตามที่หัวหน้า ศปท. มอบหมาย

ในประเด็นนี้ พบว่า หน่วยงานที่บริหารขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีทั้ง 9 หน่วย ยังไม่สามารถเกี่ย้อัตรากำลังได้ตามนัยมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องอัตรากำลังทำให้ขาดผู้ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของ ศปท. ได้อย่างครบถ้วน เหมาะสม และอาจส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการดำเนินงานของ ศปท. ได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ด้านกระบวนการดำเนินงาน

1. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในหน่วยงาน เพื่อทำหน้าที่เสนอแนวทางในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงาน โดยให้ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ของหน่วยงานเป็นเจ้าภาพหลัก และให้เจ้าหน้าที่ใน ศปท. เป็นเลขานุการของคณะกรรมการ โดยมีตัวแทนหน่วยงานในสังกัดร่วมเป็นกรรมการ และให้หัวหน้าศูนย์ ศปท. เป็นประธานกรรมการ คณะกรรมการดังกล่าวมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของผู้บริหารหน่วยงานจะพิจารณา อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะ มีชื่อเรียกไม่เหมือนกัน แต่ก็มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกันคือ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงาน โดยการเสนอนโยบายและแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของส่วนราชการ กำหนดมาตรการต่าง ๆ สนับสนุนการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงาน เช่น มาตรการป้องกันการรับสินบน มาตรการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน เป็นต้น

2. มีการดำเนินการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 เป็นต้นมา ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2559 ตามที่สำนักงาน ป.ป.ช. เสนอ โดยมีการประเมิน 3 แบบ ดังนี้

2.1 Internal Integrity and Transparency Assessment เป็นการประเมินจากข้อคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงาน โดยมีข้อคำถามแบ่งเป็น 5 กลุ่ม

- 2.1.1 วัฒนธรรมองค์กร
- 2.1.2 การต่อต้านการทุจริตขององค์กร
- 2.1.3 การบริหารงานบุคคล
- 2.1.4 การบริหารงบประมาณ
- 2.1.5 ความเป็นธรรมในการมอบหมายงาน

2.2 External Integrity and Transparency Assessment เป็นการประเมินจากข้อคิดเห็นของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้เสียของหน่วยงาน โดยมีข้อคำถามแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม

- 2.2.1 ความโปร่งใส
- 2.2.2 ความพร้อมรับผิด
- 2.2.3 ความปลอดภัยจากการทุจริตในการปฏิบัติงาน

2.3 Evidence-Based Integrity and Transparency Assessment เป็นการประเมินการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ โดยมีข้อคำถามแบ่งเป็น 7 กลุ่ม

- 2.3.1 การให้และเปิดเผยข้อมูลในการจัดซื้อจัดจ้าง
- 2.3.2 มาตรฐานการปฏิบัติงาน
- 2.3.3 ความเป็นธรรม/ไม่เลือกปฏิบัติ
- 2.3.4 การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย
- 2.3.5 การเข้าถึงข้อมูลตามภารกิจหลักของหน่วยงาน
- 2.3.6 การตอบสนองข้อร้องเรียน
- 2.3.7 การต่อต้านการทุจริตในองค์กร

ในการนี้ ITA เมื่อพิจารณาจากแบบประเมินและความเห็นจากการสัมภาษณ์แล้วพบว่า ข้อคำถามหลายส่วนมีความเป็นนามธรรม เข้าใจยาก ประกอบกับผู้ตอบแบบสำรวจขาดความรู้ความเข้าใจ และตอบคำถามแบบมีอคติต่อหน่วยงานในส่วนใหญ่ที่เห็นว่าไม่เป็นประโยชน์กับตนเอง มีผลทำให้การประเมินมีความคลาดเคลื่อน

3. การดำเนินงานด้านคุ้มครองจริยธรรม

การดำเนินงานด้านการคุ้มครองจริยธรรมในส่วนราชการ เดิมเป็นการดำเนินงานตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ซึ่งกำหนดให้ส่วนราชการจัดตั้งกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม โดยให้แต่งตั้งข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งประเภทบริหารระดับต้นขึ้นไป (รองอธิบดี รองเลขาธิการ หรือผู้ช่วยเลขาธิการ แล้วแต่กรณี) เป็นหัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม พร้อมทั้งให้มีคณะกรรมการคุ้มครองจริยธรรมประจำหน่วยงาน โดยให้หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม เป็นเลขานุการในคณะกรรมการดังกล่าว ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2555 ให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตขึ้น แบ่งโครงสร้างเป็น 2 กลุ่มงาน คือ กลุ่มงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และกลุ่มงานด้านการคุ้มครองจริยธรรม โดยกลุ่มงานด้านการคุ้มครองจริยธรรม มีหน้าที่จัดทำข้อเสนอ มาตรการ แผนการส่งเสริมจริยธรรมของส่วนราชการ และการเสริมสร้างวินัย และดำเนินการคุ้มครองจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ซึ่งมี 10 ข้อ ดังนี้

- 3.1 ข้าราชการต้องยึดมั่นในจริยธรรมและยืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้องและเป็นธรรม
- 3.2 ข้าราชการต้องมีจิตสำนึกที่ดีและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เสียสละ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็ว โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้
- 3.3 ข้าราชการต้องแยกเรื่องส่วนตัวออกจากตำแหน่งหน้าที่ และยึดถือประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ เหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน
- 3.4 ข้าราชการต้องละเว้นจากการแสวงประโยชน์ที่มีขอบโดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ และไม่กระทำอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม
- 3.5 ข้าราชการต้องเคารพและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอย่างตรงไปตรงมา
- 3.6 ข้าราชการต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม เป็นกลางทางการเมือง ให้บริการแก่ประชาชนโดยมีอัธยาศัยที่ดีและไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม
- 3.7 ข้าราชการต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของทางราชการอย่างเคร่งครัดและรวดเร็ว ไม่ถ่วงเวลาให้เนิ่นช้าและใช้ข้อมูลข่าวสารที่ได้มาจากการดำเนินงานเพื่อการในหน้าที่ และให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง ทันการณ์ และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง
- 3.8 ข้าราชการต้องมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษาคุณภาพและมาตรฐานแห่งวิชาชีพ โดยเคร่งครัด
- 3.9 ข้าราชการต้องยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 3.10 ข้าราชการต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงตน รักษาชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของราชการโดยรวม

เมื่อพิจารณาจากอำนาจหน้าที่ของกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมที่จัดตั้งขึ้นตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนกับอำนาจหน้าที่ของกลุ่มงานด้านการคุ้มครองจริยธรรมของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต ที่จัดตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2555 และจากการสัมภาษณ์พบว่า โครงสร้างการดำเนินงานมีความซ้ำซ้อนกัน โดยศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตของหน่วยงานสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ที่บริหารขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี ทั้ง ๙ หน่วยงาน มีแนวทางปฏิบัติไม่เหมือนกัน บางหน่วยงานแต่งตั้งรองหัวหน้าส่วนราชการที่เป็นหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตเป็นหัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมของข้าราชการพลเรือน บางหน่วยงานแต่งตั้งรองหัวหน้าส่วนราชการเป็นหัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมของข้าราชการพลเรือน และแต่งตั้งรองหัวหน้าส่วนราชการอีกคนเป็นหัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมทำให้เกิดความซ้ำซ้อนกันในการดำเนินงานและมีความล้าล้นในการบริหารงาน

ด้านการมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริต

การดำเนินการต่อต้านการทุจริตที่มีประสิทธิภาพ จะต้องสร้างการมีส่วนร่วมและการยอมรับจากหลายฝ่าย จากบุคลากรในองค์กรทุกระดับอย่างต่อเนื่องระยะยาว จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานให้ความสำคัญกับการดำเนินการต่อต้านการทุจริตในหน่วยงานในระดับหนึ่ง โดยการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตที่หน่วยงานจัดขึ้นในระยะเริ่มต้นต่อมาก็จะไม่ค่อยได้ร่วมกิจกรรมดังกล่าวเกิดจากหลายสาเหตุ ได้แก่ มีภาระงานด้านการบริหารที่สำคัญเร่งด่วน มีความเข้าใจว่ากิจกรรมมีความซ้ำซาก หรือเห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวเป็นเรื่องไกลตัว เพราะในหน่วยงาน ยังไม่เคยมีการทุจริตเกิดขึ้น จึงไม่มีความจำเป็นจะต้องร่วมกิจกรรมในการต่อต้านการทุจริตแต่อย่างใด

สำหรับบุคลากรภายนอกหรือประชาชนทั่วไป ยังไม่มีช่องทางในการเข้าร่วมกิจกรรมหรือการดำเนินการต่อต้านการทุจริตของหน่วยงานราชการต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน เป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมแล้ว เป็นกลไกเสริมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตในหน่วยงานของรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับหนึ่งแล้ว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการดำเนินการทบทวนด้านโครงสร้างและอัตรากำลังของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ให้มีความเหมาะสมรองรับภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ควรมีการสร้างการรับรู้และปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรทุกระดับตระหนักและให้ความสำคัญกับการดำเนินการต่อต้านการทุจริตมากขึ้น
3. การเพิ่มช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตในหน่วยงานของรัฐให้กับภาคประชาชน
4. ควรมีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ขึ้นในส่วนราชการระดับกรมทุกส่วนราชการ